Biblioteca Bucureștilor

7
Iulie
2007

REVISTA ASOCIAȚIEI BIBLIOTECARILOR ȘI DOCUMENTARIȘTILOR DIN ROMÂNIA • **BIBLIOTECA METROPOLITANĂ** • DIRECTOR FLORIN ROTARU

DIMITRIE MACREA

1907 – 1988

100 de ani de la naştere

„Rolul lingvisticii, în cultura noastră modernă, este multilateral: ea a dat elemente de bază ale structurii acestei culturi: ideea latină, baza populară a limbii noastre literare, relevînd vechimea acesteia, care este, în acelaşi timp, şi vechimea culturii noastre scrise. A stabilit, de asemenea, rolul cuvîntului artistic în operele marilor scriitori, care constă în oralitatea lui,
în larga lui accesibilitate şi în caracterul lui popular.
Lingvistica nu este, în cultura noastră modernă, numai cea mai veche disciplină umanistă, după istorie, dar şi [un domeniu] de mare pondere şi de prestigiu ştiinţific, ea asigurînd, totodată, legătura cu celelalte culturi,
în primul rînd cu cele romanice…“

Sumar

Centenar Mircea Eliade

Tânăra generaţie 2
Reîntoarcerea în mansardă 3
Ionel JIANU – Prietenul meu Mircea Eliade 7
Mircea ELIADE – Adrian Maniu: Meşterul 9

Bucureştii de altădată

Arhive bucureştene

Georgeta FILITTI – O imagine a societăţii 10

Patrimoniu 17

Istoria cărţii

SUETONIUS – *Doisprezece cezari* 18

Autografe contemporane

Paula ROMANESCU – A fi sau a avea 20

Meridian biblioteconomic

„Facem parte din proiectul Biblioteca Virtuală Europeană, susţinut de Jacques Chirac“ 22
Reykjavik – Evenimente EBLIDA 24
I. SOMVILLE-CORNET – Wiki – instrument care contribuie la evoluţia Euroreferenţialului 27
Liviu BUTUC – Servicii speciale pentru persoane marginalizate social sau izolate geografic 29

Agenda culturală

Gabriela TOMA – Ce mai scriu tomitanii 34

Catalog 36

Repere

Nina VASILE – O poezie a târgului? 38

Calendar 39

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ
BUCUREŞTI
Inventar Nr. 30103

Centenar Mircea Eliade

Tânăra generație

În dimineața aceea, m-am dus să-l văd pe Nae Ionescu, la redacția „Cuvântului", în Pasajul Imobiliara. M-a privit lung, zîmbind, clătinînd din cap. „Bine că te-am văzut și pe tine acasă", îmi spuse. Părea mai tînăr și mai senin de cum îl lăsasem în toamna anului 1928, istovit de lupta lungă și grea pe care o dusese, aproape singur, ca să salveze „Cuvântul". Îl salvase. Ceva mai mult: de la întoarcerea Regelui Carol, în iunie 1930, „Cuvântul" devenise oarecum un ziar oficial.

Foarte curînd, aveam să descopăr că era la mijloc un *malentendu*, iar influența la Palat, pe care atîția i-o invidiau, era o legendă. Regele Carol asculta mai degrabă sfatul lui Wieder sau Urdăreanu, decît pe al lui Nae Ionescu. Atunci, în 1931 – 1932, prestigiul politic al Profesorului era în declin. „Guvernul de tehnicieni" prezidat de N. Iorga, pe care-l susținuse Nae Ionescu, devenise deja impopular. Mă întorsesem la timp ca să asist la treptata „compromitere" a Profesorului în „cercurile Palatului", care avea să ducă la ruptura din 1933 și, în cele din urmă, la suprimarea „Cuvântului".

Curînd, au intrat în birou Gheorghe Racoveanu, Mihail Sebastian și Ion Călugăru. Aflaseră că mă întorsesem și veniseră să mă vadă. Îi cunoșteam pe toți din scris, dar îi întîlneam acum pentru întîia oară. Gh. Racoveanu, zîmbitor și zdravăn, izbucnea repede în rîs și rîdea cu poftă, de trebuia să-și șteargă ochii de lacrimi. Ion Călugăru, mărunt, cu o figură ascuțită, trăgînd pe furiș din țigară, vorbind cînd în șoaptă, cînd strident, rostind uneori propoziții scurte, pe care nu știai cum să le iei, pentru că păreau citate din Urmuz sau Sașa Pană (și uneori erau). Mihail Sebastian era altfel de cum mi-l închipuisem. Îl admirasem de la primele lui articole publicate în „Cuvântul". Mi-l închipuisem mai impertinent, poate chiar puțin snob; în orice caz, mai în vîrstă. Avea, atunci, 24 de ani, dar nu arăta mai mult de 20. Nu era înalt, și obrazul părea la început șters, aburit, îndepărtat. Era atît de discret și delicat, încît ar fi putut trece drept timid. De-abia după ce-l cunoșteai mai bine îi descopereai farmecul, generozitatea, prezența lui cu neputință de confundat.

Ne-am întîlnit, de atunci, în fiecare zi la redacția „Cuvântului". Nae Ionescu m-a întrebat dacă îmi voi termina teza în cursul anului, în timp ce-mi voi face serviciul militar. În acest caz, mi-aș fi putut susține teza și obține doctoratul în primăvara anului 1933. Cu puțin noroc, Consiliul universitar va accepta să suplinesc cursul de metafizică și seminarul de istoria logicii, Nae Ionescu rămînînd să predea numai cursul de logică. N-am îndrăznit să-i mărturisesc atunci că în toamna anului 1933 hotărîsem să mă întorc în India. Profesorul ținuse să mă reasigure că-și păstrase încrederea în posibilitățile mele științifice. Se îndoia că o catedră de sanscrită sau istoria religiilor va fi ușor de creat, și atunci alesese calea aceasta – părtaș la catedra lui de logică și metafizică – ca să-mi grăbească intrarea în Universitate.

Deocamdată, trebuia să-mi fac serviciul militar. Eu însă amînam cît puteam ziua prezentării la regiment. Veneau sărbătorile și nu mă înduram să le fac, și de data aceasta, departe de familie și de prieteni, încazarmat. Îmi spuneam că, în ultimul moment, voi găsi un motiv plauzibil ca să-mi justific întîrzierea...

Prin Mihail Polihroniade, colegul meu dela Spiru Haret, cunoscusem pe Ionel Jianu și Petru Comarnescu. Jianu se întorsese de curând dela Paris și pentrucă îl interesa filozofia religioasă, ne-am împrietenit repede. Era pe atunci un tânăr înalt, slab, timid, nemângâiat că părăsise Parisul. … Și în acest grup își făcea loc ideia unei reviste. Era vorba de o serie de caiete trimestriale în care să se discute toate marile probleme care interesau tineretul, atât la noi cât și în Occident. Spre deosebire de „Duh și Slovă", care se limita la religie și filozofie, „Acțiune și Reacțiune" trebuiau să țină seama de toate ideologiile și curentele politice și culturale care se impuseseră după război. Iarăși spre deosebire de „Duh și Slovă", primele caiete din „Acțiune și Reacțiune" au văzut lumina tiparului. Principalii colaboratori erau Petru Comarnescu, Polihroniade și Ionel Jianu. În realitate autorii caietelor „Acțiune și Reacțiune" n-au alcătuit un „grup", ci au făcut parte din *tânăra generație* a celor care aveau pe atunci mai puțin de 30 de ani și care, după definiția lui Eliade, era formată din cei „care fuseseră copii sau adolescenți în timpul războiului și aveau în 1927 între 20 și 25 de ani…

Deosebirile între generația tânără și cele care [o] precedaseră se datorau în primul rând faptului că înaintașii noștri își realizaseră misiunea lor istorică: întregirea neamului. Dar dacă războiul mondial îngăduise României să reintegreze fruntariile ei reale, pentru ideologia occidentală războiul constituise o teribilă contradicție. Mitul progresului infinit, credința în rolul decisiv al științei și industriei, care trebuiau să asigure pacea universală și justiția socială, primatul raționalismului și al agnosticismului – toate acestea se spulberaseră pe fronturile de luptă. Iraționalismul se făcea acum simțit și în viața spirituală și cultura occidentală: reabilitarea experienței religioase, interesul pentru pseudo-spiritualități și gnoze orientale (teozofia, neo-budhismul, Tagore etc.), succesul suprarealismului, voga psihanalizei etc. Criza în care intrase lumea occidentală îmi dovedea că ideologia generației războiului nu mai era valabilă. Noi, „generația tânără", trebuia să ne găsim rosturile noastre. Dar, spre deosebire de înaintașii noștri, care se născuseră și trăiseră cu idealul întregirii neamului, noi nu mai aveam nici un ideal de-a-gata făcut la îndemână. Eram liberi, disponibili pentru tot felul de experiențe. În credința mea de atunci, experiențele acestea nu erau menite să încurajeze diletantismul sau anarhia spirituală. Ele ni se impuneau printr-o fatalitate istorică. Eram prima generație românească necondiționată în prealabil de un obiectiv istoric de realizat. Ca să nu sombrăm în provincialism cultural, trebuia să cunoaștem ce se întâmplă în lume în zilele noastre...

Reîntoarcerea în mansardă

Cu emoţie am primit, într-o seară de februarie, biletul de decazarmare. Am plecat împreună cu un grup de terişti. Nu îndrăzneam să mă despart de ei, nu cumva să trec prin faţa vreunui ofiţer sau gradat şi să nu-l salut. Multă vreme salutam, de departe, pe orice bărbat în uniformă – nu numai pe comisari şi sergenţi de stradă, dar şi pe pompieri. Salutam întotdeauna regulamentar, aşa cum învăţasem, lovind cu putere talpa de caldarîm.

Nu-mi făcusem uniformă, aşa că purtam tunica, mantaua şi bocancii pe care-i primisem de la regiment. Cînd am urcat pentru întîia oară la „Cuvântul", Nae Ionescu şi toţi redactorii au încremenit. Nu le venea să creadă că venisem de la Ghencea pînă în Calea Victoriei în hainele acelea atît de largi, încălţat în bocanci care ameninţau să-mi scape din picioare la orice mişcare prea bruscă. Nu le venea să creadă că nu mă oprise nici un sergent pe stradă ca să-mi ceară hîrtiile de identitate. Spuneau că arătam exact aşa cum ar fi trebuit să arate un dezertor îmbrăcat în hainele altuia.

Dar mă obişnuisem. Probabil că mă priveau mulţi pe stradă, dar cum nu eram atent decît la uniforme, nu luam în seamă eventualele zîmbete ironice ale trecătorilor. În iarna aceea, îndată ce ajungeam acasă mă schimbam şi, abia încheiată cina, plecam la unul dintre prieteni. O cunoscusem pe sora lui Ionel Jianu, Leta Stark, şi pe prietena ei, Vera. Erau amîndouă arhitecte. Îmi plăcea să petrec serile la ele, rămînînd uneori de vorbă pînă tîrziu după miezul nopţii. Discutam mai ales despre alchimie şi filozofiile asiatice, despre istoria religiilor. Îmi aduc aminte că o dată, la despărţire, Vera mi-a spus: „Dacă vrei să înfăptuieşti tot ce ai în cap, ar trebui să nu te însori". Foarte sincer, am asigurat-o că nici prin gînd nu-mi trecea să mă căsătoresc.

Mă duceam iarăşi cu bucurie în bulevardul Elisabeta, la Haig şi Marietta Sadova. Într-o seară, fără să înţeleg de ce, le-am povestit toate cîte mi se întîmplaseră în Bhowanipore şi motivul pentru care nu mai dădusem ochii cu Dasgupta. Încercasem pînă atunci să mă gîndesc cît puteam mai rar la Maitreyi. Dar trăiam tot timpul cu amintirile mele indiene. Oriunde m-aş fi dus, în orice casă aş fi intrat, pînă la urmă trebuia să le vorbesc despre India. Probabil că asta aşteptam şi eu, pentru că nu mă dădeam niciodată înapoi. Le vorbeam camarazilor mei, în jurul sobei, în nopţile petrecute la regiment. Şi, cu toate acestea, erau continente întregi de amintiri de care nu vorbeam niciodată, pe care, chiar dacă aş fi voit, n-aş fi ştiut cum să le comunic; continente secrete, inaccesibile, asemenea unor Atlantide scufundate în adîncuri. Într-un anumit fel, cu cît stăruiam mai mult asupra imaginilor, personajelor şi întîmplărilor, din ceea ce numim „India istorică" şi care constituiau, în cele din urmă, elementele unei biografii în două dimensiuni, cu atît împingeam mai în adînc lumea aceea de înţelesuri şi descoperiri incomunicabile.

Cînd mă dusesem să-l văd pe Rădulescu-Motru, mă aşteptasem să-mi pună mai ales întrebări despre filozofia indiană. Îmi scrisese o dată la Calcutta că încercase, în repetate rînduri, să citească *Upanişadele* şi textele vedantine, dar nu izbutise; spera să-i pot explica eu, cînd mă voi întoarce, de ce asemenea texte sînt considerate de unii de mare interes *filozofic*. L-am găsit mai tînăr, mai sănătos şi mai lucid decît îl cunoscusem în primul an de Universitate, în toamna lui 1925. Mi-a pus foarte puţine întrebări cu privire la filozofia indiană. În schimb, de cîte ori mă duceam să-l văd, Rădulescu-Motru nu obosea descusîndu-mă despre experienţele mele în Bengal şi Himalaya, despre situaţia politică, îndeosebi despre Gandhi şi mişcarea naţionalistă.

Cine nu scăpa o singură dată prilejul să aducă vorba despre filozofia indiană era Mircea Vulcănescu. Locuia tot în casa părintească din strada Popa Soare, dar era căsătorit a doua oară, cu Marguerite, şi avea deja o fetiţă. Se îngrăşase destul în ultimii ani, dar faţa îi rămăsese tot frumoasă, cu ochi mari, negri, adînci. Aşa a rămas pînă la ultima noastră întîlnire, zece ani mai tîrziu – continuînd să se îngraşe, umblînd însă vioi, plimbîndu-se necontenit prin cameră şi neîncetînd să vorbească despre orice, sclipitor, cu aceeaşi uluitoare erudiţie şi claritate. Citea tot, în toate direcţiile, şi, orice ar fi făcut, făcea mai bine decît ceilalţi. Cînd s-a hotărît să joace bridge, a învăţat, cu îndărătnicie şi metodă, cîteva săptămîni – şi apoi a ajuns campion. Scria cu aceeaşi uşurinţă şi competenţă despre probleme de teologie răsăriteană, economie bancară sau un roman modern. O dată, i-a căzut în mînă o revistă franceză care anunţa un concurs în legătură cu romanul detectiv în curs de publicare. Mircea Vulcănescu a citit romanul şi a răspuns pe loc şi, evident, soluţia găsită de el era cea justă. Cîteva săptămîni în urmă, numele lui era în fruntea listei.

Scria destul de mult, dar publica puţin şi numai silit de prieteni sau de împrejurări. Era, cum amintea el că fusese şi Goethe, un „scriitor ocazional". Intervenea în polemici sau publica un articol ca să apere un prieten atacat pe nedrept. Publica mai ales în „Cuvântul", nu numai pentru că îi plăcea ziarul, dar mai ales pentru că avea pentru Nae Ionescu o admiraţie şi o iubire fără margini, pe care le-a păstrat pînă la sfîrşit, chiar cînd, cîţiva ani mai tîrziu, nu mai era întotdeauna de acord cu activitatea politică a Profesorului. De cele mai multe ori însă, Mircea Vulcănescu scria pentru el şi pentru cîţiva prieteni: eseuri, mici studii despre probleme obscure sau nefamiliare, planuri elaborate de viitoare tratate de teologie, morală sau economie politică.

În anul acela, era directorul Vămilor. Nu înţeleg prin ce miracol s-a putut menţine în post atîţia ani, pentru că era mai mult decît incoruptibil: era de o onestitate rigidă, uneori fără contact cu realitatea. Mi-a mărturisit o dată că nu avea alt criteriu decît Regulamentul Vămilor, pe care nu-şi îngăduia să-l interpreteze, ci îl aplica *ad litteram*.

De la el am aflat că Stelian Mateescu fusese de curînd internat. În ultimii ani, căzuse oarecum în mania religioasă, dar scrisese totuşi, spunea Mircea, cîteva nuvele extraordinare. Apoi, pe neaşteptate, a izbucnit: a venit într-o seară la Mircea, a scos de sub palton un cuţit mare, de bucătărie, şi s-a repezit la el să-l înjunghie. Plănuise să-şi asasineze cei mai buni prieteni – ca să-i apere, pare-se, de ispitele Diavolului.

În afară de Nae Ionescu, Mircea era singurul cu care discutam pe îndelete filozofia indiană. Îl interesau mai ales

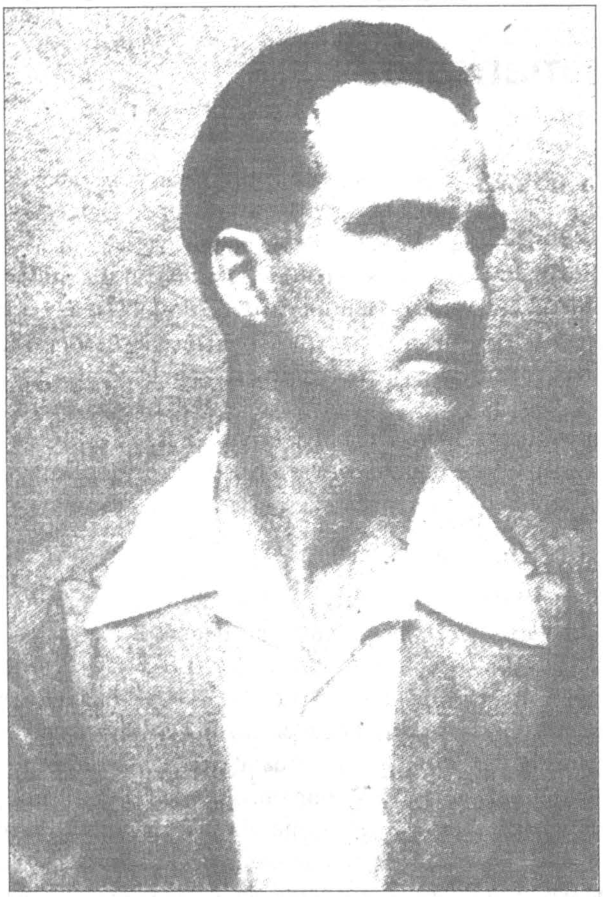

La întoarcerea din India (decembrie 1931)

soteriologia și estetica. Cum avea o memorie prodigioasă, își însușise repede întreaga terminologie tehnică. Ceilalți prieteni îl ascultau uluiți, cînd mă întrerupea să adauge un detaliu sau să precizeze o expresie. Cum avea timp de toate, nu numai că-mi citea foiletoanele din „Cuvântul", dar asculta și conferințele pe care începusem să le țin la Radio. Adrian Maniu era pe atunci directorul programului cultural de la Radio. Îmi trimisese vorbă prin Ionel Jianu că vrea să mă cunoască. Întovărășit de Jianu, m-am dus să-l văd la Radio, în strada Edgar Quinet. Mi-a propus să citesc două texte pe lună, de cîte 20 de minute, despre India. Primeam 800 de lei de conferință. Am acceptat cu bucurie, pentru că în afară de modestul salariu de la „Cuvântul" nu aveam alte resurse și-mi era rușine, la 25 de ani, să mai cer bani de-acasă.

Probabil că aceste conferințe la Radio – multe din ele publicate în 1934 în volumul *India* – au contribuit considerabil la popularitatea mea. Cînd Ionel Jianu m-a invitat să vorbesc la „Fundația Carol I" despre Rabindranath Tagore, în ciclul de conferințe al grupării „Forum", pe care o organizase el, sala era arhiplină. Am vorbit fără note și, din păcate, nepregătit – dar succesul a fost cu atît mai mare. M-am lăsat oarecum purtat de „inspirație", am evocat nopțile fierbinți ale Bengalului, arborii încărcați cu licurici din Chandernagore, întîlnirile și convorbirile cu poetul la Shanti Niketan. Nu cred că publicul a învățat prea multe, dar fără voia mea îl purtasem pînă în preajma lui Tagore – și entuziasmul n-a mai cunoscut margini. De atunci, am fost necontenit invitat să vorbesc despre India.

La ieșire, printre atîția alți prieteni, mă aștepta Constantin Noica. Mi-a atras atenția, cu zîmbetul lui pe jumătate blînd, pe jumătate ironic, că pronunțasem greșit anumite cuvinte: spusesem, bunăoară, „armoniat". Pe Noica îl știam de mult, din liceu. Dar, cum eram cu trei sau patru ani mai în vîrstă (el intrase la facultate în toamna cînd eu plecam spre India), nu apucasem încă să ne împrietenim. Îmi scrisese cîteva scrisori la Calcutta, care mă entuziasmaseră. Băiatul sfios pe care-l lăsasem la plecare se maturizase neașteptat de repede. Curînd după întoarcerea mea, aflasem de la prieteni comuni experiențele universitare ale lui C. Noica. În primul an, urmase neregulat cursurile și citise, la întîmplare, ce-i căzuse în mînă; era pe atunci, cum mărturisea el, zîmbind, mai tîrziu, „monden". Îi plăcea să danseze și nu lipsea de la nici o petrecere. După încheierea anului, în vară, își dădu seama că nu se alesese cu nimic. S-a hotărît atunci să-și organizeze viața și studiile într-un chip inteligent. Cum spunea el, „nu știm decît ceea ce învățăm". S-a hotărît deci să învețe temeinic filozofia. Și-a întocmit un program și s-a ținut de el pînă la doctorat. Cînd, toamna, s-au redeschis cursurile, Dinu Noica era acolo, în prima bancă (venise cu o jumătate de ceas mai devreme ca să-și poată alege locul cel mai bun), cu caietul de note pe genunchi. A urmat cu o neclintită regularitate cursurile pe care le alesese. Se apucase să învețe grecește și citea, în fiecare zi, un anumit număr de ore, un clasic al filozofiei. Așa a citit de patru ori *Critica rațiunii pure*. Nu mai citea ca să se informeze, ci ca să înțeleagă, să învețe cum filozofau cei mari – Platon, Aristot, Kant, Hegel.

Își pregătea acum licența cu P. P. Negulescu, dar nu avea de gînd să plece pentru doctorat în străinătate. Pe de o parte, pentru că, spunea, mai avea de învățat în țară; pe de altă parte, pentru că plănuia să se căsătorească, pe curînd, cu Wendy Muston. De toate acestea, aveam să aflu mai tîrziu, cînd începusem să ne împrietenim. Atunci, în seara conferinței despre Tagore, se mulțumise să-mi facă unele observații stilistice. Cred că venise însoțit de un coleg de Universitate, un tînăr din Sibiu, blond, cu părul zburlit pe frunte, Emil Cioran. Îmi aduc aminte că i-am revăzut curînd, în primăvara aceea, la mine în mansardă, împreună cu alți prieteni. Căci, pe la sfîrșitul lui martie, Rădulescu-Motru îmi obținuse un concediu de o lună de zile, ca să pot lucra la teză, și-mi reluasem astfel viața de student. Teza era în parte redactată, dar în limba engleză; mă trudeam acum să traduc în românește capitolele pe care le socoteam susceptibile de a interesa profesorii din comisia de doctorat. (Lăsasem, bunăoară, la o parte multe din analizele formelor populare ale practicilor yoga, care, mai tîrziu, în ediția franceză din 1936, vor atrage îndeosebi interesul orientaliștilor și istoricilor religiilor).

Regăsisem în sfîrșit mansarda. Puteam rămîne iarăși, ca pe vremuri, pînă tîrziu după miezul nopții la masa de lucru, fără grija că va trebui să mă deștept a doua zi la 4 dimineața ca să pot ajunge la timp la Ghencea. Îmi cumpărasem rafturi noi, ca să pot așeza cărțile aduse din India. Regăsisem dosarele și caietele din Ripon Street și Bhowanipore. În fundul sufletului, ca o taină, păstram încă hotărîrea să mă întorc îndată după doctorat. Pe de altă parte, Bucureștiul pe care începeam să-l deprind din nou mă atrăgea tot mai mult. Mi se părea că mă aflu într-un oraș încă necunoscut, plin de resurse; că trăiesc un moment privilegiat, cînd fiecare dintre noi ar putea crea, cum îmi plăcea să spun,

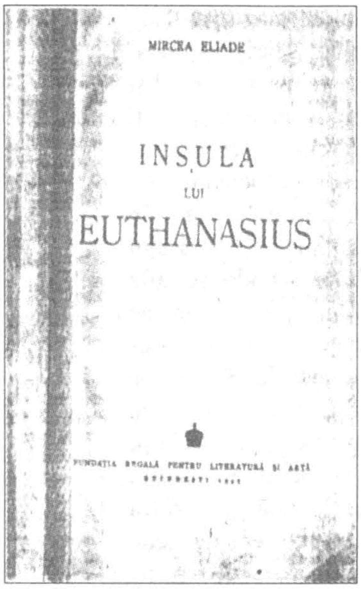

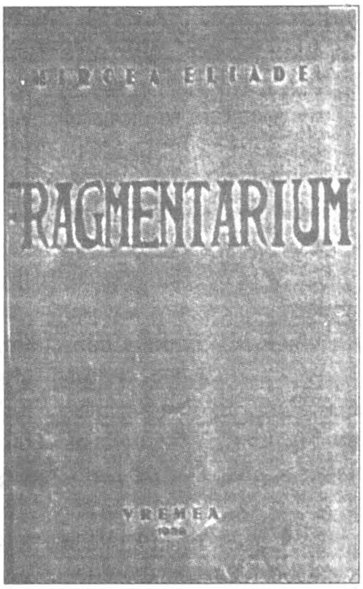

„opere majore“. N-aş fi vrut să mă reîntorc în India înainte de a sfîrşi ceva, de a publica măcar o parte din manuscrise.

În iarna aceea, transcrisesem din caietele mele de note o serie de însemnări şi comentarii, care aveau să apară, cîteva luni în urmă, într-o cărţulie de vreo sută de pagini, *Solilocvii*. Împreună cu Mihail Sebastian şi Ion Călugăru, hotărîsem să publicăm o colecţie pe care o intitulasem „Cartea cu semne“. Cred că totul a pornit de la asigurarea pe care ne-o dăduse Zaharia Stancu că Torouţiu, directorul tipografiei „Bucovina“, e dispus să ne publice colecţia în condiţii deosebit de avantajoase. Torouţiu se mulţumea cu un avans modest; restul îl puteam plăti după vînzarea primelor 5 – 600 de exemplare.

Aşa începuse Zaharia Stancu să publice „Azi“. De apariţia acestei reviste, în care aveam să fiu mai tîrziu necontenit atacat, eram şi eu, într-o anumită măsură, responsabil. Nu numai pentru că am colaborat de la început (primul număr se deschidea cu fragmente din *Solilocvii*, iar în al doilea şi al treilea număr am publicat pagini din *Jurnalul* indian, sub titlul *Şantier*). Dar, ca să poată aduna suma care-i trebuia pentru avans, Zaharia Stancu s-a gîndit să organizeze cîteva conferinţe şi şezători literare în oraşele de la Dunăre şi m-a rugat să vorbesc (evident, despre India). Am acceptat, pentru că venea cu noi şi George Mihail Zamfirescu, a cărui *Madonă cu trandafiri* îmi plăcuse mult. Îmi amintesc de Olteniţa, de Roşiori de Vede, de uliţele înzăpezite şi înglodate cînd se topeau zăpezile. Îmi amintesc de sălile prost luminate, ticsite de tot felul de oameni: de la primar şi preot, pînă la elevi şi fete de liceu, şi familiile oamenilor politici, de inevitabilul tînăr intelectual cu veleităţi de scriitor sau cărturar care venea să mi se plîngă după conferinţă că se simte ratat din cauza „mediului“. (Îmi amintesc cît am fost de crud o dată – şi poate chiar nedrept – cînd, înaintînd anevoie prin glod, sub lumina palidă, murdară, a felinarelor cu gaz, şi ascultînd tovarăşul plîngîndu-se, l-am întrerupt cu brutalitate: „Să nu crezi că scriitorii ruşi din secolul trecut aveau străzi mai bune. Dar aveau desigur mai mult talent!...“ Nu ştiu dacă aveam dreptate dojenindu-l astfel. Dar îmi continuam *Scrisorile către un provincial*, îi repetam ce proclamasem necontenit din 1927 încoace: că nimic, absolut nimic nu poate steriliza o creativitate spirituală atîta vreme cît omul este – şi îşi dă seama că este – *liber*. Că numai pierderea libertăţii sau a conştiinţei libertăţii poate steriliza un spirit creator.)

Nu ştiu dacă Zaharia Stancu a reuşit să-şi asigure primele numere din revistă cu ce-a cîştigat la „şezătorile literare“ de la Dunăre. „Azi“ a apărut în iarna lui 1932. Mihail Sebastian şi Ion Călugăru, care colaboraseră la primul număr, au pregătit fiecare cîte un volum pentru colecţia „Cartea cu semne“. Sebastian – *Fragmente dintr-un carnet găsit*, iar Călugăru – *Paltoane şi nimic altceva*. Toate trei cărţuliile au apărut împreună, în primăvara lui 1932. Îmi aduc aminte că am intrat într-o dimineaţă în biroul lui Nae Ionescu şi i-am întins toţi trei, deodată, exemplarele cu dedicaţii. Mihail Sebastian îndeosebi era fericit. Era prima lui carte, şi faptul că o văzuse atît de repede tipărită îl încurajase să pregătească un volum mai compact de nuvele, *Femei*. Ca şi *Fragmente dintr-un carnet găsit*, nuvelele fuseseră scrise cu un an mai înainte, la Paris. Tipărise cîteva din ele în reviste, dar ţinea mult să le adune în volum. „Cultura Naţională“ tocmai publicase cartea unui debutant, *Interior*, de Constantin Fîntîneru. Sebastian sperase că directorul editurii, Al. Rosetti, i-l va publica şi pe al lui. Dar Rosetti a refuzat şi, profund mîhnit, Sebastian s-a hotărît să încerce aiurea. *Femei* a apărut în toamna următoare, la Editura Ciornei.

Volumaşele noastre au fost bine primite de critici. Dar, difuzarea făcîndu-se la tipografia „Bucovina“, cititorii le găseau anevoie. Colecţia „Cartea cu semne“ anunţase vreo zece titluri. Printre colaboratori, se numărau Mircea Vulcănescu, Dan Botta, Paul Sterian. N-au mai apărut decît volumaşele de poeme ale lui Paul Sterian şi Ilarie Voronca. Nici noi, nici Torouţiu nu eram mulţumiţi de experienţă, aşa că, de comun acord, am renunţat s-o prelungim.

În iarna aceea, îl cunoscusem, la Mircea Vulcănescu, pe Dan Botta. Îmi dăruise volumul lui de poeme *Eulalii*, care mă entuziasmase. Venea uneori să mă vadă. Era înalt, frumos, blond şi perorînd, ridica braţul drept cît putea mai sus, clătinîndu-şi ameninţător degetul („degetul apodictic“, cum spunea el). Cînd a intrat pentru întîia oară în cele două odăiţe ticsite cu cărţi, a exclamat: „E o bibliotecă de alexandrin!“ Deşi citea puţin, şi numai pe „clasici“ (de la poezia populară la Proust), admira bibliotecile în care găsea instrumente de lucru precise: dicţionare, gramatici, studii filozofice, ediţii critice. Îi plăcea să caute etimologii, îl pasiona istoria cuvintelor, şi, cînd descoperea cuvinte rare, adjective uitate, expresii arhaice, le repeta cu emoţie, rostindu-le rar, pe tonuri diferite, murmurînd la răstimpuri: „Ce frumos!...“

Mansarda ajunsese din nou loc de întîlnire, ca pe vremuri. Mircea Vulcănescu se oprea adesea, în drum spre casă, iar Paul Sterian venea cu soția, Margareta, ca să „regăsească tinerețea studioasă" de la Paris. Margaretei îi plăcea să privească prin ferestruica rotundă, ca de vapor, în timp ce Paul își destăinuia proiectele (un roman detectiv sau o carte de rugăciuni), izbucnind pe neașteptate în rîsul lui strident, pe care șovăiai să-l crezi natural, și atunci așteptai să vezi ce-o să mai spună, să vezi dacă o să mai rîdă – și tocmai asta îl încînta pe Paul: să-și dezorienteze interlocutorul, să-i citească nedumerirea în priviri. Ca și Mircea Vulcănescu, Paul Sterian putea scrie foarte multe lucruri – dar, spre deosebire de Mircea, scria pe atunci repede, „în fuga condeiului", cum îi plăcea să repete. Uneori, scria într-o singură noapte cîteva poeme admirabile. Alteori, dicta un roman detectiv într-o săptămînă. Îi plăcea să picteze, dar renunțase, auzisem, din cauza Margaretei. Ne-am copia, fără să vrem, unul pe altul, i-ar fi spus Margareta. Dar, cîțiva ani mai tîrziu, am aflat că Paul închiriase o cameră în care își instalase șevaletul și, de cîte ori avea cîteva ceasuri libere, se închidea acolo și picta. Nu știu dacă descoperirea camerei secrete a contribuit la criza care a izbucnit atunci, prin 1935, și care a dus mai tîrziu la desfacerea căsătoriei.

Venea adesea Petru Comarnescu și îmi amintesc că la început vorbeam între noi englezește. Comarnescu petrecuse doi ani în California, unde își luase doctoratul în filozofie, și ținea cu orice preț să nu uite englezește. Scria atunci seria de articole despre omul și civilizația americană, pe care le va aduna mai tîrziu în volumul *Homo Americanus*. Dar, ca de obicei, publica în mai multe ziare și reviste cronici literare, plastice, muzicale. Era neobosit, la curent cu tot ce se întîmpla în cercurile mondene, politice și artistice, și plin de proiecte. Organiza șezători literare, cicluri de conferințe. Datorită lui va lua ființă, în toamna aceea, „Criterion".

*

După luna de concediu, am fost mutat la statul-major la serviciul de traducători. Lucram într-o încăpere lungă, luminoasă, la ultimul etaj, împreună cu alți cîțiva camarazi și doi ofițeri. Traduceam articole din revistele militare anglo-americane și italiene. Îmi aduc aminte că am tradus și un manual despre războiul chimic și mijloacele de apărare. L-am tradus cu neliniște și tristețe, pentru că mijloacele de apărare mi se păreau iluzorii. La aceeași masă cu mine, lucra și un tînăr basarabean. Începuse să-mi dea lecții de limba rusă și-mi traducea un lung și greu articol al lui Scerbațki despre istoria logicii budiste.

Pe nesimțite, venise luna mai și, cînd, la căderea serii, mă întorceam acasă, parcă toată lumea ar fi fost a mea. Mă opream întotdeauna la „Cuvântul", să-l văd pe Nae Ionescu. Mă împrietenisem cu Mihail Sebastian și Gh. Racoveanu și mîncam adesea împreună. Duminica după-amiază se făcuse obiceiul să ne adunăm la Floria Capsali și Mac Constantinescu. Aveau o casă bătrînească în cartierul Crucea-de-Piatră, cu o grădină mare cît o livadă. Într-o parte a grădinii, Mac pregătise un teren pentru volei. Veneau cu regularitate – și destul de devreme, ca să joace volei – soții Polihroniade, Vulcănescu, Sterian împreună cu Dan Botta, Petru Comarnescu, Mihail Sebastian, Haig și Marietta Sadova. Dar în fiecare duminică apăreau figuri noi: Mărioara Voiculescu cu băiatul ei, magistrat, Lily Popovici, Harry Brauner, Sylvia Capsali, Gabriel și Adrian Negreanu și mulți alții. Venea adesea Nina Mareș, care locuia o odaie, la ultimul etaj, în același imobil din Pasajul Imobiliara unde se afla „Cuvântul" și cu care ne împrieteniserăm toți. Lucra atunci la Societatea Telefoanelor. Era mică, blondă, bună camaradă și, deși am aflat mai tîrziu, ducea o viață grea, rîdea întotdeauna, era discretă, nu vorbea de necazurile ei. Se împrietenise mai ales cu Mihail Sebastian și îi dactilografia manuscrisele nuvelelor – pagini mărunt scrise, cu multe ștersături, pe care nici un tipograf n-ar fi fost în stare să le descifreze.

Desen de Marcel Iancu

Serile, mergeam să mîncăm cu toți într-una din cîrciumile din cartier. Uneori, eram mai mult de douăzeci. Și, poate pentru că veneam din lumi apropiate, dar diferite – teatru, plastică, dans, gazetărie, literatură, filozofie –, ne înțelegeam foarte bine. Cînd i-am vorbit lui Nae Ionescu despre întîlnirile și mesele noastre, s-a minunat și ne-a invidiat. În tinerețea lui, spunea, nu apucase asemenea intimitate între artiști, gazetari și cărturari. Îl interesa mai ales faptul că se întîlneau pictori ca Mac Constantinescu, Marcel Iancu, sculptori ca Milița Petrașcu, artiste ca Lily Popovici, Sorana Țopa, Marietta Sadova, Marieta Rareș, Mărioara Voiculescu – și scriitori, filozofi, muzicieni. „Va trebui să inventați un nou limbaj, îmi spunea. Dar, cum îl aveți cu voi pe Mircea Vulcănescu, o să reușiți…"

Într-o duminică seara, în timp ce cinam la cîrciumă, Comarnescu ne-a propus să organizăm la „Fundația Carol I" un ciclu de conferințe-simpozion fie despre cîteva mari personalități contemporane, fie despre o serie de probleme actuale. La fiecare simpozion, ar fi participat cinci sau șase vorbitori: majoritatea aleși din grupul nostru. Ne-am fi adresat, ca să ne prezideze, unui cărturar mai în vîrstă ca noi. Am început să propunem nume și subiecte. Discuția s-a prelungit tîrziu, după miezul nopții, în grădina lui Mac și a Floriei, și, deși toți ne arătam entuziasmați, poate că proiectul nu s-ar fi împlinit peste cîteva luni, chiar în toamna aceea, dacă Petru Comarnescu nu și-ar fi luat însărcinarea să închirieze sala „Fundației Carol I" și să se ocupe de alcătuirea programelor, tipărirea și difuzarea afișelor. Ne-a cerut la fiecare cîte o mie de lei, ca să poată arvuni sala. Am rămas înțeleși să punem la punct programul în duminica următoare.

Fără să ne dăm seama, gruparea „Criterion" luase ființă. Nimeni dintre noi n-a bănuit, în acea noapte de vară cînd, în drum spre casă, continuam să căutăm nume și subiecte, că pregăteam cea mai originală și mai semnificativă manifestare colectivă a „tinerei generații"…

Prietenul meu Mircea Eliade

Ionel JIANU

Nemaifiind angajaţi în lupta pentru o ţintă politică şi naţională, ne-am putut îndrepta eforturile către obiective pur culturale. Ne supăra caracterul prea provincial al culturii româneşti din epoca aceea şi voiam să obţinem, prin valorificarea tradiţiilor proprii, o definire a specificului naţional. Socoteam că în acest fel am putea aduce o contribuţie originală la marele patrimoniu artistic al lumii. Renunţând la imitarea modelelor străine, refuzând predominarea influenţelor din Occident, ca şi pretenţia că Bucureştiul ar fi „un mic Paris", credeam că vom reuşi a creia valori de circulaţie universală eliberând cultura românească de orizontul ei „chitilian". Nu preconizam izolarea de Occident, ci, dimpotrivă, susţineam necesitatea contactului cu tot ceeace se creia pretutindeni, cu toate valorile umane. Dar în loc de a cânta pe melodiile altora, pretindeam că suntem în stare să aducem un cântec nou pe lume. Pentru aceasta trebuia să ajungem la o luare de conştiinţă a valorilor spirituale proprii, la o cunoaştere şi la o definire a specificului nostru naţional.

Orizontul generaţiei noastre era vast. Ne îndreptam privirile spre cerul lumii, dar păstram conştiinţa valorilor specifice ale culturii căreia îi aparţineam. Năzuinţa noastră era să acordăm o dimensiune universală culturii româneşti.

Îi socoteam bătrâni pe cei care depăşiseră vârsta de 30 de ani, pe Ion Marin Sadoveanu, Ştefan Neniţescu, Oscar Walter Cisek, Tudor Vianu sau Mihai Ralea dela „Ideea Europeană" ca şi pe cei dela „Gândirea". Tinereţea noastră era trufaşe, dar generoasă. Am închinat pagini omagiale unor scriitori mai vârstnici dar încă nepreţuiţi la adevărata lor valoare ca Ion Barbu, Lucian Blaga, Mateiu Caragiale după cum am susţinut cu pasiune în artă opera unui Pallady, Petraşcu, Şirato, Iser, Tonitza sau Brâncuşi, care nu erau încă înţeleşi şi apreciaţi cum se cuvine. Combativitatea era de altfel o caracteristică a generaţiei noastre. Încă din 1927, Mircea Eliade începuse să publice în „Cuvântul" o serie de articole polemice împotriva lui N. Iorga, Tudor Arghezi, Ion Minulescu, Cezar Petrescu, Paul Zarifopol, Mihail Dragomirescu şi alţii. La rândul său, Petru Comarnescu în „Ultima Oră" şi „Acţiune şi Reacţiune" ataca vehement pe cei dela „Gândirea" în frunte cu Nichifor Crainic. Dar această combativitate nu ajungea niciodată la atacuri personale perfide sau nedemne, ci se limita la o demascare în domeniul ideilor. Aveam fiecare respectul omului şi preţuiam mai presus de toate omenia. Nu exista între noi vreun spirit de concurenţă. Dimpotrivă, socoteam că e destul loc pe lume pentru fiecare şi succesele unui membru al tinerei generaţii ne bucurau pe toţi. Mai mult decât atât, ne sprijineam între noi, ne simţeam solidari în năzuinţa comună de a îmbunătăţi condiţia umană şi a ridica nivelul nostru cultural.

Cât de puternică a fost această solidaritate rezultă din câteva scrisori pe care le-am trimis în India lui Mircea Eliade în anii 1929 – 1930. Vorbind despre lansarea romanului *Isabel şi apele diavolului*, îi scriam la 26 octombrie 1929: „Avem la îndemână «Adevărul», «Dimineaţa», «Adevărul Literar», «Ultima Oră», «Vremea», «Cuvântul» (am vorbit cu Sebastian), «Curentul», «Epoca», «Omul Liber» (noul ziar al lui Jean Tehaş), «Vitrina Literară», «Viaţa Literară» şi «Gândirea». O presă impresionantă care îţi va pregăti un succes sigur".

La 19 mai 1930 îi scriam: „Romanul se vinde bine. Am făcut o propagandă extraordinară care a indignat pe unii, a entuziasmat pe alţii. Lovinescu ironic, îi spunea lui Mişu (Polihroniade n.n.): – Aş vrea să mă înscriu şi eu în organizaţia voastră de admirare reciprocă. – Cu condiţia de a ne trece pe toţi în *Istoria Literaturii*, i-a răspuns admirabil Mişu". Însfârşit, în scrisoarea din 15 aprilie 1930, îi dădeam veşti despre propaganda pentru cartea lui: „Mişu a luat pana şi a vorbit frumos despre romanul tău. Stoe te-a proclamat «Magul unei generaţii» în «Viaţa Literară» şi «Un vizionar» în «Facla». În total au apărut opt articole care au anunţat romanul tău. De mâine, *Isabel şi apele diavolului* va aparţine publicului. Aştept cu nerăbdare critica. Propaganda prin viu grai la Universitate, Tribunal, Curse, Tennis, Saloane a fost viu dusă de două săptămâni încoace. Nu mă îndoesc de succesul tău".

Alte caracteristici ale tinerei generaţii au fost integritatea morală, intransigenţa spirituală, probitatea intelectuală şi multilateralitatea preocupărilor şi activităţilor noastre. Dar pentru a asuma această multilateralitate era nevoie de o putere de muncă excepţională…

În orice caz, încă din adolescenţă, Mircea Eliade reuşise să-şi stăpânească voinţa, să lucreze câte 16 ore pe zi, să depună o muncă extraordinară studiind cele mai variate domenii ale cunoştinţelor umane. Aceasta i-a permis să scrie în anii aceia, în foiletoanele din subsolul ziarului „Cuvântul", în prima pagină, care apăreau de două ori în fiecare săptămână, acele surprinzătoare articole despre literatura italiană, despre filozofia Renaşterii, despre magie, zoologie, botanică, astronomie, fizică, despre ştiinţele oculte, despre problemele fundamentale ale culturii româneşti, despre ultimile apariţii franceze etc. Această multilateralitate fantastică era datorată atât curiozităţii sale intelectuale, cât şi unei puteri de muncă excepţionale.

Şi Petru Comarnescu şi eu făceam dovada unei vaste multilateralităţi, publicând cronici plastice, dramatice, muzicale, coregrafice, literare, filozofice, cinematografice, sportive, pe lângă editoriale, anchete, interview-uri şi articole de fond. Dar Mircea ne întrecea pe toţi prin vastitatea şi universalitatea preocupărilor sale şi mai ales prin informaţiile noi pe care le aducea în viaţa noastră culturală.

Ne întâlneam de câteva ori pe săptămână, fie în casa noastră din strada Grigore Alexandrescu, […] fie la Petru Comarnescu în strada Icoanei, fie la restaurantul din gră-

Mircea Eliade şi Ionel Jianu,
Paris, 1970

dina Cişmigiu, instalat pe un fel de podium deasupra apei. Discuţiile noastre înflăcărate se prelungeau mult după miezul nopţii. Uneori, se întâmpla să îl conduc pe Mircea până în strada Melodiei unde locuia, şi cum discuţia nu se încheiase, mă mai conducea el pe mine până în strada Grigore Alexandrescu, iar la rândul meu îl însoţeam din nou până ce zorile puneau capăt plimbărilor noastre nocturne. Mircea ne fascina prin intensitatea trăirii sale. Vorbea şi lucra cu fervoare, grăbit să cunoască şi să exprime cât mai mult. Într-un articol publicat în 1927 în „Cuvântul", se adresa unui tânăr provincial sfătuindu-l „să-şi închipuie anul care începe 1928, ca fiind ultimul lui an şi să se străduiască să facă în cele 12 luni care vor urma tot ce-şi propusese să facă în viaţă". Avea sentimentul că timpul era contra generaţiei noastre şi că precipitarea evenimentelor ne va împiedica să realizăm tot ce ne propusesem să îndeplinim în viaţa noastră. „Teama mea era că Timpul ne e potrivnic, scria el, în sensul că pentru ce aveam de făcut dispuneam de prea puţin timp; că deci nu trebuia să-l risipim zadarnic". Această teamă s-a adeverit: „tânăra generaţie" n-a trăit decât vreo şapte ani, căci membrii ei s-au despărţit atunci când ideologiile au înlocuit idealurile. În afară de Mircea Eliade, nici unul dintre noi nu şi-a văzut înfăptuite visurile tinereţii. Un destin al neîmplinirii a irosit darurile excepţionale ale unei generaţii care ar fi putut însemna mult mai mult în evoluţia culturii româneşti…

Nae Ionescu a exercitat o influenţă imensă asupra tineretului în epoca dintre cele două războaie mondiale. Preda Logica şi Metafizica la Facultatea de filozofie a Universităţii din Bucureşti şi cursurile lui atrăgeau o mare afluenţă nu numai de studenţi dar şi de alţi tineri. Am asistat şi eu în anii 1928 – 1931 la câteva din prelegerile sale şi am fost puternic impresionat de felul său de a gândi şi de a-şi rosti cuvântarea. Ştia să creieze un cadru de tăcere în care vorbele sale aveau o rezonanţă deosebită. Împreună cu Petru Comarnescu am fost singurii din tânăra generaţie care nu ne-am lăsat cuceriţi de tezele lui Nae Ionescu şi în discuţiile avute cu el i-am replicat depe poziţiile noastre. Îmi amintesc cum, vorbind odată de diferenţele dintre democraţie şi dictatură, Nae Ionescu ne-a spus: „În dictatură, dacă vreau să te suprim, trec imediat la faptă şi nu am de dat socoteală nimănui, pe când în democraţie trebuie să te trimit în faţa instanţelor judecătoreşti, să las să treacă vreo câţiva ani până ce se ia o hotărâre definitivă şi în cele din urmă să te întreţin ani întregi într-o închisoare pentrucă la voi nu există pedeapsa cu moartea. Diferenţa între dictatură şi democraţie e eficacitatea în acţiune. Şi nu uita că istoria o scriu învingătorii!"

Nu-mi amintesc ce am replicat, dar mărturisesc că argumentul eficacităţii era serios, deşi nu m-a convins…

Ceeace m-a impresionat mai mult pe mine la Nae Ionescu a fost privirea lui care te pătrundea, vrând parcă să descifreze tainele tale cele mai ascunse, să te cucerească şi să te supună voinţei sale. Nu era o forţă hipnotizatoare în privirea sa, dar o excepţională şi malefică strălucire care te neliniştea. Ne-am înţeles totuşi foarte bine de câte ori ne-am întâlnit şi am stat de vorbă, amândoi fiind conştienţi că ne aflăm pe poziţii diferite…

– Dacă vrei să răzbeşti în literatura occidentală şi să-ţi faci un nume trebuie în primul rând să fi mereu prezent prin publicaţiile tale. Ar fi bine să poţi publica în fiecare an câte o carte. În al doilea rând trebuie să-ţi găseşti o personalitate care să te patroneze, să te ajute să urci treptele succesului şi ale notorietăţii. În al treilea rând, trebuie să ştii că aci nu se obţine nimic fără stăruinţă, fără răbdare şi fără un efort permanent susţinut. Noi, imigranţii, trebuie să muncim mai mult şi mai bine decât localnicii, decât cei care s-au născut şi au trăit în ţara în care noi am venit mult mai târziu, gata formaţi. Integrarea într-o lume nouă depinde în primul rând de contribuţia pe care o aducem acestei lumi, mi-a spus Mircea Eliade când ne-am întâlnit în iulie 1961 în odaia mea dela hotelul Lavoisier din Paris...

Adrian Maniu: Meșterul

Mircea ELIADE

Desen de Ressu

Nu ştiu cum a fost primit *Meşterul* acum cinci ani, cînd a apărut. Aceste trei acte, în versuri, alcătuiesc totuşi una din cele mai izbutite pilde de simţire şi înfăptuire românească contemporană. O pildă vrednică de meditat. *Meşterul* lui Adrian Maniu e o fericită retopire a legendei străvechi, o luminare a ei la lumina unor tainice înţelesuri. Legenda mănăstirii şi a zidirii tinerei neveste – e frămîntată din nou, e adîncită, e crescută din suflet, e revalorificată cu experienţele gîndului şi sensibilităţii moderne. Proporţiile Meşterului cresc spăimîntător, conflictul se intensifică pînă la tragicul pur, scuturat de povara anecdotică…

Prin faptul că a adîncit legenda, a cultivat-o lăuntric, a despuiat-o de stînjenitoarele podoabe teatrale, care înlătură farmecul simplităţii şi gonesc emoţia – a realizat o operă de artă şi un mister. Pentru că, în *acest caz*, creaţia estetică împărtăşeşte în conştiinţe lumini şi energii care ne rămîn, pînă atunci, străine. O operă de artă de felul *Meşterului* e priza prin care se coboară în suflete neştiute curente de esenţă lăuntrică.

Ghicim. Esteticienii, dacă vor citi cumva aceste rînduri, se vor desfăta de ignoranţa şi de confuziunea noastră. Faptul, totuşi, e departe de a fi neserios şi nici chiar fantezist. Anticipînd gînduri ce vor fi închegate şi urmărite aiurea – vom indica schematic argumentarea noastră.

Toţi au citit creaţiile lui Lalo şi toţi au cumpănit *estetica* lui Croce. Toţi ştiu deci că opera de artă este o *sinteză*, e o *creaţie* umană în cadre umane ce numai aparent par naturale, e o unitate (combinaţie în înţelesul chimic, e şi mai aproape de adevăr) în care elementele sensoriale şi-au pierdut originarele lor însuşiri. Contemplaţia unei asemenea opere de artă produce emoţia estetică. Natura e *anestetică*, nu poate fi adică evaluată esteticeşte, nu i se pot aplica analize şi premii estetice. Dacă peisagiile naturale ne emoţionează cîteodată – spun autorii noştri – aceasta nu se datoreşte decît în măsura în care oglindesc, *imită*, amintesc opere de artă. Pentru a admira esteticeşte natura, e necesară o educaţie estetică, de muzeu…

Toate operele de artă dramatică, actualizate de artişti de seamă – provoacă emoţii estetice pure, cu inevitabilele transfigurări şi iluminări foarte adesea comunicate spectatorilor. Sunt însă opere de artă care păstrează, pe lîngă valoarea estetică în sine, însuşirea de a provoca în conştiinţe stări prielnice unor reacţii necunoscute. *Meşterul* e una din aceste opere. Construită sobru, cu nelămurite coborîri în adîncuri de suflete, cu inovaţii străbătute de un autentic, deşi involuntar, misticism, cu intuiţia marelui conflict care frămîntă conştiinţele, răstoarnă poziţii şi coboară fiorii imenselor forţe vitale ce ne înconjoară – *Meşterul* e cu adevărat şi un mister dramatic.

Un gest împlinit într-un anumit ritm adună, tainic, deasupra celui care îl schiţează, energii care pot atinge exaltarea. Gîndiţi-vă la dansurile mistice, din toate timpurile. De asemenea, o invocaţie produce aceeaşi exaltare lăuntrică – chiar atunci cînd nu e religioasă. Care să fie pricina? Poate o intensificare a creaturalului. *Meşterul* lui Adrian Maniu abundă în asemenea invocaţii, care, actualizate – înfioară. Pentru că cuvintele se împerechează necontenit original; nu folosesc tiparul, convenţionalul limbajului curent, ce îndepărtează din cuvinte conţinutul emoţional. Poezia e o permanentă asemenea împerechere, creaţie, şi de aceea atît de bogată în emoţii…

Meşterul poartă ceva din sufletul lui Brand. Ca şi el sacrifică iubirea voinţei, operei sale. Dar paralela nu trebuie urmărită. Corespondenţa nu dovedeşte imitaţie. Meşterul a înţeles, însă, că lumea nouă, Biserica nouă, nu va putea învinge păgînismul – care năruia temeliile – decît întunecîndu-l prin jertfă. E aceeaşi jertfă eternă a creştinismului, jertfă fecundă, creatoare.

Cît de mult se poate adînci sensul acestui fapt al Meşterului, şi moartea lui… Şi cît de mult se poate spune despre această încercare, fără pereche, de a folosi un material legendar, cu miez mult şi rodnic, – şi a-l turna într-un tipar la care au muncit generaţii întregi de scriitori…

Texte şi imagini (pp. 2 – 9) reproduse din: *Ionel Jianu şi opera lui*, Editura Roza Vînturilor, Bucureşti, 1991, pp. 122 – 128, 131 – 132, 139; Mircea Eliade, *Memorii (1907 – 1960)*, ediţia a II-a revăzută şi indice de Mircea Handoca, Editura Humanitas, Bucureşti, 1997, pp. 218 – 219; 222 – 232; Mircea Eliade, *Meşterul Manole*, ediţie şi note de Magda Ursache şi Petru Ursache, studiu introductiv de Petru Ursache, Editura Junimea, Iaşi, pp. 325 – 328; Mircea Handoca, *Mircea Eliade. O biografie ilustrată*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2004; G. Călinescu, *Istoria Literaturii Române dela origini până în prezent*, Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă, Bucureşti, 1941, p. 739.

Bucureștii de altădată

Arhive bucureștene

O imagine a societății

Georgeta FILITTI

În încercarea de restituire a vieții sociale testamentele rămân un element de uimitoare expresivitate. E aproape un truism a spune că proprietatea stă la baza prosperității colectivităților umane. Dar, într-o formă concentrată, dispozițiile *post mortem* care constituie substanța testamentului oferă cea mai convingătoare, mai sinceră și mai pilduitoare expresie a ceea ce omul înțelege prin proprietate și destinul ei. De la capete încoronate la umili preoți de țară, de la femei sărăcite prin tranzacții nesăbuite, ajunse în pragul sinuciderii, până la negustorii faliți a căror avere și-o convertesc în sfaturi retorice, transmise cu inutilă prodigalitate urmașilor – lumea înțelege să-și precizeze atitudinea față de avut, adică bunuri dobândite prin moștenire, zestre, osteneală proprie ori pur și simplu avute în stăpânire.

Selectate aleatoriu, din medii sociale diferite, cu pondere economică la fel de variată, testamentele constituie în primul rând repertorii riguroase de bunuri mobile și imobile. Intervine apoi „ultima voință", destinația pe care cel aflat *in articuli mortis* o dă proprietății sale. Fără să generalizăm, e de observat că mai toți testatorii revin cu gândul la locul de obârșie, la neamul din care se trag. Pământ de adopție cu precădere pentru mulți greci din Epir, bulgari sau evrei, România înfățișează un mozaic de proprietăți mari, bine administrate, rentabile, al căror beneficiu, la un moment dat, ia în parte drumul străinătății.

Încercând să desprindem un tipar, constatăm solicitudinea, obsesiv repetată, pentru soțul supraviețuitor. În cazul fețelor bisericești grija pentru rude este subsidiară și mai toți au în vedere constituirea de fundații, așezăminte menite nu doar să le perpetueze numele, dar să materializeze, dincolo de moartea lor, vocația preotului, aceea de a dărui, a face bine, a-și ajuta semenii.

La oamenii bogați intervine un evident sentiment de trufie. Ei lasă dispoziții explicite legate de întemeierea unor spitale, biserici, școli, biblioteci, pinacoteci, parcuri, grădini botanice etc. Acordarea de burse e aproape nelipsită din testamentele celor avuți.

Presimțindu-și sfârșitul, confruntarea cu lumea necunoscută, înfricoșătoare „de dincolo", toți se simt datori să-l invoce pe Atotputernicul, să ierte și să roage să fie iertați, rânduind în același timp slujbe de pomenirea sufletului. Unii reduc întregul testament la recomandări privind numărul de lumânări și colive datorate de urmași vreme de 7 ani.

Dacă până aici avem de-a face oarecum cu un tipic, pe care în teorie notarul, cu infinită grijă, îl observă, ținând seama de voința testatorului, ferindu-l de a fi nedrept într-o împrejurare ori să manifeste o prodigalitate nelalocul ei, în alta – fiecare testament se particularizează, se individualizează. Transpare astfel o întreagă viață de familie, cu copii iubitori, indiferenți sau netrebnici, soții în general credincioase (puține s-au dovedit zburdalnice), sau cu rude mai îndepărtate bănuite că vor contesta retoric sau în instanță averea testatorului. Aflați la a doua căsătorie, soții se dovedesc, cel mai adesea, atenți și cu prima nevastă.

Există, mai ales în testamentele oamenilor umili, o preocupare aproape exagerată de a nu rămâne datori cuiva pe lumea asta, nici măcar o coadă de coasă.

Dar testamentele se lasă citite și printre rânduri: copii nesățioși care-și silesc părinții ce întârzie să moară să-și împartă averea, soții cărora li se promite o parte mai consistentă din moștenire numai „să nu fugă cu altul", fete îndepărtate de la succesiune fiindcă, de stirpe boierească fiind, s-au măritat împotriva voinței părinților cu țărani, dispoziții luate în favoarea unui executor testamentar, decăzând astfel din drepturi un urmaș conceput, dar nenăscut, apelul la autorități străine de țară, în speță țarul sau țarina Rusiei, pentru observarea corectă a îndeplinirii prevederilor testamentare, ignorarea rudelor și lăsarea întregii averi pentru înființarea de așezăminte de binefacere – iată tot atâtea piese ale unui mozaic ce recompune, într-o formă concentrată, aspecte din viața societății românești între 1599 și 1917.

Se mai desprinde, am zice aproape ca o certitudine, pentru mulți, mai ales oameni cultivați, informați, scepticismul în privința respectării legilor. În această situație, grija pentru soarta averii după trecerea din viață se referă la ignorarea dispozițiilor testamentare, administrarea frauduloasă a așezămintelor preconizate, neputința justiției în fața călcării flagrante a ultimelor dorințe.

Nici notarii nu sunt feriți de suspiciuni. Această stare de spirit se regăsește chiar în poezia populară: „... Nu pot merge fără carte/Carte n-are cine-mi face/Căci primaru nostru zace/Cu notaru-s mânios/Și-mi scrie cartea pe dos".

*

Primul testament reţinut de noi, din 1599, aparţine lui Zotu Ţigarà, ginerele domnitorului moldovean Petru Şchiopu. E un titlu de glorie pentru cel aflat la Veneţia să invoce această înrudire, dar gândurile i se îndreaptă doar către neamurile din Epir şi biserica Sf. Gheorghe a grecilor din oraşul aflat în lagună. O singură omisiune în lungul şir al slujbelor de pomenire făcute aici duce la retractarea legatului. Celor patru fete le lasă o moştenire însemnată, cu condiţia de a se însoţi numai cu greci. Nevasta, „fiind tânără" şi dacă „nu va suporta frământările lumii", e liberă să se recăsătorească, deoarece are zestrea întreagă – afară de banii lichizi pe care i-a irosit el – adaugă grecul, după ce o declară „stăpână" peste tot rămasul său. Din documentele păstrate în arhivele notariale din Veneţia adevărul prozaic iese la iveală: căsătoria fusese de convenienţă; la doar un an de la moartea lui Zotu, Maria Ţigarà se recăsătoreşte cu Paolo Minio, consul al Veneţiei în Cefalonia, cu care are un fiu. Testamentul pe care, la rându-i, îl dictează în 1609 (în casa ginerelui Constantin de Medici) îl instituie moştenitor doar pe băiatul din a doua căsătorie. Fetelor le lasă „un pat, o rochie, un covor, o cingătoare". Notarul, „ca semn de iubire", primeşte mai mult: 20 de galbeni. Apoi cere să fie înmormântată la mânăstirea San Maffio din Murano, ctitorită de mătuşa ei, romànca Marioara Adorno Valarga. Cumnatul ei, Apostol Ţigarà, o dă în judecată pentru felul cum a dispus de avere, dar instanţa veneţiană dă câştig de cauză Mariei. Ea aduce foaia dotală cu zestrea primită de la părintele ei, domnitorul Moldovei, şi pe care Zotu o tocase nepăsător. E o piesă de interes major pentru că oglindeşte bogăţia trufaşă ce le înconjura pe domniţele moldovene în secolul XVII. Trebuie să spunem că la rândul lui, Apostol, în 1625, când îşi face testamentul, lasă celor patru nepoate, pe care pretinsese a le fi crescut, numai câte zece galbeni.

Alt grec din Epir, Anastasie Ciufli din Chişinău, „burghez şi cetăţean de onoare", îşi împarte averea de 200.000 de ruble pentru opere de binefacere în Basarabia şi Grecia. Consideră că „a săvârşit testamentul în chip notarial", iar rudele, de altfel destul de depărtate, n-au de ce să-l conteste. El înzestrează biserica Sf. Th. Tiron, ctitoria sa, susţine patru paturi (cu câte 600 de ruble anual) în spitalul din Chişinău, apoi liceul de fete de negustori sărăciţi din acelaşi oraş. Acordă burse unor liceeni. De asemeni, dispune să se plătească pe un an impozitele datorate de ţăranii aflaţi pe moşiile sale. Executorii (şapte persoane) se îndatorau să se ocupe şi de educaţia unui tânăr „tutelat" de testator.

Două treimi din avere este lăsată unor instituţii din Grecia: biserica Sf. Nicolae din Tepeleva, şcoala superioară din Ianina, universitatea populară din Atena, flota Greciei, infirmeria de ochi din Atena.

Tot cu gândul spre locurile de baştină e şi Mihu Polihroniu din Turnu Severin. La 1889 proprietatea lui *Grand Hotel* revine unui nepot, cu obligaţia să-i susţină pe profesorii din Papingo. Din banii lichizi recomandă să se ridice o şcoală tot acolo. Şi soţia, uzufructuară, e îndemnată să doneze aceloraşi locuri. Urbei de adopţie îi lasă o casă pentru amenajarea unui spital.

Bulgarul Evloghi Gheorghieff precipită întocmirea testamentului datorită morţii subite a fratelui său Christu. Dispoziţiile sale testamentare respectă şi intenţiile defunctului. În ce îl priveşte, doreşte să fie înmormântat la cimitirul Bellu. Cavoul lui este şi astăzi o podoabă a necropolei bucureştene. După ce lasă sume apreciabile unor veri sau mătuşi, obiecte de preţ prietenilor apropiaţi, face donaţii consistente, începând de la 200.000 de franci, unor aşezăminte româneşti şi bulgăreşti. Dar cea mai mare sumă, 6 milioane, o consacră unei şcoli superioare de ştiinţe exacte în Bulgaria. Se intra prin concurs, iar absolvenţii urmau a fi trimişi în străinătate, îndatorându-se ca la întoarcere să profeseze timp de patru ani.

Un testament, din 1858, păstrat fragmentar, care nedumereşte şi îndeamnă la reflecţie, pentru firea contradictorie, frământată şi imprevizibilă a oamenilor, e cel al primului ministru Barbu Catargiu, asasinat în 1862. „Dintr-o lungă experienţă" ştie „cât e de slabă şi rău întrebuinţată protecţia legilor". El dispune ca dacă fiica sa se va căsători cu un român, primul ei născut să-i moştenească averea şi să ia numele bunicului. Dacă se va căsători cu un străin – ceea ce s-a şi întâmplat – moşia familiei, Maia, urma să devină sursa de susţinere a unui pensionat pentru 12 fete nobile scăpătate. Aşezământul astfel creat era pus sub protecţia ţarinei. Să amintim că singura legătură cu ruşii s-a consumat în timpul celui de-al doilea război mondial când la Maia a funcţionat un lagăr de prizonieri sovietici. La 23 august 1944, aceştia şi-au încetat captivitatea, dar în acelaşi timp aşezarea a fost devastată.

Alt român care îşi încredinţează, după moarte, administrarea averii ţarului rus este Gh. Rosetti Roznovanu. Testamentul e redactat la Tula şi codicilele ulterioare în diferite locuri, tot pe pământ rusesc. Toată atenţia i se concentrează asupra funcţionării bisericii din Roznov, unde indică minuţios ce slujbe să se facă pentru ai lui şi familia ţarului, începând cu Petru cel Mare, care după sfatul lui Dimitrie Cantemir, i-a dezrobit pe ortodocşi de turci. Face diferite legate unor aşezăminte ruseşti şi instituie o bursă perpetuă la Academia Teologică din Kiev pentru preoţii ce vor sluji la Roznov. Cere să fie înmormântat la Roznov, dar pe piatra tombală să se scrie cu litere chirilice că „a făcut parte din garda împărăţiei Rusiei".

Testamentele feţelor bisericeşti sunt interesante pentru dispoziţiile lăsate şi motivaţia lor, toleranţa ori intransigenţa exprimată cât şi pentru atmosfera subînţeleasă din această mare, puternică şi frământată lume eclesiastică.

Dosithei Filitti, venit călugăr din Epir la Bucureşti, urcă toate treptele ierarhiei bisericeşti, ajungând mitropolit al Ţării Româneşti. Implicarea în politică şi conflictele cu ruşii ocupanţi îi aduc surghiunirea la Tighina (Basarabia). Retras la Braşov, bătrânul ierarh, după ce „numărase multe perioade ale soarelui" (era născut în 1734), îşi face în 1825 testamentul, lăsând averea celor două patrii ale sale, Grecia şi România. Primesc legate toate bisericile confesiunilor din Braşov, dar numai biserica românească e rugată să-l pomenească. Orfelinate, spitale (între care Filantropia din Bucureşti), fete sărace, creştini răscumpăraţi din robia turcească s-au bucurat de moştenirea sa. Dar, ceea ce avea să dureze a fost aşezământul care i-a purtat numele, înfiinţat prin cumpărarea unor moşii „câştigoase" în Ţara Românească din al căror venit urmau să fie susţinuţi tineri la „Academiile Europei". Mai bine de 200 de persoane, fete şi băieţi, au beneficiat, între 1842 şi 1911, de burse generoase, distribuite câte nouă ani de zile, specializându-se în drept, medicină, puericultură, teologie, fizică, pictură. Lunga listă a celor astfel sprijiniţi numără viitori miniştri, rectori, profesori universitari. Această formă atât de eficientă de susţinere a tinerei generaţii „pentru folosul general al naţiei", s-a destrămat în România. În schimb, în Grecia bursele Filitti continuă a fi acordate și azi.

Atent în același timp cu cei din jur, mitropolitul a făcut numeroase danii, doar nepotului Silvestru i-a lăsat „cât am cheltuit cu dânsul ca să învețe medicina în Europa".

Arhiepiscopul greco-catolic Al. Sterca Suluțiu oferă prin testament, ca și G. Bariț mai târziu, imaginea familiei ardelene: chibzuită, muncitoare, atentă până la ultimul detaliu cu soarta proprietății. Ruinați după revoluția din 1848, greco-catolicii blăjeni se refac sub aspra conducere a arhiepiscopului. Din averea astfel refăcută, el lasă ca după moartea sa să se constituie o fundație pentru ajutorarea preoteselor văduve, „care duc o viață exemplară și și-au omenit bărbatu" și a tinerilor din arhidieceza metropolitană. Erau preferați „cosângenii". Câteva dispoziții rămân exemplare pentru împletirea spiritului gospodăresc cu elevația spirituală. Averea principală imobiliară era moșia de la Spring, unde arhiepiscopul cere ca pădurile să nu fie tăiate sau rărite vreme de 50 de ani. Averea lichidă (250.000 florini) se putea împrumuta cu dobândă, pentru sporire. Bursele priveau specializări riguroase: drept, medicină, metalurgie, tehnică, pedagogie (beneficiarii puteau fi și necatolici). Se mai făceau „dotațiuni" anuale unor biserici, gimnazii, biblioteci. Încrezător în viitorul fundației sale, arhiepiscopul a prevăzut ca în cazul măririi capitalului să crească și cuantumul burselor; când s-ar fi ajuns la un milion de florini, gimnaziul din Blaj trebuia transfomat în Academie română.

Estimările sale nu s-au împlinit de fel.

Averea proprie o împarte în 12 părți, distribuite după o aritmetică implacabilă, nepoților (mulți cu proeminență socială: jude, primar, asesor, vice-comite, vice-notar). Unii „nu l-au ascultat nici cu căsătoria", alții „multă supărare i-au făcut". Celor pe care i-a avut în ograda episcopală nu le lasă „prea mult" căci „s-au ajutat și și-au făcut stare bună". Arhiva o încredințează la doi nepoți. E vorba de o *Istorie a Horei și a poporului român din Munții Apuseni* și „un op poetic".

Alături de lucrările de exegeză biblică acestea puteau fi consultate în biblioteca seminarului arhidiecezan și citite numai pe loc.

În 1889, episcopul cărturar Melchisedec Ștefănescu al Romanului lasă un testament plin de povețe, dorind ca în urma lui să funcționeze o fundație, folositoare marii familii duhovnicești – biserica și credincioșii. După 45 de ani în serviciul public, episcopul socotea că biserica nu-i menită doar să-i ducă pe morți la groapă. Clerul trebuie luminat și școlit în așa fel încât să renunțe la prejudecățile „vulgare". De aceea și instituie mai multe burse la Academia Teologică din Kiev și recomandă înființarea unei Școli de cântăreți bisericești. Vina principală, în opinia episcopului, pentru decăderea bisericii o purta secularizarea averilor mânăstirești, operată de principele Cuza în 1863, ceea ce făcuse ca instituția să ajungă „neatractivă".

Credul față de moralitatea celor care i-au stat în preajmă, în ciuda rigorii cu care și-a scris ultima voință, episcopul n-a putut prevedea că avutul îi va fi devalizat. Fără evidențe, cu tot felul de chei la lăzi și lădițe în care se aflau banii administrației și arhiva, moștenirea lui s-a risipit.

Un proces-verbal al epitropiei din 1906 preciza că „secretarul perpetuu" al episcopului, „neobservat și necontrolat de nimeni", cheltuise nesăbuit, nelipsind „de la toate balurile, teatrele și serbările publice ce se întâmplă în Roman". La un moment dat a fost și primar. La moartea sa, rudele s-au repezit luând „cu japca" și ce mai rămăsese din averea episcopului, atât de rău administrată.

O față bisericească mai măruntă, aflată sub papucul soacrei, este ierodiaconul Marin Scorțeanu. În 1834 își face testamentul „cu gura lui și bunăvoința soacrei". Această dependență transpare la fiecare paragraf și încheierea pare firească: pomenirea să i se facă de către aceasta.

Din pletora de slujbași bisericești l-am ales pe iconomul din cancelaria protoieriei Bârlad, Ion Ghinea. Îngrijit de o cumnată, îi lasă acesteia casele și lucrurile din ogradă. Preocuparea de căpetenie rămâne pomenirea sa: la 3, 9, 20, 40 zile, apoi la jumătate de an, 3 ani, 7 ani. Serviciul e rânduit în detalii halucinante: 40 de colive la 40 de biserici, îndulcite cu miere, cu un colăcel mic, o lumânărică, tămâie, o litră de vin, altă lumânărică de pus la mormânt... Cât privește pomenile, acestea sunt cu strășnicie împărțite: 60 de testemele, 60 de basmale de mătase, 60 mai proaste, cu câte 500 lei legați în ele, 50 de lumânări de 50 de drămuiri, 6 oca de lumânări la biserică și norod, căci înmormântarea se face „cu fanare și prapuri" etc. 532 lei lasă pentru ospățul preoților, iar „unui prea iubit și întocmai ca un fiu" îi lasă doar urări.

Cele trei testamente domnești rămân elocvente pentru mentalitatea epocii, dar și pentru capacitatea economică a acestor capete încoronate. În răstimpul 1834 – 1914 în Moldova, în Principatele Unite, apoi în România au domnit Mihai Sturdza (1834 – 1849), Al. I. Cuza (1859 – 1866), Carol I (1866 – 1914). Cel dintâi poate fi considerat cel mai bogat om din țările române. Avea să treacă în cele veșnice în 1884, dar primul testament îl redactează deja în 1850 (era născut în 1795). Zeci de pagini mărturisesc neliniștea omului bogat de a-și asigura a doua soție de pretențiile celor doi băieți rezultați din întâiul mariaj. Ca un leit motiv revine amenințarea că, dacă cei doi vor ataca dispozițiile sale, să fie reduși la partea legitimă. Inițial, lasă, unuia 28 de moșii, altuia 24 de moșii, palate în Iași, zeci de mii de galbeni. Dar ei „nu dau respect sentimentelor paterne" și, nerăbdători că nu se ajunge la împărțirea finală a averii, cer achitarea datoriilor, amenință, intrigă, atrăgând în aceste solicitări nemiloase pe sora lor Maria, din a doua căsătorie a domnitorului. Cel care condusese Moldova cu mână de fier, și care în 1850, după ce părăsise țara izgonit de revoluție, declară trufaș că se prezintă în fața viitorului ca „binefăcătorul și tatăl principatului", redactează, până în 1879, 12 codicile și două declarații unde, de fiecare dată, reîmparte și modifică destinația *post mortem* a averii sale. Le amintește băieților banii cheltuiți cu educația lor, plata repetată a datoriilor, avansuri asupra moștenirii și – obsedant – existența averii personale a celei de-a doua soții. Unul din posibilele motive de contestație era moșia Hangu. Aceasta fusese cumpărată de a doua soție pentru fiul lor Mihai. Dar donatorul trebuia să aibă consimțământul donatarului. Cum acesta a murit la 16 ani, Hangu rămânea integral mamei. De-a lungul anilor, Mihai Sturdza și-a mărit averea (din exploatarea moșiilor, dobândă la banii depuși în diferite bănci europene, rente de stat, vânzări-cumpărări avantajoase) încât unele co-dicile sunt provocate și de aceste modificări ale capacității sale patrimoniale. Dar, la un moment dat, exasperat, scrie în codicilul din 1861 că, în ceea ce privește repetatele danii făcute copiilor, „nici o lege nu mă obliga să le fac". Dacă aceștia continuau să stăruie pentru

NICOLAE GRIGORESCU
Portret de femeie

Reproduceri în paginile 26, 28, 30, 32, 35

legate prin *preciput*, îi dezmoștenea, cerându-le să restituie tot și să se constituie un fond la dispoziția României pentru „lucrări de caritate publică".

Testamentul principelui Cuza ascunde mai multe drame. Silit, în 1866, să abdice, el a luat drumul străinătății de unde nu s-a mai întors. În reședința de la Florența, în chiar anul morții (1873) își redactează testamentul prin care lasă întreaga avere celor doi băieți adoptați, soția lui devenind uzufructuară pe o treime din bunuri și coepitroapă. Alt epitrop era chiar unchiul copiilor, Efrem Ghermani, pentru că aceștia erau ai domnitorului cu Maria Obrenovici, marea dragoste a vieții lui. Secretul, bine păstrat în epocă, a riscat la un moment dat să genereze scandal; rudele domnitorului au amenințat, după moartea acestuia, pe doamna Elena că îl dezvăluie dacă nu primesc 40.000 de galbeni. Nici tutela n-a funcționat cum și-ar fi dorit domnitorul.

Al treilea testament domnesc aparține regelui Carol I, a cărui viață, după propria mărturisire, a fost legată de „această de Dumnezeu binecuvântată țară", unde el „s-a regăsit fericit în mijlocul poporului român". Poate nici o personalitate din epocă nu se recunoaște mai bine în cuprinsul testamentului său ca acest principe prusian devenit bun român: cumpătat cu sine, socotit de unii chiar zgârcit, și-a înțeles menirea ca nimeni altul. A intuit slăbiciunile rudelor și nevoile țării. Dacă la înmormântare dorește doar ramuri de brad să-i împodobească sicriul, iar coroana de oțel să-l însoțească până la locul de veci, averea și-o împarte cu cea mai mare atenție. Domeniile Coroanei, dobândite prin votul Parlamentului, bine administrate, i-au permis regelui să facă generoase legate. În afara rudelor, cărora le recomandă cumpătare, a slujbașilor, cărora le-a constituit pensii, el n-a uitat așezămintele asupra cărora a vegheat totdeauna: Academia, Fundația universitară care îi purta numele, internatul de fete orfane din Craiova, Societatea de binefacere *Elisabeta*, Biserica Ortodoxă Română, Societatea de Geografie, cantinele școlare etc.

Într-o antologie ca cea de față criteriul axiologic nu este potrivit. Aceasta pentru că, pe lângă averea ca atare, intervine modalitatea de distribuire și mai ales de destinație. Din acest din urmă punct de vedere, ne oprim în continuare la cei care, bogați fiind, au decis să întemeieze fundații, școli, spitale, orfelinate, cu alte cuvinte au adunat toată viața ca după moarte să dăruiască semenilor anonimi.

Ploieșteanul G. C. Movilă e un creștin practic. Pentru pomenirea lui cere sute de sărindare, iar la mormânt să i se pună o cruce „cu scobitură pentru candelă, având ușcioara de fier". Apoi „monumentul colosal" din biserica ploieșteană, ce va fi ridicată de el și unde va fi îngropat, trebuie făcut din marmură de Paros sau verde „ce s-au inventat acum de curând". Pictura să fie „cu istorii sfinte în sistemul mânăstirii Radu Vodă din București" și „tâmpla cu amvonul ca la Antim". O dispoziție nemaiîntâlnită e cea prin care lasă ca pomenile până la 7 ani să i se facă din dobânda banilor lăsați în seama unui negustor. La moșia Cocorăști dispune să se ridice o școală; tot acolo voia un spital „ca Brâncoveneasa de la București". La fel la București, unde are case, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii să le amenajeze ca școli pentru băieți (banii necesari erau în litigiu și ministerul avea datoria să-i recupereze). De observat că la toate așezămintele proiectate cere fântâni, jghiaburi pentru adăpat, ca pildă de generozitate și pentru alți oameni înlesniți. Movilă face și un lucru mai puțin obișnuit la vremea în care trăia: lasă o sumă de bani pentru cumpărarea unui loc de împărțit la o sută de familii care să ridice tot atâtea case „comode, aliniate, care să ajungă o falnică mahala". Era conștient de prodigalitatea sa de vreme ce roagă pe executori ca testamentul să-i fie tipărit în 3.000 de exemplare și difuzat în Ploiești și București, ba și în „Monitorul Oficial", „de se va găsi de cuviință".

Moldoveanul Anastase Bașotă, în 1869, lasă jumătate din avere fiicei sale, căsătorită Cantacuzino, apoi sute de fălcii de pământ din moșiile sale din Moldova istorică diferiților apropiați. Dar grija de căpetenie rămâne instrucția. Lasă legate tuturor finilor, dar numai după terminarea studiilor. La moșia Pomârla dispune înființarea Institutului academic, cu numele său, cu sistemul educațional francez și posibilitatea ca absolvenții să-și continue studiile universitare în străinătate. Dintre aceștia – stipendiați tot din legatul său – urmau să se recruteze executorii testamentari. Dacă nu s-ar fi împăcat între ei, intervenea şeful statului. „Deciziunea sa va deveni a mea proprie“, încheia generosul boier. Din păcate nici autoritarismul lui Vodă Carol, nici gândul bun al testatorului n-au putut salva de ruină Institutul de la Pomârla.

În acelaşi an, alt român bogat, stabilit la Budapesta, Emanoil Gojdu, lasă un testament la fel de generos şi în jurul căruia disputele nu s-au încheiat nici astăzi. Căsătorit a doua oară, el are în vedere şi o posibilă recăsătorire a soţiei după moartea sa. Pentru această eventualitate lasă 60.000 de florini (rezultaţi din vânzarea unor proprietăţi în curs de expropriere de către căile ferate, atrăgându-i totuşi atenţia să nu se grăbească pentru că preţurile sunt în creştere). Când va muri, doreşte să fie îngropat lângă prima soţie, dar când va înceta din viaţă a doua, să fie mutat lângă ea.

Cât priveşte Fundaţia sa, aceasta se constituia din vinderea averii rămase, „cu ocolirea licitaţiunii“, recomandă el. Administraţia se va forma din mitropolitul ortodox şi episcopi ortodocşi din Transilvania, trei laici „autoritativi“ şi soţie (chiar recăsătorită). Sârbii şi greco-catolicii nu aveau cuvânt în administrarea ei. Îndatorirea de căpetenie rămânea acordarea de burse unor copii neavuţi. În ciuda recomandărilor care trădează finanţistul, omul practic şi atent, Gojdu n-a putut prevedea incuria autorităţilor române peste vremi şi incapacitatea de a gestiona bunuri aflate în afara hotarelor.

C. Xenocrat, la 1871, îl lasă pe nepotul său dr. Chiriazi executor pentru întemeierea unui spital la Bucureşti, în mahalaua Popescului, de 32 de paturi. Îi constituie un venit de 40.000 lei/an.

Toma Tâmpeanu, mai ambiguu, lasă şcolii de patru clase cu elevi externi înfiinţată de el în comuna Galbenu „din partea disponibilă de avere“. Unul din fii, care ia cea mai mare parte din moştenire, se va ocupa de soarta şcolii. Lipsa de precizie în ceea ce priveşte cuantumul legatului face puţin probabilă materializarea dorinţelor sale.

Şi I. St. Grecescu din Turnu Severin, ctitor la o biserică şi un spital – ce funcţionează şi astăzi – lasă ca din averea de 71.000 lei să se dea anual 100 şi respectiv 500 de galbeni celor două aşezăminte.

Gestul lui e continuat de C. Cârjeu, în 1890. Acesta lasă prin testament bani spitalului, unei biserici, unei şcoli ca şi pentru o plantaţie pe locuri copleşite de nisip. Apoi înzestrează spitalul de la Vânju Mare. Ca şi alţi contemporani, Cârjeu e preocupat de construirea de fântâni. Cere însă să fie închiriate şcolii şi bisericii ctitorite.

La fel negustorul Ioan Gheorghiu din Bârlad, de 43 de ani, „în întregimea minţii şi toate simţurile“, îşi împarte averea între soţie şi „spre folosul şi binele omenirii“. Astfel via, cârciuma şi crama sunt destinate spitalului orăşenesc, iar moara de vânt şi velniţa şcolii publice. În fine, un hambar revine bisericii Sf. Ilie.

S-ar putea ca la întocmirea testamentului, în 1876, I. Otetelişanu să nu fi fost asistat de un notar căci dispoziţiile sale aveau să nască violente contestaţii. După ce îi lasă primei soţii uzufructul moşiei de baştină, el o instituie moştenitoare pe cea de-a doua, impunând ca la moartea ei averea rămasă să fie destinată unui institut de fete. Dându-şi seama că institutul neexistând la moartea proprie, legatul ar putea fi atins de nulitate, el vine cu o variantă: îi lasă, după moartea soţiei (sic!), averea rămasă lui Ion Calinderu, cu însărcinarea de a întemeia institutul. Peste 12 ani, după un şir de procese, I. Calinderu a fost recunoscut legatar universal.

C. Româneanu din Craiova înfiinţează în 1857 o şcoală externă de fete care îi purta numele. Era „copilul lui mult iubit“. În 1882, când îşi face testamentul, lasă averea (între altele, accesul la măcinat într-o moară „două săptămâni din două luni“) şi statuează unele prevederi neobişnuite pentru acea epocă: şcoala e privată, dar procesul de învăţământ va fi supravegheat de Ministerul Instrucţiunii; institutorii primesc pensie, iar testamentul se va publica an de an, odată cu bugetul şcolii. Rudelor mai îndepărtate, cărora nu le lasă nimic, le oferă consolarea să fie mândre că „prosperă neamul prin instrucţiune“.

Aromânul Vasile Paapa, mort la Nisa în 1884, îşi face cu doi ani de zile înainte testamentul. E o piesă de excepţie, ieşită din pana unui om luminat şi realist. După studii superioare la Paris, s-a întors în ţară în vremea lui Barbu Ştirbei, devenind subdirector al Lucrărilor Publice. Sub principele Al. I. Cuza girează Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice şi e primar al Bucureştilor. A fost vicepreşedintele Societăţii române pentru şcoli fröbeliene şi al Societăţii pentru învăţătura poporului român. Face legate de zeci de mii de franci unor particulari, şcolii din Valea Călugărească, şcolii fröbeliene, şcolii Sf. Ecaterina şi celei de meserii din Ploieşti. Lasă bani orfanelor unui ploieştean din Urlaţi, apoi înzestrează zece fete. Depune la C.E.C. 50.000 franci pentru crearea unui observator astronomic. Cea mai mare parte a averii a revenit şcolii model cu internat, întemeiată de el în 1873, şi care peste zece ani număra 2.600 de elevi. Succesul activităţilor sale de binefacere s-a datorat poate şi faptului că şi-a ţinut banii la una din cele mai credibile bănci din Bucureşti, cea a fraţilor Ghermani. Apoi i-a cerut lui C. Vrana, bun şi credincios prieten, să renunţe la serviciul public şi să se ocupe doar de punerea în aplicare a testamentului.

Fratele pictorului Theodor Aman, Alexandru, o lasă, în 1884, moştenitoare pe soţia sa, rugând-o să facă un spital cu 20 de paturi în Craiova (pentru bătrâni cronici, fără discriminare socială). Dincolo de legatele către nepoţi (Racoviţă, Boldescu, Titulescu, Urdăreanu), lasă oraşului Craiova biblioteca, tablouri, mobile, obiecte de artă. La 1901, Aristia Aman îşi face la rândul ei testamentul şi urmeză recomandările soţului. Dispune întemeierea unei biblioteci publice, a unui muzeu şi a unei galerii de tablouri. Întâmplarea fericită a făcut ca şi azi casa muzeu Aman din Craiova să fie unul din cele mai elegante şi splendid refăcute edificii, ridicate în ceea ce s-a numit *la belle époque*. Să adăugăm că trufia soţilor Aman de a fi nemuriţi prin legate publice se regăseşte şi în dorinţa Aristiei de a avea „înmormântare cât se poate de bogată“.

Un testament de factură deosebită e cel al istoricului şi ziaristului, director al fabricii de hârtie din Zărneşti, Gh. Bariţ, făcut la 80 de ani. Pentru că oferă mai mult decât „ultime voinţe“ şi se constituie într-o autobiografie amănunţită, unde munca la publicaţiile întemeiate ori la care a colaborat, apoi la Academie (care l-a remunerat „peste aşteptări“), se împleteşte cu greutăţile vieţii de familie: achitarea datoriilor fiului Ieronim, grija s-o ţină 32 de ani pe soacră „să nu moară de frig, de foame şi de golătate“, cauţiuni pentru gineri ghinionişti... Dacă de la conducerea ziarelor s-a retras ca generaţia tânără „să-şi dea în cap unii la alţii“, la bătrâneţe vede că are de-a face „cu generaţii nervoase, sau mai bine enervate“. Speră totuşi că urmaşii se vor înţelege între ei şi îi vor respecta dorinţele. Între altele, condeiul de aur să fie dat muzeului liceului din Blaj „unde a învățat să rămână român".

Cea mai mare parte a averii lui Vasile Adamachi este lăsată, potrivit testamentului din 1892, Academiei Române pentru instituirea de premii pentru scriitori și burse la cursuri de științe exacte (dobândite prin concurs). Regulamentul Fundației ce îi purta numele prevedea în amănunt condițiile de acordare a burselor: puteau participa și români aflați în afara hotarelor țării. Instituția a funcționat până după al doilea război mondial, cât timp proprietatea privată a fost apărată de lege.

O văduvă bogată a fost Haritina Gigârtu (născută Stavru Sclivanitu). Din venitul moșiilor din județul Teleorman a dispus, în 1892, să se facă o biserică, o școală cu 100 de elevi și locuințe pentru profesori, un spital la Poroschia de 25 de locuri (doctorul și moașa urmau să locuiască în spital și să dea consultații gratuite), un azil de bătrâni. În ciuda sumelor uriașe oferite și a darurilor aruncate în dreapta și stânga celor însărcinați cu supravegherea acestor opere caritabile, peste 15 ani școala era „înghețată", biserica neterminată, spitalul și azilul inexistente.

Într-un moment de cumpănă, aflat pe front, în iulie 1917, Alex. Iliescu, proprietar din Slatina și deputat liberal, lasă un testament unde bogăția egalează dărnicia: donații către Casa Școalelor, primăriile comunelor unde se aflau moșiile sale, susținerea a 50 de elevi interni săraci din Slatina, fonduri pentru înfrumusețarea aceluiași oraș, un sanatoriu TBC, construirea Casei Partidului Liberal, ajută baroul Olt pentru a-și constitui o bibliotecă. Donează pentru o școală publică mixtă, băi comunale. În mod special lasă casele mobilate din Slatina lui Armand Călinescu, „tânăr iubit", viitorul prim-ministru asasinat de legionari în 1939, să se mute în ele. Adaugă 15.000 lei să-și facă bibliotecă. Dar legatele cele mai substanțiale se îndreaptă către țărani, „ca expresie a dragostei pentru ei": gratuitate la pășunat, fonduri pentru lemne, cărți de școală, haine, 1.000 de pogoane lotizate în câte 5 ha pentru soldații participanți la primul război mondial. Vila sa *Govora*, exploatată de societatea cu același nume, cere să fie închiriată, de preferință, soldaților din Olt; acordă pensii văduvelor de război și iartă toate datoriile țăranilor de pe moșiile sale.

Testamentul ale cărui dispoziții s-au păstrat până azi în cea mai mare parte, poate și fiindcă fondurile s-au aflat în străinătate, iar instituțiile create în țară au fost preluate în exclusivitate de nomenclatura comunistă, rămâne cel al lui J. Elias. Legatar a devenit Academia Română, cu trei administratori (doi creștini și un evreu). Fundația constituită avea în vedere ajutorarea instituțiilor de cultură, asistență și binefacere (burse, cantine, ajutoare pentru săraci, un spital cu 100 de paturi la București, un gimnaziu, o școală profesională). Paralel s-au instituit premii și burse Elias. Legate substanțiale au primit: Leagănul Sf. Ecaterina, „Salvarea", Facultatea de Medicină, Fundația Carol I, „Pâinea Zilnică", Templul izraelit de rit spaniol.

Testamentele femeilor au o trăsătură comună: fiind văduve, urmează mai toate rugămințile soților defuncți.

La 1776, Ecaterina, soția domnitorului Constantin Mavrocordat, își îndreaptă toată solicitudinea către fiul minor, pe care vodă (mort în 1769) nu apucase să-l înzestreze. Fetelor le lasă „rugăciunea și alt nimic".

Safta Brâncoveanu, stăpână pe întreaga avere rămasă de la banul Grigore, „fără a da cuiva cuvânt, socoteală sau supunere", hotărăște, prin testamentul redactat în 1835, să înființeze un spital de 60 de paturi pentru femei și bărbați pe care îl înzestrează cu numeroase moșii. Epitropia comună cu a bisericii Domnița Bălașa era un chezaș de bună administrare, căci membrii ei erau din familie, iar băneasa le cerea să fie „cu mare râvnă și sârguință", doctorul „cu învățătură și știință", chirurgii „iscusiți", administratorul „cinstit și vrednic", secretarul „credincios și destoinic", preoții „cucernici", duhovnicul „cuviincios". Trebuiau ținute evidențe de situația bolnavilor: „câți s-au însănătoșit, câți s-au mutat din viață".

Autoritățile nu se puteau amesteca în administrarea spitalului, iar moșiile din al căror venit se întreținea nu puteau fi înstrăinate. Băneasa a mai făcut ceva: dincolo de litera testamentului, a dăruit spitalului o masă masivă de stejar. Pe dosul tăbliei un blestem cumplit se abătea asupra celui care i-ar fi dărâmat ctitoria...

Smaranda Sturdza, cea pentru a cărei apărare, soțul ei, domnul Moldovei, Mihai Sturdza, făcuse atâtea codicile la testamentul inițial, lasă un testament extrem de concis: jumătate din avere o lasă fiicei sale, jumătate unui nepot de fiu vitreg.

Oamenii mărunți, în ciuda puținului pe care îl au, caută să-l asigure de irosire sau însușire necinstită și îl pun sub blestemul celor 318 părinți ai Sinodului ecumenic de la Niceea din anul 325. Așa face un Negre pe la sfârșitul secolului XVI: după ce s-a întors bolnav din robia tătărească, lasă fratelui care l-a îngrijit jumătate de ocină.

Săsoaica Farmangelin din Sibiu, „cu voința serioasă", la 1754, lasă doar fiului cel mic 100 de guldeni – probabil tot avutul.

În același an moldoveanul Dionisie Hudici îl lasă moștenitor pe un spătar cerându-i în schimb să ridice o biserică la Doljești (Roman). Apoi să lase această grijă mitropolitului. Dacă cei doi nu se conformează, să fie blestemați. Părinților de la Niceea le adaugă „pe Dumnezeu, Sf. Fecioară, cei 12 Apostoli: ferul, peatra, lemnele să putrezească, iar trupurile lor să stea întregi". Ne grăbim să spunem că biserica s-a ridicat, există și azi, încât blestemul a devenit inoperant. Numai că la ridicarea ei a contribuit și hatmanul Vasile Roset.

Tot un blestem stă și la temelia testamentului Catrinei Păun: și-a împărțit averea între rude, dar o fiică a fugit cu un țăran, încât merită să fie afurisită. La fel unul din frați dacă i-ar da ceva.

Constantin Ișlicarul lasă doar datorii și cere să-i fie achitate din vânzarea mărfurilor aflate în depozit.

O Maria văduvă Giolea din Cernat, într-un testament nedatat, dar „făcut cu mintea întreagă, firea bună și limba curată", lasă tot ce are unui nepot, iar cei cinci martori „au voit și au fost față".

Olteanul Constantin Săvoiu „nu are ce să dea, nu are ce să ia", dar îi cere fiului să-i facă o sută de pomeniri, la care să nu se amestece fiica. L-a necinstit fugind cu un Ianache Scafeș, „luând tot din casă", iar cu soacra a avut procese pentru zestre.

Poate cel mai înduioșător testament întâlnit de noi e cel al lui Matei Săraru din Logrești – Birnici (1827). Pare să fie redactat mai degrabă ca o spovedanie: a cumpărat niște porumb și l-a plătit; a vândut ceva prune și a încasat banii; are la un țigan un sfredel și la altcineva o pereche de opinci (în schimbul unei coase rupte).

Pe cât e de senin acest țăran, pe atât de încrâncenat și plin de griji se pregătește pentru Judecata de Apoi tăbăcarul Hagi Gh. Ioan din Craiova la 1782. Tot testamentul se concentrează asupra epitropiei bisericii Madona Dudu ctitorită de el și de clucerul Fotescu. În mod ciudat își lasă fiul ctitor al acestei biserici. Tot lui îi lasă și deslușirea pricinii cu stolnicul Obedeanu pentru o țigancă. Litigiul dura de 15 ani.

Nici Cotoman din Heneșani, la 1850, nu testează cu inima ușoară. Copiilor „nescultători și nesupuși" le lasă două și respectiv patru palme de moșie „ca să nu fie osândiți pe lumea cealaltă".

O trăsătură comună multor testamente este solicitudinea pentru soție, așa cum observam și mai sus. La 1834, Radu Cicei mărturisește că a făcut nouă copii cu prima soție, dar cu a doua, o văduvă, i-a crescut. Le cere, prin urmare „să-i facă parte, s-o îngrijească, să-i lase darurile făcute de el, ca să se cinstească cu ele". Dacă ar face „fărădelegea de a se mărita a treia oară", copiii să-i dea totuși o jumătate din ce i se cuvine.

Singurul testament prin care soții își testează reciproc e cel al familiei Lazăr din Codlea. Cu adaosul că nevasta se angajează „să nu mai fugă de la dumnealui vreodată", altfel pierde tot.

Ion Costacopol își face testamentul în 1880, la 17 ani de la încetarea din viață a soției, așteptând s-o întâlnească spre a-i da socoteală „de faptele văduviei". Când împarte averea, unul din copii, pe care îl girase și care tocase zestrea soției, își primește condiționat partea: n-o poate înstrăina.

Scepticii spun că orice testament e atacabil. Între cele alese de noi, două prezintă serioase vicii încât contestațiile n-au întârziat să apară.

La 1861, Nicolae Istrati din Fălticeni lasă soției averea parafernală, pe a sa, fiului (sub epitropia mamei). Se adaugă un „sân/ fiu/ epitrop", o persoană care „i-a dat dovezi de dragoste și sentimente plăcute". Dacă soția s-ar recăsători, toate bunurile revin acestuia. Tot acest individ scrisese testamentul „sub dictare". Din cei trei martori, care iscălesc, unul era străin, deci trebuia exclus. În sfârșit, copilul ce urma a se naște fusese omis de la moștenire.

Și I. Kinopse pare să fi făcut în 1895 un testament în afara legii. El îl scrie în casa unei femei din Buzău, după ce i-o vânduse în ajun. Face diferite donații, lasă și rudelor legate generoase, dar după moartea sa ies la iveală mai multe fapte: testatorul avusese un copil cu femeia gazdă și parte din avere (bani, mașini agricole, mobile ș.a.) n-o declarase.

Așa cum nu există doi oameni absolut asemănători, nu pot fi nici testamente identice. Unele însă ies din cadrul firesc și le-am putea socoti ciudățenii.

La numai 34 de ani, I. Crăciunescu decide să-și încheie socotelile cu această lume, redactând, în 1857, un testament ce dovedește în primul rând interes pentru prosperitatea comunității de care e legat. Toată averea o lasă pentru ridicarea unei școli la Mizil. O voia „cu arhitectură frumoasă", gratuită, cu ore de franceză, italiană și germană și unde să se urmeze programa școlilor naționale. Cu moștenirea de la un unchi dispune să se ridice o biserică de zid la băile Boboci (Prahova). 12 epitropi trebuiau să urmărească buna funcționare a celor două așezăminte. Dacă s-ar fi dovedit neglijenți, sarcina o prelua școala națională din București. Dacă nici aceasta nu s-ar fi arătat destoinică întreaga avere (11 moșii, vii, case) trecea în administrarea bisericii din Boboci, cu obligația de a ridica acolo o școală. Totul trecea apoi în grija episcopului de Buzău, „aceasta urmându-se în veacuri".

Testamentul pare făcut sub imperiul unei emoții puternice și autorul promite 200 de galbeni celui care i-ar semnala vreo greșeală de redactare. Mai adaugă și eventualitatea căsătoriei. Atunci toată averea ar fi trecut soției și copiilor, iar testamentul devenea nul.

Esmeralda de Cimara, născută Balș, face, în 1877, un testament stăpânită de furie. Încolțită de datorii asupra moșiei de zestre Dărăbani, cu procese încâlcite purtate cu „banda neagră din Dorohoi" și neavând o relație prea bună cu copiii din prima căsătorie, contesa decide să se sinucidă. În acest sens o anunță și pe principesa Elisabeta a României. Puținele bijuterii le lasă fetelor, iar banii fiicei vitrege, Evangelina de Cimara. În 1891 era încă în viață și, cum se vede, relațiile de familie se înrăutățiseră și mai mult, încât solicitudinea ei se îndreaptă întreagă către fiica vitregă, împreună cu blesteme față de cei care i-ar călca voia.

Arareori se întâlnește un portret mai concis și mai expresiv al unei categorii sociale, în cazul nostru al celei de negustori, ca în testamentul lui Nic. Nicolau făcut după 1819. Ajuns falit, dezabuzat de viață, neîncrezător în urmași că dacă le-ar lăsa vreo moștenire ar ști cum s-o valorifice, negustorul brașovean lasă doar sfaturi și textul propriului panegiric. Plin de acreală, el le cere urmașilor să fie cinstiți, modești, să nu se amestece cu boierii, să nu ducă viață de societate, să nu intre în epitropii ori să împrumute, să nu se pună chezași. Nici tovărășiile nu-s recomandabile, iar femeile să nu fie inițiate în treburi negustorești, pentru că ele „au firească antipatie" reciprocă. Într-un cuvânt, afaceri modeste, dar sigure. Din fericire, asemenea minți înguste n-au putut domina comerțul brașovean și, cum se știe, orașul a fost, secole de-a rândul, placa turnantă a negoțului românesc.

Cel mai straniu testament pare al lui I. Guțulescu. Obsedat de moarte, el lasă toți banii, drămuiți la centimă, pentru slujbe de pomenire. Dacă s-ar întâmpla să moară în aceeași zi cu soția, să fie o singură pomenire căci „așa se face economie". Dacă soția moare la altă dată și, de pildă, slujba lui de trei ani coincide cu a ei de trei săptămâni, se realizează o nouă economie. Pomana de 7 ani o cere cu 80 kg pește bun, „meritând și 25 lei kg", 80 de pâini, zarzavat, orez, untdelemn de 25 de lei, 60 litri de vin și 10 litri de țuică. Testamentul se înșiră pe mai multe pagini fără umbră de preocupare pentru ai săi, pentru nevoiași ori comunitate. Candelă „neadormită", sicriu de aramă încuiat de preot cu cheia, patru lei pe an pentru plute și candele – cam asta rămânea la 1910 în urma unui om uscat la suflet.

Urmărind cronologic testamentele adunate de noi, specialiștii vor putea analiza, dincolo de conținutul material atât de divers și de neașteptat, temeiul juridic după care au fost redactate. Vor constata astfel evoluția firească a societății românești de la primirea mărturiei testamentare a cuiva în pragul morții în fața preotului din sat, până la intervenția profesionistului care a vegheat ca nimeni altul la conservarea, apărarea și buna gestionare a proprietății – notarul public din timpurile moderne.

Studiu introductiv la vol. *Testamente (1599 – 1917)*,
antologie și studiu introductiv de Georgeta FILITTI,
Editura Notarom, București, 2007

Patrimoniu

Din colecţiile Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

Din operile lui CICERO – ***De Oratore***
Traducere făcută de G. D. Neştian, Editura Casei Şcoalelor, Bucureşti, 1925

Adesa ori cugetând şi răscolindu-mi amintirile despre vremurile vechi, mi se pare, frate Quinte, c'au fost foarte fericiţi acei cetăţeni, cari, trăind în epoca de aur a republicii, încărcaţi de onoruri şi de glorie pentru faptele lor, au putut păstra în viaţă un astfel de drum, încât şi munca le-a fost fără de primejdie şi odihna cu demnitate. Şi a fost o clipă, când credeam că-mi va fi şi mie îngăduit cu dreptul din partea celor mai mulţi, dacă nu a tuturora, un început de repaus şi putinţa de a mă reîntoarce la strălucitele noastre studii, punând capăt muncii fără de sfârşit a profesiunii de avocat şi om politic, după ce am ajuns la cele mai mari demnităţi de stat şi la pragul bătrâneţii...

N. IORGA, *Mihail Kogălniceanu. Scriitorul, omul politic şi românul*
Editura Fundaţiunei I. V. Socec, Bucureşti [f.a.]

... „steagul supt care am lucrat în toată viaţa mea politică voiesc ca tot el să mă înfăşure cînd voiu muri"... „în locul Scaunului Domniei pe care bătrîna Moldovă l-a pus pe altarul patriei, să se ridice Scaunul ştiinţei".

Cu aceste gînduri în minte îşi isprăvia el viaţa la Paris, unde suferise o ultimă şi grea operaţie, la 20 Iunie din acel an 1891. Oasele lui se odihnesc în acel Iaşi care-i văzuse strălucitoarea tinereţă, iar sufletul lui e în tot ce s'a făcut mai bun până astăzi şi în tot ceia ce astăzi ne îndeamnă mai mult spre bine, pe căile unui naţionalism care e democraţie şi unei democraţii care nu poate fi decît naţionalism.

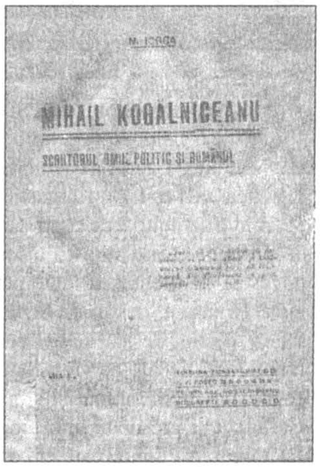

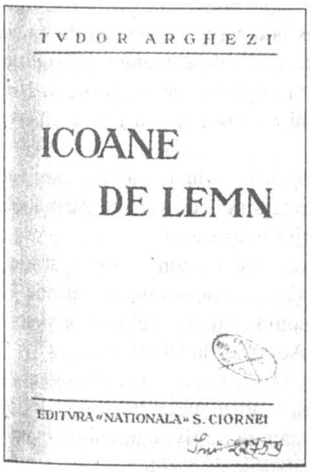

Tudor ARGHEZI, *Icoane de lemn*
Editura „Naţionala" S. Ciornei, Bucureşti, 1930

... Fereşte-te de a creşte prea mult în odaie. Ieşi din chilie şi intră în sânul luminii. Arborii, pasările, te urmăresc. Lumina te cerne ca pe un nisip pulverulent. Mintea încetează de a fi cel dintâi jucător în amfiteatrul tău sufletesc. Te simţi învăpăiat de bucurii tămăduitoare. Omul tău îşi ridică braţele hipnotic, când spre un cer, când în spre altul, din cele patru ceruri, scoborâte în jurul heleşteului, şi cere aripi...

Istoria cărţii

SUETONIUS
Doisprezece cezari

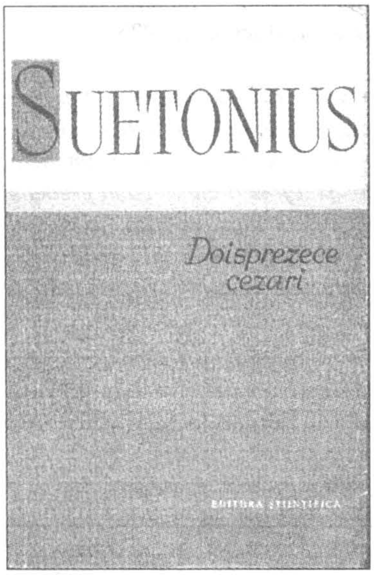

> ***Lumea întreagă era în mîinile romanilor victorioşi. Ei stăpîneau marea şi pămîntul şi îndoitul cîmp de stele, şi tot nu erau sătui. Corăbiile lor, grele de încărcătură, spintecau valurile. Dacă exista departe vreun golf ascuns, vreun continent necunoscut, despre care să se ştie că are bogăţii de aur, acest continent era un duşman şi destinele pregăteau războaie nimicitoare pentru cuceriri de noi comori. Bucuriile obişnuite nu mai aveau farmec, nici plăcerile consumate în petreceri populare. Simplul soldat mîngîia bronzul vaselor de Corint. Aici numizii şi serii ţeseau pentru romani pînzeturi noi şi pentru ei triburile arabe îşi despuiaseră pustiurile.***
>
> **PETRONIUS, *Satyricon***

Suetonius, *Vieţile celor doisprezece cezari*, în româneşte de David Popescu şi C. V. Georoc, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1958

Acceptăm ipoteza că Suetonius s-a născut între anii 69 şi 76 e.n., dintr-o familie de cavaleri. Tatăl său se numea Suetonius Laetus şi a luptat la Bedriac în armata lui Otho în legiunea XIII ca tribun augusticlav (ajutor de comandant de legiune); pe cînd Suetonius era copil asculta de la tatăl său cuvinte de laudă despre Otho, care ştim că a fost împărat în anul 69. Bunicul său îi povestea de asemenea fapte petrecute la Roma pe vremea lui Caligula. El însuşi, destul de tînăr (adolescens), a asistat la Roma la o scenă destul de curioasă, prilejuită de excesul de zel al unor funcţionari fiscali, pe vremea lui Domitianus, fapte din care se trage concluzia că s-a născut şi şi-a petrecut copilăria la Roma, şi nu în Gallia, cum presupun unii biografi pe baza prieteniei strînse dintre Suetonius şi Plinius, care era originar din Gallia…

Perioada cea mai bine cunoscută din viaţa sa este cuprinsă între anii 97 – 113, de cînd datează cele şase scrisori ale lui Plinius către Suetonius sau despre Suetonius…

În anul 113 e.n. Plinius murind, Suetonius intră sub protecţia lui Septicius Clarus, un prieten al lui Plinius. Septicius ajunge în anul 119 praefectul praetoriului şi obţine pentru Suetonius în acelaşi an numirea de secretar *ab epistulis*. Pînă la această dată se presupune, în lipsă de izvoare directe, că Suetonius a avut diferite funcţii ecvestre şi, publicîndu-şi opera *De viris illustribus* (Despre oamenii celebri) pe la anul 113 e.n., a devenit cunoscut şi apreciat de noul împărat.

Perioada cît a fost secretar *ab epistulis* e cea mai strălucitoare din viaţa lui Suetonius. Hadrianus, care urmase ca împărat după moartea lui Traian în anul 117 e.n., este cunoscut nu numai ca un împărat mereu călător, ci şi ca un om de cultură, admirator al literaturii şi artei greceşti, din care cauză era numit *graeculus* (grecul), înconjurat de oameni de ştiinţă, jurişti, arhitecţi, praetori, muzicanţi, retori. Ne putem da seama de cinstirea pe care o avea Suetonius ca secretar al cancelariei imperiale, demnitate care pînă aici putea fi ocupată de liberţi, dar pe care Hadrianus a rezervat-o cavalerilor…

În acest post fiind, a putut avea ocazia să cerceteze arhivele imperiale şi să-şi termine *Vieţile Caesarilor*, operă la care desigur că lucra de mai mulţi ani, de îndată ce a putut-o publica în anii imediat următori, după ce a ajuns secretar. Precum se crede, cînd a ajuns în această funcţie, scrisese aproape definitiv *Vitae Caesarium* şi cercetarea arhivelor l-a ajutat numai să controleze unele date, să completeze unele amănunte.

Publicarea operei *Vieţile Caesarilor* pînă în 122 sau în acest an constituie punctul culminant al carierei şi gloriei lui Suetonius. Îi apăruse a doua carte importantă după *De viris illustribus*, era în favoarea lui Hadrianus şi într-o slujbă însemnată…

Dar situaţia aceasta este curmată brusc în anul 122, cînd Hadrianus, din Britannia, unde se dusese să inspecteze construcţia faimosului zid de apărare ce-i poartă numele, sau imediat după întoarcerea la Roma, dă un decret prin care îndepărtează pe Suetonius şi pe Septicius Clarus, ca şi pe alţii, din posturile ce ocupau, pentru motivul că, precum spune Spartianus, biograful lui Hadrianus, „faţă de soţia sa, Sabina, fără să li se fi îngăduit, se purtau pe atunci mai familiar decît cere respectul casei imperiale“…

De la demiterea din postul ce-l ocupa, nu se mai ştie nimic sigur despre Suetonius. Probabil că, retras undeva în Roma, sau la moşia sa din apropiere, şi-a continuat activitatea de cercetare şi erudiţie, pînă ce a murit, pe cît se crede, pe la mijlocul sec. II, poate la 141, cum presupun unii biografi, poate chiar pe la 150 sau 160, cum presupun alţii…

Suetonius a avut o activitate întinsă şi în domenii destul de variate. Sub numele său sînt pomenite studii de istorie, gramatică, ştiinţe naturale, dintre care unele scrise în greceşte…

Opera care a rămas şi care-l trece pe Suetonius între istoricii romani de seamă este *Vieţile Caesarilor*. Această operă cuprinde 12 biografii ale împăraţilor romani, începînd cu dictatorul Caesar şi continuînd cu împăraţii următori, de la Augustus la Domitianus…

Citind de la început pînă la sfîrşit *Vieţile Caesarilor*, înţelegem cu uşurinţă scopul urmărit de Suetonius în prezentarea biografică a primilor 12 imperatori ai Romei, felul său de a privi oamenii şi evenimentele, concepţia istorică şi însuşirile sale de scriitor…

David POPESCU

CAESAR

Era praetor, cînd s-a descoperit conjuraţia lui Catilina. Pe cînd întreg senatul a decretat pedepsirea cu moartea a tuturor conjuraţilor, singur Caesar a fost de părere ca să fie împărţiţi prin municipii şi puşi sub pază, iar averea să le fie confiscată. Inspiră atîta frică în toţi, care propuneau pedepse prea aspre, arătîndu-le la cîtă ură se vor expune din partea poporului, încît lui Decimus Silanus, ales consul pentru anul următor, fiindcă îi era greu să-şi mai schimbe acum părerea arătată mai înainte, nu-i fu ruşine să dea acuzării o interpretare mai blîndă şi să regrete oarecum că pedeapsa capitală este prea aspră. Caesar ar fi convins întreg senatul, fiindcă mulţi trecuseră de partea lui, chiar şi fratele consulului Cicero, dacă Marcus Cato, prin discursul său, n-ar fi dat curaj senatului care şovăia. Caesar nu renunţă totuşi să se opună decretului, pînă cînd garda de cavaleri pusă să stea de pază în faţa senatului l-a ameninţat cu moartea, dacă mai persistă în atitudinea lui de opoziţie. Ba chiar unii militari ridicară săbiile asupra lui, încît cei ce şedeau în juru-i îl părăsiră, rămînînd numai un mic număr de senatori, care-l apărară luîndu-l în braţe şi acoperindu-l cu toga. Atunci, nu numai că renunţă la planul lui, dar nu mai apăru în senat tot restul anului.

Cînd se aşeză pe scaun, conspiratorii îl înconjurară părînd că-şi fac datoria. Imediat Cimber, care luase asupră-şi primul rol, se apropie de el, ca pentru a-l ruga ceva. În momentul cînd Caesar refuza cu un gest amînînd chestiunea pe altă dată, acesta îi smulse toga de pe amîndoi umerii. Atunci Caesar strigă: „Dar asta e un act de violenţă“. Îndată unul din cei doi Cassius îl răni pe la spate, ceva mai jos de gît, cu pumnalul. Caesar străpunse cu condeiul de scris braţul lui Cassius. Încercînd să se ridice, fu împiedicat de altă lovitură. Cînd văzu că din toate părţile este ameninţat de pumnale, îşi acoperi capul cu toga. În acelaşi timp, cu mîna stîngă îşi trase toga spre picioare, pentru ca să cadă decent avînd şi partea de jos a corpului acoperită...

CALIGULA

Porecla de Caligula a căpătat-o din glumele de tabără, fiindcă era crescut între soldaţi, cu îmbrăcăminte şi încălţăminte de simplu soldat. Felul acesta de educaţie i-a atras dragostea şi trecerea în faţa soldaţilor atît de mult, că la moartea lui Augustus singură prezenţa lui a potolit legiunile răzvrătite şi înfuriate la culme.

Pînă aici s-a povestit ca despre un prinţ. Cele ce urmează sunt de povestit ca despre un monstru. După ce-şi luase o mulţime de nume (căci se numea Piosul, Fiul taberelor, Părintele armatei, Caesar cel bun şi mare), cînd auzi din întîmplare pe regii care veniseră la Roma discutînd la masă asupra nobleţei neamului lor, deodată exclamă: „Nu e decît un şef, un singur rege!“ şi nu lipsi mult ca să ia diadema şi să schimbe forma principatului cu aceea a regalităţii. Dar spunîndu-i-se că el a depăşit măreţia prinţilor şi regilor, a început să-şi atribuie o majestate divină.

Porunci să se aducă din Grecia statuile divinităţilor celor mai strălucite prin măiestria cu care au fost făcute şi respectul de care se bucurau, între care a lui Jupiter Olimpianul, cerînd să li se taie capul pentru a fi înlocuit cu al lui. Prelungi o parte din palat pînă în Forum, iar templul lui Castor şi Polux îl transformă în vestibul. Aici se aşeza adesea la mijloc între statuile celor doi fraţi zei şi se înfăţişa vizitatorilor ca să i se închine. Unii îl salutau cu numele de Jupiter Latialis. Institui un templu special pentru divinizarea lui, cu preoţi şi cu victime din cele mai căutate. În templu era o statuie a lui de aur, făcută în mărime naturală, pe care o îmbrăca în fiecare zi ca pe el. Cei mai bogaţi cetăţeni ocupau rînd pe rînd demnitatea de preot fie prin intrigi, fie prin licitaţie cu sume foarte mari. Victime erau cocostîrci, dropii, găinuşi de Numidia, bibilici, fazani, din care se sacrifica în fiecare zi cîte o altă speţă. Noaptea, invita cu stăruinţă luna, cînd aceasta era plină şi strălucitoare, să vină în braţele lui şi în patul lui. Ziua, vorbea în secret cu Jupiter Capitolinul, şoptindu-i la ureche cînd mai tare, cînd mai încet...

NERO

Neruşinarea, poftele, desfrîul, lăcomia, cruzimea nu şi le-a arătat pe faţă decît cu timpul, cu încetul şi pe ascuns, la început ca pe nişte greşeli de tinereţe; dar şi atunci nimeni nu se îndoia că aceste vicii nu erau ale vîrstei, ci ale firii sale.

De cum apunea soarele, îşi lua o bonetă sau o şapcă pe cap şi vizita lupanarele.

Hoinărea pe străzi ca un amator de joc, dar nu de jocuri fără primejdie. Astfel, obişnuia să lovească pe oamenii care se întorceau de la masă şi, dacă rezistau, îi lovea serios şi îi arunca în canal. Spărgea prăvăliile şi le prăda. Făcuse acasă la el un magazin, unde vindea lucrurile furate, la licitaţie. Adesea în asemenea aventuri a riscat să-şi piardă ochii şi viaţa. Insultînd soţia unui senator, a fost lovit aproape mortal. De atunci nu s-a mai expus să iasă singur la această oră şi, dacă ieşea, avea tribuni care îl urmăreau în secret de departe. Chiar în timpul zilei era dus clandestin într-o litieră închisă la teatru şi asista din prosceniu la cearta pantomimilor. Dacă cearta degenera în bătaie şi începeau să-şi zvîrle cu pietre şi bucăţi de scaune unii în alţii, arunca şi el în spectatori şi a rănit o dată un praetor în cap.

Încet-încet însă viţiile crescînd, lăsă glumele şi ascunzişurile, şi-şi dete drumul pe faţă la excese şi mai mari, fără nici o grijă a le ascunde.

Prelungea mesele de la miezul zilei, pînă la miezul nopţii. Se refăcea cu băi calde, iar vara cu băi reci cu gheaţă. Lua masa cîteodată şi în public, în locul unde se dădeau lupte navale, sau în Cîmpul lui Marte, sau în Circus Maximus, fiind servit la masă de toate dansatoarele şi flautistele oraşului.

Ori de cîte ori cobora Tibrul la Ostia, sau naviga în golful Baiae, se aşezau pe ţărmul mării, sau pe malul Tibrului, în prăvălii şi localuri atrăgătoare unde matroane, făcînd pe hangiţele, îl invitau să se oprească. Se invita singur şi la masa prietenilor. Pe unul l-a costat o prăjitură cu miere patru sute mii sesterţi şi pe altul şi mai mult o băutură cu esenţă de trandafiri...

VITELLIUS

Gata să trimită la moarte sau la chinuri pe oricine şi pentru orice motiv, a ucis bărbaţi nobili, prieteni şi tovarăşi, pe care îi atrăgea prin linguşiri, ca să împartă imperiul cu ei. Pe primul l-a omorît chiar cu mîna lui, dîndu-i otravă dintr-un pahar cu apă rece, pe care acela o ceruse fiind apucat de friguri. N-a cruţat aproape pe nici unul dintre cămătarii, debitorii şi perceptorii care-i ceruseră odată la Roma datoria, sau pe drum plata cheltuielilor de transport. Dintre aceştia, pe unul l-a trimis la execuţie chiar cînd îl saluta, dar îndată l-a rechemat şi pe cînd toţi îi lăudau mila, el a poruncit să fie omorît în faţa lui, zicînd că vrea să-şi hrănească ochii. Unuia i-a adăugat la pedeapsă pe cei doi fii, care încercaseră să-l roage pentru tatăl lor. Pe un cavaler roman, care striga pe cînd era tîrît la pedeapsă „Eşti moştenitorul meu“, îl forţă să-i arate tablele testamentului şi cînd citi că împreună cu el este înscris ca moştenitor şi libertul cavalerului, porunci să fie sugrumat împreună cu libertul. Omorî de asemenea cîţiva din plebei numai din pricină că aceştia criticaseră pe faţă partidul venet, presupunînd că au îndrăznit acest lucru din dispreţ pentru el şi în speranţa unei apropiate revolte. Împotriva nimănui nu fu mai pornit decît împotriva astrologilor particulari, pe care îi condamnă la moarte fără să le ia vreun interogatoriu, bizuindu-se numai pe simple denunţuri. Era înfuriat contra acestora, fiindcă după decretul său, prin care se poruncea ca astrologii şi cititorii în stele să iasă din Roma şi din Italia, îndată s-a afişat un anunţ al chaldeilor cu acest conţinut: „Salutare la toţi! Vitellius Germanicus pînă la ziua calendelor nu va fi în nici un loc din lume“.

A fost bănuit de asemenea şi de moartea mamei sale, căreia ar fi oprit să i se dea hrană sub pretextul că e bolnavă, determinat fiind la această crimă de o prezicătoare Catta, pe care o considera ca un oracol şi care îi prezisese că va avea o domnie puternică şi de lungă durată, dacă va supravieţui mamei sale...

Autografe contemporane

Paula ROMANESCU

Biobibliografie

Paula Romanescu s-a născut la 20 octombrie 1942, în Țuțulești, Argeș.
Este membră a Uniunii Scriitorilor din România.

Studii:

Școala primară/elementară – Țuțulești, Argeș (1949 – 1956). Școala medie (liceu) „Nicolae Bălcescu", Pitești, Argeș (1956 – 1960). Institutul Pedagogic București, Secția Limbile franceză/rusă (1960 – 1963). Universitatea București, Facultatea de Limbi romanice și clasice (1963 – 1967).

Volume publicate (Poezie):

Avril de ma jeunesse en fleur, Semco, Dijon, Franța, 1993; *Hypocryte poète, mon semblable, mon frère*, Editura Helicon, 1995; *N'insistez plus*, Editura Helicon, 1997; *Haiga*, Editura Alcor, 1998; *Dialog*, Editura Alcor, 1998; *Sens*, Editura Alcor, 1997 – il. grafică de Adina Romanescu; *Pensées / Cugetări*, Editura Alcor, 2001, il. de George Dumitrescu; *Însorit regat / Ensoleillé empire*, Editura Signata, 2004.

Traduceri în/din limba franceză:

George Beza, *Între două lumi*, Editura Niculescu, 1994; *Flori rare de poezie franceză*, antologie, vol. I – II, Editura Helicon, 1993; 1996; *Univers poetic francofon*, antologie, vol. I – III, Editura Helicon, 1995; L. Blaga, *65 poèmes*, Editura Helicon, 1995; 1998; M. Eminescu, *Retrouvailles*, Editura Helicon, 1996; 1998; Omar Khayyam, *Rubaiate* (rom./fr.), Editura Helicon, 1996; I. Țepelea, *Quelque part en Normandie*, Editura Helicon, 1997; I. Iancu, *Chant du cygne*, Editura Helicon, 1996; C. Marcu, *Fleurs et fontaines de silence*, Editura Helicon, 1996; P. Popa, *Nimbe amer*, Editura Helicon, 1997; R. Cârneci, *Dorador*, Editura Orion, 1997; 2006; *Mioritza*, Editura Orion, 1997; Omar Khayyam, *Catrene* (rom./fr.), Editura Alcor, 1997; 2000; 2002; 2005; F. Vasiliu, *Les cendres bleues d'un vol*, Editura Haiku, 1997; S. Popescu, *Essai sur la gloire* (bilingv), Editura Alcor, 1998; *Poésie enchainée* (séléction, 37 poètes), Editura Spicon, 1999; T. Arghezi, *Entre la prière et la malédiction*, Editura Spicon, 1999; L. Blaga, *Si la mort n'existait pas*, Editura Spicon, 2001; I.L. Caragiale, *Une Lettre perdue*, Editura Spicon, 2002; I. Popescu, *Poèmes*, Editura Ștefulescu, 1999; G. Birău, *Poèmes*, Editura Ștefulescu, 1999; D. Florică, *Poèmes d'un vers*, Editura Haiku, 2000; Editura Orion, 2002; 2004; *La Roumanie vue par les Français d'autrefois*, Editura Fundației Culturale Române, 2001; Al. G. Croitoru, *Poèmes d'amour* (bilingv), Editura Eminescu, 2000; M. Mureșan, *L'étoile de Murano*, Editura V. Cârlova, 2000; G. Apollinaire, *E corn de vânătoare amintirea*, Editura Crater, 1999; J. M. Carré, *Viața lui Rimbaud*, Editura Crater, 1998; V. Smărăndescu, *L'éternelle seconde*, Editura Cartea Românească, 1996; Charles Maurras, *Amanții din Veneția*, Editura Dorotea, 2004; M. Eminescu, *Les vagues et les vents*, Editura Rafet, 2005; Vasile Ponea, *Au fil des mots*, Editura Napoca Star, 2005; C-tin Marafet, *Jaune silence*, Editura Fundația Scrisul Românesc, 2005; G. Lixandru, *Poeme*, Editura Orion, 2006; Ovidiu Predescu, *A l'ombre de la pensée*, Editura Continent XXI, 2006; Paul Verlaine, *Cântec de toamnă*, Editura Rafet, 2006; G. Bacovia, *Viori și clavire / Violons et claviers*, Editura Muzeul Literaturii Române, 2007; L. Labé, *Sonnets / Sonete*, Editura Măiastra, 2007.

Traduceri, Teatru, Muzică:

Anca Visdei, *Donna Juana*, jucată la Teatrul de Stat, Oradea, 1995; Fr. Dorin, *Până la capăt*, Societatea Română de Radio, 1996.

În selecții, antologii, istorii literare:

M. Eminescu, *Poèmes choisis*, Editura Grai și Suflet, 1998; L. Blaga, *Poèmes choisis*, Editura Grai și Suflet, 1998; *Poezia pădurii* (I – V), Editura Orion, 1999; *Cinegetica* (I – III), Editura Orion, 2003; *Peste nemărginirea timpului* (vol. IX), Editura Litera David, 2000; Ion Rotaru, *O istorie a literaturii române*, vol. V, Editura Niculescu, 2000; 2006; C-tin Popescu-Ulmu, *O antologie a poetelor din Româ-*

Mihai Eminescu

Jusqu'à l'étoile

Jusqu'à l'étoile du haut des cieux
L'espace est tellement fou,
Que la lumière a mis mille ans
Pour arriver chez nous.

C'est elle, peut-être, depuis longtemps
Éteinte dans l'espace bleu,
Mais nos yeux, c'est à présent
Qu'elle brille de tous ses feux.

L'icône de la morte étoile
Monte dans le ciel tout doux;
Inaperçue, elle était là;
On la voit, elle n'y est plus.

Tel notre amour, lorsqu'il mourut,
Dans la nuit sans lueur,
Ses rayons à jamais disparus
Nous poursuivent encore.

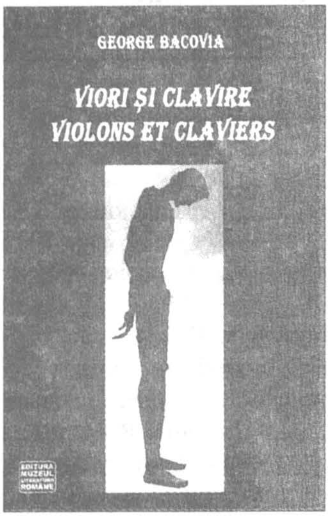

A fi sau a avea

A fi *sau* a avea!
Aceasta e dilema
timpului meu, nefericite prinț!
A fi *e sensul 'naltei năzuinți*
iar a avea, *umila noastră șansă.*
A fi *e zestrea bunilor părinți*
ce-au plămădit din stropi de soare dorul
păstrându-l, apă vie, în ulciorul
ce ni s-a dat când ne-a fost buza arsă
iar a avea *e pâinea de pe masă*
e vinul vechi ce râde-n cupe pline,
căldura din cuvânt și din privire
vorba care ne știe, cântul viu...

Da, bogăție vreau să am, o știu,
un lucru numai: vreme cât să fiu.

Être ou avoir

Être, avoir,
Voilà le grand dilemme de l'existence
mon trop malhereux prince!
Être *c'est le sommet de tout espoir,*
avoir *c'est notre humble, petite chance.*
Être *c'est notre dot, c'est la lumière*
qui nous vient du temps,
de trop longtemps,
c'est l'eau des sources gardée pour notre soif
à l'ombre fraîche d'un amour brûlant;
avoir *c'est le pain blanc que l'on nous tend,*
le vin vieux qui rit aux creux des coupes
c'est la chaleur du coeur et du regard,
c'est la maison ouverte qui nous attend...

Moi, je voudrais avoir, avoir, avoir
le temps pour être, pour y croire.

George Bacovia

Dégel

L'automne et l'hiver
Descendent tous les deux;
Il pleut et, il neige,
Il neige et, il pleut.

Et la nuit tombe
Sale et monotone;
Et les enfants pâles
Rentrent de l'école.

Les murs sont moisis
Et le froid me tue –
Avec ceux des tombes
Un rêve m'habitue...

L'automne et l'hiver
Descendent tous les deux;
Il pleut et, il neige,
Il neige et, il pleut.

Lucian Blaga

La source de la nuit

Ma belle,
Tes yeux sont tellement noirs
Que tous les soirs,
Quand je repose ma tête sur tes genoux
Je sens que ton regard n'est plus
Le reflet de tes yeux profonds,
Il est la source d'où la nuit
Coule doucement par les vallées
Par les montagnes et par les prés.
Vagues mouvementées de la mer – nuit.
Ô, qu'ils sont noirs tes yeux,
Ma belle lumière!

Paul Verlaine

Cântec de toamnă

Suspin prelung
Al toamnei blând
Cânt de viori
Îmi frânge-așa
Trist inima
De-atâtea ori

Și parcă stins
Când dinadins
Orele bat
Îmi amintesc
De-un timp ceresc
Și plâng uitat

Și-n vântul rău
Mă las și eu
Când el mă poartă
De ici-colea
Asemenea
C-o frunză moartă.

nia, Editura Muzeul Literaturii Române, 2000; F. Vasiliu/M. Gheorghe, *Poeți români*, Editura Haiku, 2000; *Caietele Blaga*, Festivalul Internațional „Lucian Blaga“, 2007; *Manual de limba franceză*, cls. a VII-a, Editura Humanitas, 1999.

Colaborări în presă:

„Interférences“ (Revue de la RCCSRF), „Les Nouvelles de Roumanie“ (Fr.), „Terpsichore“ (Fr.), „Magie Rouge“ (Belgia), „Jef“ (Belgia), „Revista Română de Drept Umanitar“, „Viața Medicală“, reviste literare din țară.

Colaborări Radio/TV:

Radio România Cultural (Poezie universală, Poezie românească, Arta poetică, Viața cărților, Dicționar de personaje, Memoria drumului, Patosul confesiunii, Atlas cultural); Radio România Internațional; TVR Internațional; TV Sigma etc.

Premii/Distincții:

Prix de l'Europoésie, Franța, Meudon, 1993; Prix du Menhir de poésie, Franța, 1996; Premiul de Excelență pentru traducere, SRH, 1997; Premiul Academiei Carpatica – Mari poete ale României, 1998; Diploma pentru traducere din lirica lui Lucian Blaga, Sebeș-Alba, 1996; 2002; Premiul Eminescu pentru traducere, Turnu-Severin, 2005.

Meridian biblioteconomic

Euroreferențial – Eurocertificare

Pe data de 15 iunie 2007, Asociația Profesioniștilor în Informare și Documentare (ADBS) a organizat, la sediul său din Paris, o reuniune de lucru pe tema promovării competențelor profesioniștilor europeni din domeniul info-documentar. La această întâlnire au participat reprezentanți ai mai multor asociații europene, precum cele din Marea Britanie, Elveția, Portugalia, Belgia, Italia, Ungaria, Germania, Spania, România ș.a. Evenimentul de la Paris a reprezentat pentru aceste organizații o ocazie de a aborda atât problema implementării sistemului de certificare inițiat de consorțiul CERTIDoc la scară europeană, cât și pe cea a revizuirii unor părți din *Euroreferențial*.

Din partea României a fost prezent dr. Florin Rotaru, director general al Bibliotecii Metropolitane București și președinte al Asociației Bibliotecarilor și Documentariștilor din România (ABIDOR), care a vorbit despre declanșarea procesului de eurocertificare a profesioniștilor români din domeniul informării și al documentării, despre difuzarea și utilizarea *Euroreferențialului* în România și despre o serie de proiecte de formare profesională care se desfășoară în țară.

Demersurile pentru constituirea în România a unui dispozitiv adecvat de atestare bazat pe Euroreferențial și pe Eurocertificarea CERTIDoc au fost începute în 2005, an în care a fost publicată și versiunea în limba română a *Euroreferențialului*. După semnarea, în februarie 2007, a unui acord de colaborare între ADBS și ABIDOR, în urma căruia s-au deschis primele cursuri în vederea eurocertificării unui număr de șapte profesioniști români din domeniu, asociația română a ajuns într-o nouă etapă, fiind pe cale de a deveni membru cu drepturi depline în consorțiul CERTIDoc.

Înainte de reuniunea de la Paris, dr. Florin Rotaru a participat la cel de-al 53-lea Congres al Asociației Bibliotecarilor din Franța (ABF), care a abordat o temă recurentă: Publicul. Evenimentul s-a desfășurat între 8 și 11 iunie 2007 la Cité Internationale de Nantes, pe lângă congresul și colocviul anual având loc și un salon profesional la care au participat 80 de expozanți.

Mădălina CODREANU

„Facem parte din proiectul Biblioteca Virtuală Europeană, susținut de Jacques Chirac"

interviu cu Florin Rotaru, directorul Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

– Domnule director al Bibliotecii Metropolitane București, Florin Rotaru, v-ați întors recent din Franța, unde ați reușit lucruri extrem de ambițioase. Despre ce este vorba?

– Primul eveniment la care am participat a fost Congresul Bibliotecarilor Francezi, organizat anul acesta la Nantes, în perioada 6 – 12 iunie. Aici, în secțiunea dedicată directorilor străini ai marilor biblioteci din Europa, am propus ca asociația și biblioteca noastră să devină membre ale Asociației Bibliotecilor din Franța, în vederea realizării unui proiect, o Federație a Asociațiilor și Bibliotecilor Europene, începutul fiind sub patronajul francez. La această idee au aderat imediat și Biblioteca Metropolitană din Bruxelles și Asociația Bibliotecarilor Francofoni din Belgia. Noi am obținut drepturile de autor pentru a tipări în limba română Buletinul lunar editat de Asociația Bibliotecarilor din Franța, rezultatul cel mai important din punct de vedere profesional pentru noi, pentru că vom fi la curent cu absolut toate noutățile care se petrec în domeniul nostru, în Franța mai ales.

– Ați avut întâlniri cu personalități franceze?

– M-am întâlnit la Nantes cu domnul Jean-Noël Jeanneney, fostul președinte al Bibliotecii Naționale a Franței, președinte până acum câteva săptămâni, autorul, în fapt, al proiectului Biblioteca Europeană Digitală. Biblioteca Națională a Franței a realizat acest proiect din punct de vedere profesional, iar politic, el a fost preluat de către ex-președintele Republicii, domnul Jacques Chirac. Acesta l-a expus la Bruxelles, unde s-a și aprobat, devenind o realitate a zilelor noastre. Este un program profesional, științific, un răspuns european, dacă vreți, al marelui motor de căutare Google.

– Mai concret?

– În acest proiect se dorește să fie prezente toate culturile Europei, în limba lor națională sau în traducere într-o limbă de circulație universală, această opțiune rămânând la latitudinea fiecăreia.

– Deci, este vorba despre o bibliotecă virtuală?

– Da. Va fi o bibliotecă europeană, în care să se regăsească toate marile culturi ale Europei.

– Am înțeles că ex-președintele Jacques Chirac, implicat în acest program, va fi prezent în România.

– Da. Consider ca atât noi, bibliotecarii, cât și publicul românesc, aș zice, suntem interesați de o conferință publică la care să fie prezenți cei doi inițiatori ai acestui proiect: repet, domnul Jeanneney, responsabil de partea profesională, și domnul Jacques Chirac, omul politic care a înțeles valoarea acestui demers și l-a susținut la Bruxelles. Noi dorim ca ambii să susțină o conferință la București, care credem că poate fi de un interes general major. Și, evident, cu acest prilej vom discuta și condițiile concrete ale integrării valorilor culturale românești digitalizate în acest proiect european.

– Când estimaţi că va avea loc această conferinţă?

– În discuţia pe care am avut-o cu domnul Jeanneney, eu i-am propus perioada octombrie – noiembrie, urmând ca dânsul să stabilească exact cu domnul Chirac perioada în care vor fi la Bucureşti. Locul de desfăşurare l-am propus să fie chiar clădirea-emblemă pentru Bucureşti, cât şi pentru România, Ateneul Român.

– Vom găsi, în această bibliotecă digitală, ca şi pe Google, aproape tot ce dorim?

– Vor fi opere cu textul complet, cu posibilitatea de accesare şi posibilitatea de copiere. Accesul şi copierea vor fi gratuite. Vor fi lucrări din întreaga Europă, şi, bineînţeles, din România. De aceea, consider că vizita celor doi protagonişti, ca să zic aşa, ai acestui proiect, şi susţinerea lui în faţa publicului românesc este un eveniment deosebit pentru noi.

– După Nantes, aţi fost la Paris. Ce s-a întâmplat acolo?

– A fost un nou eveniment, Congresul CERTIDoc. CERTIDoc este Consorţiul European pentru Certificare Profesională pentru profesiile de documentarist, bibliotecar şi arhivist. Consorţiul, mai ales cu marile asociaţii din Anglia, Germania, Franţa şi Spania (aceste ţări sunt membri fondatori), organizează cursuri de eurocertificare profesională. Prin acest Eurocertificat se dă dreptul posesorului să lucreze pe teritoriul oricărui stat membru al Uniunii Europene, pe perioada valabilităţii lui de 5 ani, iar Consorţiul CERTIDoc se angajează, în măsura posibilităţilor, ca, în cazul în care un posesor al Certificatului profesional european rămâne şomer, să îi găsească un loc de muncă.

– Înţeleg că în această privinţă suntem înaintea multor ţări europene?

– Sunt deocamdată numai 12 ţări: alături de cele patru amintite mai sus, mai sunt Belgia, Elveţia, Italia, Cipru, Cehia, Ungaria, România, Croaţia, şi se acceptă şi ţări care candidează la calitatea de membru al UE. Între aceste 12 ţări, numai primele patru amintite de mine mai sus au statutul de membru cu drepturi depline, iar la acest Congres de la Paris s-a propus includerea altor trei state, fiind propuse şi votate Belgia, România şi Ungaria. Este un lucru deosebit pentru noi, aproape neaşteptat, vă spun cu toată sinceritatea. Noi suntem la un început de drum, un început bun, temeinic, pentru că el deja a convins, după ce noi am depus un dosar cu situaţia din România, în urma lui obţinând această calitate, de membru cu drepturi depline.

– Cum un director de bibliotecă reuşeşte nu doar să îşi dorească, dar să şi dobândească o anvergură europeană a instituţiei pe care o conduce?

– În primul rând, noi nu lucrăm numai pentru biblioteca noastră, ci pentru întreaga comunitate a bibliotecilor din România, şi ne-am bucurat enorm că am reuşit să obţinem drepturile de tipărire a Buletinului Asociaţiei Bibliotecarilor din Franţa, de care nu numai noi vom beneficia, ci toată România, fiindcă va fi un tiraj de peste 1.000 de exemplare, pe care le vom trimite în toată ţara. Reuşita înseamnă muncă, seriozitate, perseverenţă şi, foarte mult, îndeplinirea responsabilităţilor pe care ţi le-ai asumat. În general, ţările membre ale Uniunii Europene mai vechi sunt foarte sensibile la această seriozitate. Succesul înseamnă muncă şi îndeplinirea responsabilităţilor asumate. Nu e niciun alt secret.

– Se vede cu ochiul liber că Biblioteca Metropolitană e cu totul altceva decât ce era înainte. Cum se face?

– Este altceva pentru că este o altă etapă. Să nu uităm că în ultimii 10 ani transformările bibliotecii, în general, în toată lumea, au schimbat faţa instituţiei, şi chiar şi profesia. De aceea vă spuneam că este nevoie acum de această eurocertificare profesională. Noua profesie presupune ca bibliotecarul să cunoască foarte bine calculatorul şi Internetul, să găsească imediat o informaţie, să o redea repede, nu mai este vechiul bibliotecar care căuta o carte între rafturi şi o dădea cititorului. Progresele fantastice din domeniul informaţiei şi al comunicării au influenţat şi vor influenţa foarte mult acest domeniu, ca de altfel pe toate celelalte. Iar pe lângă investiţia în acest sediu, informatizarea se poate vedea şi la toate celelalte 35 de filiale ale noastre din Bucureşti.

– În final, ce ne puteţi spune despre Consiliul Ştiinţific al Bibliotecii Metropolitane?

– Biblioteca noastră are cel mai mare buget dintre instituţiile cu acest profil din România pentru digitizarea de lucrări, fondul fiind de aproximativ 120.000 de pagini. Lucrul acesta ne-a obligat să alcătuim un Consiliu Ştiinţific, cu reprezentanţi din fiecare domeniu de specialitate, domeniu impus de clasificarea zecimală a noastră, pentru că, pe lângă Biblioteca Virtuală, vom avea şi catalogul sistematic, pe domenii. Fiecare om în domeniul lui de specialitate va propune priorităţile, deci îşi va asuma responsabilitatea pentru lucrările care urmează să fie introduse în Biblioteca Virtuală a României. Acest proiect va fi terminat până la finele acestui an şi beneficiază de un buget foarte mare. Preşedintele Consiliului Ştiinţific este istoricul Dinu C. Giurescu, o personalitate în domeniu, care a făcut, pentru instituţia noastră, gestul de a dona toate drepturile de autor, ale bunicului, ale tatălui şi ale sale. Domnia-sa, împreună cu academicianul Florin Constantiniu, vor răspunde de domeniul istoriei. Pentru relaţii internaţionale, este academicianul Mircea Maliţa, pentru domeniul sociologiei, decanul Facultăţii de Sociologie, prof. univ. Ilie Bădescu, drept şi ştiinţe juridice – prof. univ. dr. Adrian Năstase, pentru literatura contemporană (scriitorii care ne vor ceda drepturile de autor, conform legii) este scriitorul Dinu Săraru, pentru istorie şi critică literară – prof. univ. Valeriu Râpeanu. Va fi o democraţie olimpiană, în ideea că în Olimp zeii nu votau, aşa că fiecare va fi responsabil de domeniul său. Aşa vom da o proiecţie a României în spaţiul cultural european, ceea ce vrem să discutăm în toamnă cu oaspeţii noştri. Va fi acoperit tot ce înseamnă bibliografie şcolară preuniversitară, toţi marii scriitori clasici, în ediţii critice, pentru studenţi şi cercetători, şi toate lucrările de patrimoniu imprimate în România până la 1980, toate cu acces gratuit.

Interviu de Larisa IONESCU

(„Cronica Română", miercuri, 20 iunie 2007)

EBLIDA

European Bureau
of Library,
Information and
Documentation Associations

P.O. Box 43300
2504 AH The Hague
The Netherlands

EBLIDA

Orizonturi
Programe
Inițiative

Reykjavik – Evenimente EBLIDA

La cea de-a XV-a reuniune anuală a Consiliului Executiv EBLIDA, desfășurată la Reykjavik, Islanda, la jumătatea lunii mai 2007, a fost remarcată prezența a doi reprezentanți din România, din partea Asociației Bibliotecarilor și Documentariștilor din România (ABIDOR) și a Bibliotecii Metropolitane București (BMB), dr. Florin Rotaru, director general al BMB și președinte al ABIDOR, și Irina Stoltz, șef Serviciul Relații Interne/Internaționale. Documentare. Publicații în cadrul BMB.

Eveniment de referință în sfera profesională a bibliotecarilor, arhiviștilor și documentariștilor, anul acesta întrunirea EBLIDA a cântărit mai greu datorită deopotrivă momentului alegerii președintelui și a celor 10 membri plini ce alcătuiesc Comitetul Executiv al EBLIDA și adoptării oficiale a strategiei organizației pentru perioada 2007 – 2010 (expusă în paginile revistei noastre, în numărul din aprilie 2007).

Datorită activității intense și condensate a membrilor EBLIDA de la lucrările reuniunii, avem la dispoziție un material informativ mai amplu, de la secretariatul EBLIDA, care cuprinde declarația noului președinte EBLIDA, Gerald Leitner (Austria), ales pentru perioada 2007 – 2009, precum și un rezumat al zilelor reuniunii, semnat de Carmen Morlon, ofițer de presă, EBLIDA.

Declarația Președintelui EBLIDA, Gerald Leitner

„Dragi colegi,

Îmi face o mare plăcere și onoare să accept președinția EBLIDA pentru următorii doi ani și sper ca în acest timp să întărim poziția EBLIDA asemenea unei voci comune a bibliotecilor europene, a sectorului informațional și a publicului. Bibliotecile, arhivele și alți distribuitori de informație vor juca un rol important în societatea cunoașterii și în susținerea unei creșteri economice durabile pentru Comunitatea Europeană. În prezent, ne confruntăm cu provocări considerabile în a asigura un conținut digital relevant pentru cercetare și pentru scopuri educaționale și culturale. Cu o Comisie Europeană concentrată pe digitizare, pe acces on-line și pe conservare, va deveni mai vizibil proiectul Bibliotecii Digitale Europene, ca o oportunitate pentru asociațiile noastre de biblioteci și organizațiile membre în a conștientiza nevoia de a avea o strategie națională pe termen lung pentru conservarea colecțiilor, precum și acces la materialul digitizat.

Era digitală aduce o serie de provocări, unele majore chiar în privința legislației drepturilor de autor, unde EBLIDA continuă să facă lobby pentru a găsi soluții optime pentru biblioteci.

Aștept cu nerăbdare să îmi desfășor activitatea alături de membrii EBLIDA în următorii doi ani, pentru a continua să dezvoltăm rețeaua EBLIDA și să găsim un loc pe agenda europeană bibliotecilor și arhivelor".

Rezumatul întrunirii Consiliului EBLIDA - Carmen Morlon, ofițer de presă, EBLIDA

EBLIDA a sărbătorit ce-a de-a XV-a întrunire anuală a Consiliului în capitala Islandei, Reykjavik, în zilele de 11 și 12 mai 2007.

Evenimentul a adus la aceeași masă de discuții patruzeci de profesioniști din Austria, Danemarca, Finlanda, Germania, Islanda, Irlanda, Italia, Olanda, Norvegia, România, Suedia și Marea Britanie, toți fiind membri plini și asociați ai EBLIDA. În plus, acestora li s-au adăugat o serie de experți externi și oaspeți invitați, având o experiență relevantă în anumite aspecte legate de biblioteci, muzee și arhive, precum Susana Alegre Landáburu, reprezentanta Ministerului Spaniol al Culturii și al Forumului NAPLE; Raf Dekeyser, director de dezvoltare al Ligii Bibliotecilor Europene de Cercetare (LIBER); Teresa Hackett, director eIFL-IP, și Andris Vilks, membru în Comitetul de Conducere al Asociației Bibliotecilor Academice din Letonia (LATABA) și membru CENL (Conferința Bibliotecilor Naționale Europene).

Lista completă a participanților poate fi găsită pe site-ul EBLIDA: www.eblida.org

Prima zi: Deschiderea oficială a sesiunilor de lucru

Discursul de deschidere a lucrărilor EBLIDA a fost susținut de fostul președinte EBLIDA, Jan Ewout van der Putten, alături de președintele Bibliotecii Municipale din Islanda (Upplýsing), Tórdís Tórarinsdóttir, și de Pétur Gunnarsson, scriitor și președinte al Uniunii Scriitorilor din Islanda.

Jan Ewout van der Putten și Tórdís Tórarinsdóttir i-au înâmpinat pe participanți din partea EBLIDA și a asociațiilor și instituțiilor islandeze de profil.

Bibliotecile islandeze în era electronică – comunicare prezentată de dr. Sigrún Klara Hannesdóttir, fost director al Bibliotecii Naţionale şi Universitare a Islandei

În comunicarea sa, dr. Sigrún Klara Hannesdóttir s-a concentrat asupra Bibliotecii Naţionale din Islanda, fondată în 1918, care a fost şi a rămas principala bibliotecă de cercetare din ţară, până când şi-a asumat, în 1940, şi rolul de Bibliotecă Universitară a Islandei. Ea a subliniat punctele mari de interes ale unei biblioteci care se vrea a fi una electronică, procedurile de tehnologizare şi politicile naţionale de informare.

În ceea ce priveşte proiectul Bibliotecii Naţionale Electronice, d-na Hannesdóttir a explicat că politica de digitizare are drept scop distribuirea către utilizatorii potenţiali a patrimoniului cultural al Islandei, conservând informaţia pentru generaţiile viitoare şi asigurând accesul tuturor utilizatorilor la aceste servicii. A numit materialul care a fost supus digitizării, aflat deja în fondul de carte al bibliotecii, şi materialul în format electronic care este deja accesibil online: toate hărţile şi gravurile islandeze publicate înainte de 1900, vechi manuscrise ale Poveştilor Islandeze (*Islandic Sagas*), cărţi, reviste şi toate ziarele publicate începând cu anii 1920.

Ea a subliniat ideea că, deşi paginile web islandeze au fost sistematic îmbogăţite cu informaţii şi exploatate ca resurse încă din 2005, cărţile individuale, în text complet, sunt conservate, dar nu sunt accesibile spre consultare pe WWW. Sunt angajate în discuţii comune pe această temă Uniunea Editorilor din Islanda, pe de-o parte şi Biblioteca, pe de altă parte, urmând ca pe viitor biblioteca să poată conserva materialul (reviste, ziare şi cărţi în format PDF).

Pentru tehnica de digitizare, Parlamentul Islandez a oferit Bibliotecii un grant pe o durată de trei ani. De asemenea, prin strategia adoptată, Biblioteca urmăreşte să dezvolte serviciile electronice prin iniţierea de contracte şi parteneriate cu Ministerul Educaţiei. A fost demarat un parteneriat (pentru următorii trei ani) cu editorii de ziare, în vederea digitizării acestor publicaţii.

D-na Hannesdóttir a exprimat necesitatea actuală a Bibliotecii Electronice de Cercetare şi avantajele noilor tehnologii implementate. Ea a arătat că licenţele naţionale pentru publicaţiile electronice şi bazele de date au fost convenite între Biblioteca Naţională şi Ministerul Educaţiei, Culturii şi Ştiinţei – biblioteca plăteşte pentru licenţă şi apoi colectează fonduri suplimentare de la majoritatea bibliotecilor.

Concluzia a fost că sintagma „Informaţie pentru Toţi“, care defineşte politica bibliotecilor islandeze în societatea cunoaşterii, fiind parte a strategiei adoptate pentru perioada 2007 – 2011, evidenţiază aspecte-cheie precum: accesul la informaţie şi cunoaştere, calificare şi instruire adecvată pentru personalul din biblioteci şi cooperare strânsă interbibliotecară.

eIFL.net: Susţinerea bibliotecilor în ţările aflate în curs de dezvoltare şi în tranziţie – comunicare prezentată de Teresa Hackett, director de programe eIFL-IP, consultant în domeniul accesului la informaţii

D-na Hackett a prezentat audienţei informaţiile necesare pentru a oferi o imagine a activităţii eIFL.net şi a principiilor care ghidează această organizaţie non-profit, care susţine şi consiliază, în privinţa resurselor electronice, bibliotecile din ţări aflate în tranziţie, explicând îndeosebi scopurile proprietăţii intelectuale în viziunea eIFL, care sunt protejarea şi promovarea intereselor bibliotecilor în probleme legate de drepturile de autor în ţările membre eIFL (Consorţiu internaţional non-guvernamental dedicat diseminării Informaţiei Electronice pentru Biblioteci).

Ea a dezvoltat ideea creării unei reţele globale şi a cooperării cu instituţii şi cu depozitarii de informaţii (arhive, muzee, biblioteci private) pentru a găsi resursele de a face publică informaţia culturală de interes general şi pentru viitoare cooperări între EBLIDA şi eIFL, pentru schimburi de expertiză, pentru contacte şi pentru a forma parteneriate în programele Uniunii Europene (de ex., în zone unde WIPO şi IFLA acţionează deja).

De ce vorbim de un efort comun? Teresa Hackett a subliniat că EBLIDA şi eIFL-IP împărtăşesc nevoia de proiecte comune în vederea promovării şi protejării intereselor bibliotecilor, precum şi nevoia de a acţiona ca o voce comună pentru o legislaţie justă a drepturilor de autor.

Agenda Consiliului EBLIDA

Jan Ewout van der Putten a deschis această întrunire, prezentând Consiliului Executiv scuzele pentru acei membri EBLIDA care nu au putut participa la evenimentul de la Reykjavik, dar care şi-au dat acordul referitor la strategia inclusă în agenda de lucru EBLIDA pentru următorii ani.

A urmat Andrew Cranfield, director EBLIDA, care a oferit informaţia de bază şi raportul activităţilor organizaţiei derulate în 2006.

Au fost subliniate relevanţa iniţiativei de creare a unei Biblioteci Digitale Europene (EDL), care în decursul acestui an ar putea să conducă la apariţia EDL-net, având ca membru şi suport EBLIDA, revenirea în prim plan a IViR (Institutul pentru Legislaţia Informaţiei din Amsterdam) şi raporturile Gowers; toate duc spre concluzia că EBLIDA trebuie să îşi continue acţiunea în sfera lobby-ului, a influenţării legislaţiei existente în probleme de drepturi de autor, a susţinerii poziţiei bibliotecilor şi a formulării directivelor cu privire la principiile accesării bazelor de date. Un puternic suport a fost oferit în ceea ce priveşte accesul liber la depozitele de informaţie digitală în contextul nevoii de informaţie pentru cercetare. Acest lucru poate fi realizat cu LIBER sau cu alte organisme relevante pentru accesul la informaţie. Progresul în acţiuni poate fi realizat prin intermediul unor grupuri de lucru şi prin stabilirea unor bune relaţii cu IFLA, LIBER, EUCLID şi NAPLE.

Au urmat rapoartele grupurilor de lucru EBLIDA. Raportul pe probleme de lobby şi monitorizare a fost prezentat de Toby Bainton, preşedintele Grupului de lucru pentru Drepturi de Autor. Helena Patrício a expus raportul Grupului de Educaţie Profesională, iar Kjell Nilsson a făcut public raportul pentru Mărci Profesionale şi Biblioteci.

De un real interes va fi conferinţa comună EBLIDA – EUCLID, intitulată *Librarian@2010 – Educating for the future*, care va avea loc la Lisabona, în Portugalia, între 19 şi 21 septembrie 2007, sub auspiciile BAD.

Consiliul a discutat şi a convenit asupra unor schimbări în privinţa strategiei EBLIDA. Au fost supuse discuţiilor programul de lucru al organizaţiei pentru 2007, rapoartele financiare pe 2006, 2007 şi 2008, analiza ultimelor proiecte şi rapoarte ale întrunirii Consiliului la Budapesta, de anul trecut, Cracovia şi Coimbra (Portugalia, 9 – 10 martie 2007).

Ultimul subiect rămas pe agenda EBLIDA de anul acesta (Sesiunea de Alegeri pentru 2007 – 2009) a fost dezbătut sâmbătă, la Casa Nordică. Detalii se găsesc pe site.

Ziua a doua .

Biblioteca Digitală Europeană – prezentare de Andrew Cranfield, director EBLIDA

Ultima sesiune a reuniunii de la Reykjavik a vizat Biblioteca Digitală Europeană (EDL).

Directorul EBLIDA a oferit o scurtă prezentare a scopurilor EDL, făcând referire la recomandările Comisiei Europene privind digitizarea și accesul online la informația de interes cultural. În viziunea EBLIDA, EDL reprezintă o reîntregire posibilă a patrimoniului cultural european, în sensul lărgirii rețelei de utilizatori care să folosească un punct de acces comun, în mai multe limbi. Se dorește accesarea cărților, revistelor, ziarelor, fotografiilor, precum și accesul la patrimoniul muzeal, documente de arhivă și materiale audio-vizuale. S-a remarcat că Biblioteca Europeană Digitală poate fi un răspuns european la provocările lansate de Google, dar, în același timp, se recomandă încurajarea parteneriatelor dintre sectoarele public și privat, pentru ca aceste deziderate să nu rămână doar în stadiul utopic.

EBLIDA a fost reprezentată de Grupul pentru EDL, de subgrupul pentru Drepturile de Autor, care, împreună cu alte societăți interesate în aceste probleme, caută să soluționeze accesul la lucrările ieșite de sub incidența legii drepturilor de autor și la lucrările vechi, care nu se mai retipăresc, dar care pot fi digitizate și implicit conservate pentru public.

EBLIDA s-a raliat cu EDL-net (site-ul Bibliotecii Digitale Europene) pentru a ținti către un număr mai mare de licențe europene pentru materiale ce urmează să fie digitizate.

Viziunea EBLIDA referitoare la EDL este, însă, din perspectiva lui Andrew Cranfield, doar o parte a unei largi discuții despre digitizarea materialului cultural și științific și despre modul cum pot bibliotecile să beneficieze de pe urma acestei valori informaționale comune și în același timp europene.

Pentru a întări poziția EBLIDA, s-a aprobat în plen propunerea de stabilire a unui grup de experți în digitizare și acces online, pentru a asigura crearea unui conținut digital dinamic și relevant.

Următorul vorbitor care a abordat problema digitizării a fost Kjell Nilsson, de la Biblioteca Națională a Suediei, care a expus un studiu de caz privind situația digitizării în țara sa (prezentat în numărul din iunie 2007 al revistei noastre).

Cea de-a doua zi a întâlnirii EBLIDA s-a încheiat cu prezentarea lui Andris Vilks, directorul Bibliotecii Naționale din Letonia, care a comunicat și punctul de vedere al CENL. Au fost evidențiate aspecte ale activității EDL și TEL (The European Library), precum și politicile naționale în domeniul digitizării. A. Vilks a concluzionat prin a afirma că sunt câteva moduri reale în care CENL și EBLIDA pot coopera pe viitoarea agendă.

Traducere de Irina STOLTZ
(din buletinul „EBLIDA News"
nr. 7 – 8/ mai 2007)

Pictor lucrând în aer liber

Wiki – instrument care contribuie la evoluția Euroreferențialului

I. SOMVILLE-CORNET

Wiki este un sistem de gestionare a conținutului unui site web care permite libera modificare a paginilor web de către toți vizitatorii autorizați. Acesta se utilizează pentru a facilita scrierea în colaborare a documentelor, eliminându-se astfel cât mai multe piedici. Sistemele wiki sunt asociate cu Web 2.0 (una dintre aplicațiile cele mai cunoscute și cele mai utilizate fiind Wikipedia).

Ideal ar fi să se aleagă acele părți din Euroreferențial a căror revizuire este prioritară și „să se decupeze“ aceste secțiuni astfel încât să se formeze „articolele“ din wiki. Fiecare responsabil al grupurilor de lucru ar putea propune modificări (în franceză sau în engleză) ținând contactul permanent cu celelalte grupuri pentru a comenta aceste modificări. S-ar putea realiza o alertă pe email ori s-ar putea folosi un flux RSS. În momentul în care o modificare este acceptată, ea este integrată într-o versiune on-line care va fi permanent actualizată (ocupându-se cu atenție de toate problemele de traducere pe care această situație le generează).

De ce ar fi de preferat un wiki unui blog? Pentru că wiki este un mai bun instrument pentru a împărtăși cunoștințele și pentru a facilita scrierea în colaborare într-o manieră mai lizibilă decât în cazul unui blog. El este, de asemenea, mai adaptat, pentru că există mai multe persoane care contribuie, permițând în orice moment revederea stadiului anterior.

Funcționarea tehnică

Se numește „motor wiki“ acel software care este folosit pentru crearea unui site web ce permite utilizatorilor să adauge conținut și să păstreze propriile lor versiuni succesive (cum este, de exemplu, **Mediawiki**, ce va fi descris mai jos).

O particularitate a aplicațiilor wiki, în comparație cu alte sisteme de administrare a conținutului (CMS), este că toate persoanele autorizate să modifice conținutul au aceleași drepturi și se bucură de aceeași libertate de acțiune, limitată doar de necesitatea de a nu compromite integritatea tehnică a site-ului: fiecare poate la fel de bine să deplaseze o simplă virgulă sau să șteargă întregul conținut al unei pagini. Doar informațiile generale de navigare care servesc drept model (*template*) pentru structura paginii nu sunt modificabile.

Identificarea vizitatorilor

Wiki nu este în mod necesar modificabil de către oricine; poate apărea cerința ca vizitatorii să se înscrie înainte de a primi autorizația să modifice paginile. În cazul în care aceste wiki sunt în totalitate deschise publicului, diverse proceduri tehnice și sociale sunt aplicate pentru a nu se permite modificări considerate indezirabile.

Atunci când vizitatorii anonimi sunt autorizați să modifice paginile, ei sunt identificați pe baza adresei IP; cât despre utilizatorii înscriși (cei care au un cont), ei se pot conecta cu numele de utilizator.

Editarea

La wiki se accede, pentru consultare sau pentru scriere, printr-un navigator web clasic. Paginile se pot vizualiza în două moduri diferite: modul lectură, care este modul presetat, și modul de editare, care prezintă pagina sub o formă ce permite modificarea acesteia. În modul de editare, textul paginii, afișat într-un formular web, se îmbogățește cu un anumit număr de caractere suplimentare, după regulile unei sintaxe particulare a informaticii: wikitextul (care permite indicarea formei optime a textului, crearea de legături, dispunerea imaginilor etc.). Wikitextul, mai simplu decât limbajul HTML utilizat în general pentru redactarea paginilor web, a fost conceput pentru a fi mai ușor integrat.

Legăturile și crearea paginilor

Wiki favorizează crearea hiperlegăturilor simplificând scrierea și neimpunând nicio constrângere organizațională. Astfel, fiecare pagină web conține numeroase legături care o unesc de alte pagini, fără o structură ierarhică aparentă. Există posibilități de clasare sau, mai exact, de a regăsire a paginilor, dar ele nu sunt indispensabile. Wiki devine așadar o mulțime de pagini puse la același nivel și legate unele de altele după o logică proprie conținutului fiecăreia.

Urmărirea modificărilor

Wiki arhivează în mod continuu fiecare modificare ce i se face, cu data și cu autorul acesteia, și păstrează în general toate aceste informații într-o bază de date. Astfel, este posibil să se revadă atât evoluția întregii pagini, cât și contribuțiile fiecărui vizitator și este foarte simplu să se revină la o versiune mai veche. Este, de asemenea, posibil să se urmărească în timp real toate modificările aduse site-ului.

Paginile de monitorizare nu sunt, evident, modificabile de către oricine. În aceeași situație se găsesc paginile administrative, paginile de analiză a legăturilor și paginile de interfață cu sistemul (conectarea la cont, preferințe, redenumire, încărcarea fișierului).

Câteva exemple de motoare wiki sub licență liberă

MediaWiki este motorul care permite funcționarea Wikipedia. Este un software wiki scris în PHP care se bazează pe o bază de date MySQL. Este de dorit ca orice site să fie structurat pe o arborescență de tip „index“ unde un cuvânt corespunde unei pagini. Pare puțin complex de configurat, dar oferă o gamă largă de posibilități. În plus, fiind suportul aplicației Wikipedia, acest motor va fi folosit multă vreme deacum înainte.

Wikini: adaptarea franceză a motorului WakkaWiki: simplu, sobru, respectând standardele web, ușor de modificat din punct de vedere grafic printr-o foaie de stil etc. Printre micile defecte se numără o documentație încă slabă și mai ales dispersată pe site (instalarea este simplă, dar primii pași sunt puțin mai complecși). Necesită php și mysql.

PmWiki este un wiki destinat să favorizeze conceperea și menținerea site-urilor web între mai multe persoane. Este administrat de un grup de editare, e nevoie de parolă pentru a edita, lectura se face cu notificare prin mail despre modificări. Explicațiile de instalare și de utilizare, formulate explicit, sunt furnizate atât în engleză, cât și în franceză (dar și în numeroase alte limbi)! Documentația furnizată online este completă: ea pornește de la instalare, administrare, configurarea PmWiki, trecând prin toate acele mici detalii foarte utile pentru publicare.

PmWiki nu utilizează o bază de date mysql sau vreo alta (spre deosebire de MediaWiki): fiecare pagină este administrată prin fișierele-text. Dispune de un număr mare de posibilități presetate, rămânând extensibilă în mod considerabil.

Pentru mai multe informații:

Wiki. În: *Wikipedia*.[online]. Acces: <http.//fr.wikipedia.org/wiki/Wiki>. Consultare [2007/05/26].

Delacroix, Jérôme. *Les Wikis: espaces de l'intelligence collective.* Paris: M2 éd., 2005. ISBN 2-9520514-4-5.

(*Journée Européenne*, 15 iunie 2007, Paris)

Traducere de Mădălina CODREANU

Țărancă la cișmea

Țărancă

Servicii speciale pentru persoane marginalizate social sau izolate geografic

Liviu BUTUC

Pentru bolnavii din spitale, bătrânii din aziluri, persoanele din spaţii carcerale şi pensionari solitari

Liniile directoare revizuite pentru bibliotecile de spital, elaborate de IFLA, consideră că serviciul de lectură în spitale este un principal mijloc terapeutic, de evaziune din psihopatologia cotidiană prin comunicarea cu mediul imaginar al cărţii sau cu bibliotecarul/bibliovoluntarul. Originalitatea unei biblioteci de spital constă în ambianţa ei şi în scopul propus: ameliorarea condiţiilor de spitalizare, limitarea izolării, terapia psihică, lectura contribuind la surmontarea încercării bolii şi la legătura cu mediul exterior. Antecedente în organizarea unui asemenea serviciu social sunt numeroase. De pildă, în Franţa lectura de spital îşi are originea în anul 1634 sub titulatura de „distracţie a bolnavului“, dar de abia în secolul al XIX-lea (1845) s-a trecut la măsuri concrete referitoare la locurile destinate lecturii organizate. Asistenţa Publică din Paris a fost prima care, în 1934, a angajat o bibliotecară profesionistă la Biblioteca Centrală a Spitalelor, urmată de Oficiile Civile din Lyon (1938). Între anii 1947 – 1948, Ministerul Sănătăţii Publice a instituit obligaţia creării de biblioteci în sanatorii şi centrele medico-universitare. În 1999, Ministerul Culturii şi Comunicaţiei şi Secretariatul de Stat al Sănătăţii au semnat o convenţie, având ca obiectiv favorizarea organizării de activităţi culturale în spitale (vezi: Guerin Claudie – „Biblioteca – mediu ospitalier şi reţeaua de lectură publică în Franţa“. În: „Biblioteca Bucureştilor“, Anul VII, nr. 1, 2004).

În Rusia, servicii similare sunt atestate înainte de Revoluţia din 1917, pentru ca în anul 1970 să fie recenzate peste 4.000 de organizaţii infodocumentare spitaliceşti. Din această experienţă, Nicolai Rubakin, părintele bibliologiei ruse, a enunţat teoria biblioterapiei şi a elaborat ştiinţa numită bibliopsihologie, dar adevăraţii întemeietori ai biblioterapiei sunt consideraţi suedezul J. Billstrem, rusul J. Volvovschi şi psihiatra americană Caroline Shrodes. La noi, asemenea preocupări apar la Sibiu unde, în 1874, doctorul Ştefan Szabo organizează în spital o bibliotecă şi o sală de concerte. Cu ajutorul lecturii se pot face mai multe tipuri de terapie: artoterapie, psihoterapie de grup, terapie ocupaţională. În Republica Moldova, încă din 1987 s-au înfiinţat biblioteci pentru servirea pacienţilor cu literatură social-politică, igienico-sanitară şi artistică, cu excepţia maternităţilor, spitalelor de boli infecţioase şi dermato-venerice.

Pentru organizarea unui punct de împrumut sau a unei biblioteci de spital trebuie clar stabilite misiunea şi rolul acesteia, localul, fondul de documente şi provenienţa lui, structura de conducere şi de finanţare, structura personalului şi numărul de bibliotecari (de exemplu, în Rusia un post la 300 de paturi), modul de împrumut (la sală, la pat, documentele fiind transportate cu cărucioare speciale), orarul, alte activităţi cultural-informative care se pot desfăşura în incinta spitalului fără a-i perturba activitatea de bază.

Localul bibliotecii poate fi un spaţiu din incinta spitalului (normele FIAB indicând o suprafaţă 50 mp pentru 500 de paturi sau 175 mp pentru 1.000 de paturi) ori, în lipsa acestuia, un bibliobuz. *Colecţia de documente* poate proveni din subvenţii, donaţii ori din depozitele bibliotecilor municipale sau departamentale. Având în vedere eterogenitatea pacienţilor, *structura colecţiei* poate merge de la cărţi medicale şi de loisir până la presă ori suporturi audio-video, acolo unde există o dotare tehnologică suplimentară. În spitalele pentru copii, cărţile selectate trebuie să aibă corp de literă mare, să conţină texte mici, istorioare scurte, poveşti şi povestiri, benzi desenate. Acestora li se pot adăuga albume, suporturi muzicale şi periodice specifice vârstei, iar împrumutul poate fi complementat cu un serviciu de animaţie (ateliere de jocuri, teatru de marionete etc.). Conform aceloraşi norme FIAB, *încărcătura* trebuie să fie de 8 cărţi/pat pentru unităţile până la 1.000 de paturi, 5 cărţi/pat pentru unităţile cu peste 1.000 de paturi şi cu posibilitatea suplimentării cu până la 60% pentru spitalele care implică o spitalizare mai lungă. Transportul documentelor la paturile bolnavilor se va face cu cărucioare standard apte pentru o încărcătură de 100 – 150 unităţi biblioteconomice. Personalul bibliotecii poate fi asigurat de biblioteca publică matcă sau de bibliovoluntari. Însă, înainte de demararea activităţii propriu-zise se recomandă ca personalul selectat să facă un stagiu în instituţia spitalicească pentru adaptarea la situaţie şi cunoaşterea contextului social dat. Acolo unde punctele de deservire sunt anexe sau chiar filiale ale bibliotecii municipale pacienţii pot rămâne în continuare înscrişi postspitalizare şi li se distribuie carte la domiciliu. O experienţă românească de acest fel se consumă, începând cu anul 2000, în oraşul Cluj, unde a fost materializat Proiectul „Bibliosan Cluj“. (vezi: Pervain, Augusta – „Proiectul Bibliosan“. În: „Biblioteca“ nr. 3/2001). Din acest proiect extragem metodologia de organizare propriu-zisă a serviciului de împrumut documente în spitale. Astfel, principalele etape sunt:

1. etapa preliminară de culegere de informaţii privind unitatea sanitară, elaborarea propunerii şi supunerea acesteia aprobării conducerii bibliotecii şi, respectiv, a spitalului;

2. încheierea unui protocol de colaborare (sau convenţie de parteneriat) care să cuprindă partenerii, motivaţia, obligaţiile părţilor şi condiţiile de utilizare, spaţiul, colecţia şi structura acesteia, orarul de funcţionare, condiţiile de împrumut, acţiunile culturale şi de publicitare a cărţii care pot fi organizate de către bibliotecă sau în comun (expoziţii, întâlniri cu autori, oameni de ştiinţă sau artişti şi cadre medicale, manifestări pentru copii etc.), semnalizarea spaţiului dedicat bibliotecii (firmă, indicatoare de direcţie) etc.

Conţinutul fondului „Bibliosan“ este structurat astfel:

- literatură de evaziune (aventură, poliţistă, SF, de dragoste, de călătorie, umoristică, religioasă şi pentru copii);
- literatură de educaţie sanitară şi medicină popularizată;
- cărţi de medicină pentru specialişti.

Organizarea colecţiei la raft este făcută conform aşezării sistematice după grupele CZU, după cum urmează:

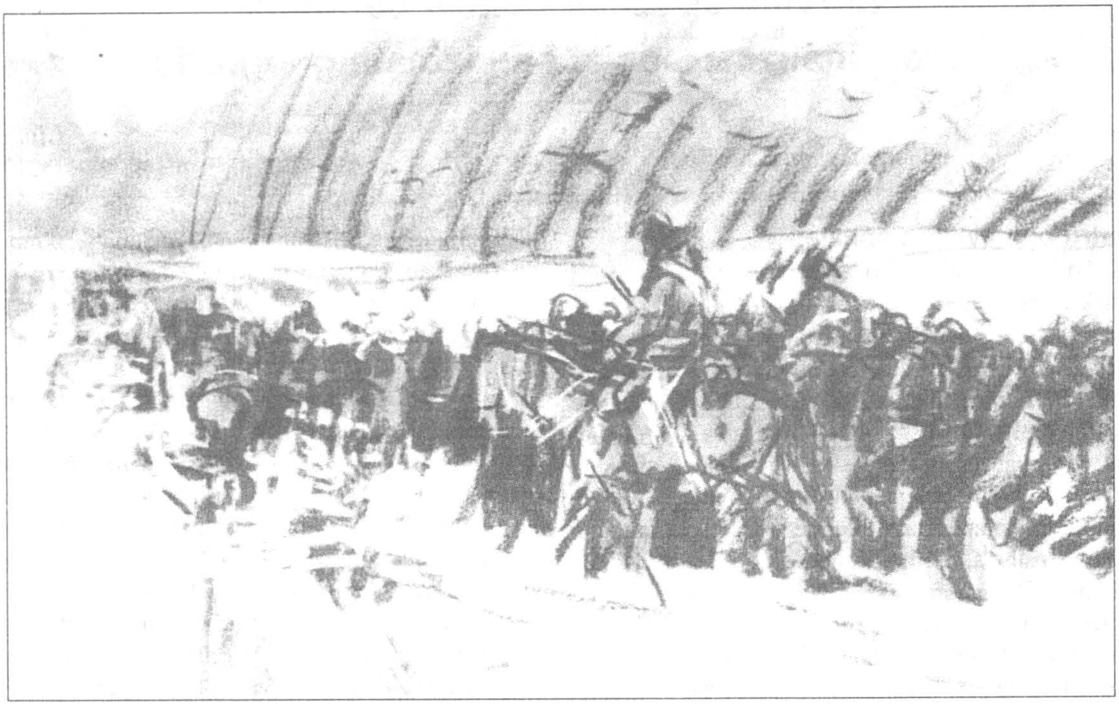

Convoi de prizonieri

1 Filozofie;

2 Religie;

3 Politică-eseu;

6.1 Medicină;

821.135.1 Literatură română, apoi alte literaturi şi noutăţi.

Înscrierea utilizatorilor pacienţi nu diferă de aceea dintr-o bibliotecă tradiţională, însă fişele contract de înscriere se grupează în funcţie de gradul de mişcare a pacienţilor: pacienţi care se deplasează la sediul filialei; pacienţi care nu se pot deplasa şi solicită serviciul de împrumut la pat; personalul medical şi auxiliar din spital.

În funcţie de convenţia de parteneriat încheiată între conducerile celor două instituţii, spitalul, respectiv biblioteca publică, bibliotecarul poate organiza activităţi culturale specifice ca orice filială normală: lansări de carte, acţiuni de educaţie sanitară şi prevenţie, lecturi, vizionări şi audiţii colective etc.

După acelaşi model de bibliotecă se pot organiza puncte de împrumut sau filiale şi în azilurile de bătrâni sau în penitenciare. În România sunt semnalate sporadic programe temporare de lectură colectivă şi acţiuni de loisir în aziluri, iar în categoria servicii de bibliotecă organizate în închisori literatura de specialitate semnalează prezenţa unui punct de împrumut la Penitenciarul Gherla, organizat de Biblioteca Judeţeană „Octavian Goga" din Cluj şi a altuia la Penitenciarul Codlea, aparţinând de Biblioteca Judeţeană din Braşov. O experienţă avansată în privinţa serviciilor de bibliotecă pentru persoanele private de libertate o au bibliotecile din Republica Moldova, modelul fiind Penitenciarul din Cricova. Biblioteca a fost organizată cu scopul de a ameliora stările psihice dificile provocate de izolare şi reeducare, dar şi pentru alfabetizarea, culturalizarea şi pregătirea deţinuţilor pentru reintegrarea socială. Fondul de documente este variat, răspunzând diversităţii solicitărilor determinate de interesele personale ale deţinuţilor, de vârstă şi de gradul lor de instruire. Alături de împrumutul propriu-zis de documente, bibliotecarul oferă informaţii de referinţă şi consultaţii bibliografice şi periodic organizează acţiuni culturale diverse.

O categorie aparte de potenţiali clienţi ai bibliotecii publice o reprezintă persoanele de vârsta a III-a, încă active, pensionarii care, prin statut, au senzaţia marginalizării, a uitării lor de către lume. Unii dintre ei au responsabilităţi familiale, ca bunici, cei mai mulţi, însă, sunt solitari. Şi primii şi ceilalţi simt nevoia unui refugiu, a unui spaţiu securizat şi agreabil de comunicare. Biblioteca poate deveni pentru ei un mijloc compensatoriu pentru singurătate şi pasivitate. Ei se pot face utili fie nepoţilor, pe care-i introduc în universul lecturii, fie pot deveni disponibili pentru diverse activităţi fizice, sociale şi culturale iniţiate de biblioteca publică. În multe biblioteci pensionarii se asociază în cluburi după criterii etnice, profesionale, hobby-uri etc., de exemplu: clubul grădinarilor, clubul veteranilor etc. şi organizează periodic activităţi specifice, antrenând astfel şi alte persoane, prin aceasta anihilând sedentarismul patogen şi sentimentul inutilităţii. În general, acţiunile bibliotecii legate de vârsta a III-a au ca scop prevenirea izolării sociale a persoanelor în etate şi reinserţia lor în viaţa socială şi culturală activă, inclusiv prin stimularea comunicării între reprezentanţii săi. Pentru această categorie, care are acut sentimentul periferiei sociale, biblioteca publică trebuie să disponibilizeze un spaţiu de intermediere şi comunicare şi să promoveze programe de socializare, informare curentă şi consultanţă din care să nu lipsească dezbaterile, spectacolele de teatru şi film, expoziţiile diverse, acţiunile informale etc. Nu sunt lipsite de interes proiectele culturale cu valoare adăugată, de la bazele de date cu informaţii de interes public, până la alcătuirea unui îndreptar, un fel de „ghid al pensionarului", care să cuprindă lista instituţiilor responsabile de problemele oamenilor în vârstă; textele unor legi de interes comun pentru bătrâni; documente privind existenţa lor socială şi medicală; drepturi şi facilităţi; lista instituţiilor de reabilitare şi tratament, a centrelor medicale specializate în gerontologie, facilităţi de angajare pe perioadă determinată; informaţii cu privire la posibilităţile de agrement (turism balnear şi cultural) etc.

O altă grupare de potenţiali utilizatori ai serviciilor speciale cuprinde **microcomunităţi izolate geografic şi lipsite de utilităţi de informare şi cultură**, zone întinse cu densitate demografică redusă şi gospodării dispersate, colonii muncitoreşti aferate marilor şantiere de construcţii, oraşe noi, cartiere de la periferia megalopolisurilor, alte situaţii unde mediul socio-cultural face imposibilă sau ineficientă biblioteca staţionară. Pentru aceste circumstanţe s-a inventat biblioteca mobilă sau bibliobuzul, care poate penetra şi „petele albe“, unde bibliotecile „strălucesc“ prin absenţă, iar cerinţa socială este neacoperită de ofertă. Este şi cazul Capitalei României, unde suburbiile sunt adevărate focare de analfabetism, incultură şi devianţe sociale şi cu o dependenţă totală de oralitate şi de media audio-vizuale deformatoare. Bibliomobilul – „cartea pe roţi“ –, deşi scump de la achiziţie şi până la întreţinere, evită problemele legate de spaţiu pentru biblioteci, atenuează izolarea autarhic-culturală, are aport civilizaţional, contribuie la optimizarea nivelului spiritual şi de confort, facilitează in-clusiunea socială şi reduce distanţele culturale şi educaţionale dintre regiunile unei ţări.

Ca extensie a bibliotecii publice, bibliobuzul este definit ca o „bibliotecă instalată pe un autobuz sau pe o remorcă trasă de un mijloc auto, care aduce cărţi sau alte materiale de informare ori recreative în zonele în care lucrează sau locuiesc, permanent sau temporar, beneficiarii“. Bibliobuzul nu este un serviciu, ci un mijloc prin care serviciile de bibliotecă se apropie de potenţialii utilizatori. Termenul în cauză desemnează un autobuz, substitut al bibliotecii staţionare, dar poate fi orice alt mijloc de transport care să asigure mobilitatea spaţială a documentelor de bibliotecă. De pildă, literatura de specialitate citează vagonul bibliotecă (Franţa, 1957), vaporul (care circulă între insulele unui arhipelag), tramvaiul (folosit cândva în oraşele Dresda şi Budapesta), barca (în Africa şi Brazilia), avionul, hipomobilul şi cămilele, colportajul personal (cazul lui Badea (Gheorghe) Cârţan, care se specializase în colectarea şi trecerea prin „vama cucului“ a cărţilor şi revistelor româneşti) etc. În ţara noastră sunt cunoscute „vasele culturale“, două şlepuri dotate cu biblioteci şi cluburi care circulau între anii 1950 – 1953 între oraşele Galaţi şi Brăila. Termenul provine din limba franceză şi a fost asimilat sub forma de bibliotecă mobilă, volantă, ambulantă, circulantă sau bibliomobil (de la *bookmobile* din engleza-americană).

Originea bibliotecilor mobile se află în stocurile de cărţi trimise de bibliotecile centrale către puncte de împrumut din teritoriu. Abia în 1906, faimosul Melvile Dewey propunea ca aceste fonduri mobile să fie însoţite de un bibliotecar, iar din anul următor apare numele bibliotecarei Mary L. Titcomb, de la Washington Free Library din Hayestown, care a organizat o bibliotecă pe un furgon acoperit, tras de cai. În 1912, tot aici s-a organizat prima bibliotecă pe un automobil. În Europa, primele bibliobuze apar în 1920 în Anglia şi URSS şi în 1927 în Franţa şi Germania. La noi, primele biblioteci mobile apar la începutul deceniului şase în Bucureşti şi Galaţi, în 1973 în Judeţul Covasna, pentru mediul rural, şi în 1974 în Bucureşti. Cu timpul, bibliobuzele se introduc şi în alte ţări ale lumii din iniţiative proprii sau cu fonduri UNESCO (India, Nigeria, Singapore, Irak, Pakistan, Peru, Chile, Grecia ş.a.).

În general, normele IFLA recomandă ca în localităţile mai mici, sub 3.000 de locuitori, unde nu este rentabilă o bibliotecă locală, să funcţioneze biblioteci mobile sau alternativa integrării unor puncte de împrumut în teritoriul altor activităţi publice existente în localitate (şcoli, grădiniţe, cluburi, centre de sănătate, centre sociale, spaţii comerciale etc. ori, în cel mai rău caz, expedierea prin poştă a cărţilor solicitate). Pentru organizarea unei biblioteci mobile sunt necesare următoarele condiţii:

1. existenţa unei baze de alimentare cu documente şi tehnologie de bibliotecă (de obicei un depozit sau o bibliotecă publică centrală);
2. achiziţia unui autovehicul special amenajat, proiectat din start pentru acest gen de activităţi;
3. personal calificat (bibliotecar specializat şi şofer);
4. stabilirea opririlor pe un traseu cu puncte de parcare sau puncte de interes (spitale, aziluri, orfelinate, gospodării izolate, uzine, şantiere etc.);
5. stabilirea orarului şi a regulamentului de funcţionare.

Fondul de bibliotecă, având în vedere spaţiul redus, poate cuprinde între 3.000 şi 6.000 de documente selectate în funcţie de nivelul şi cerinţele beneficiarilor. Din acestea, 75% trebuie să fie cărţi şi periodice şi 25% documente audiovizuale. Pe grupe de vârstă stocul se împarte în circa 60% documente pentru copii şi tineret şi restul pentru adulţi. Pentru alte suporturi informaţionale se recomandă doar titluri reprezentative sau cataloage pe baza cărora se pot face precomenzi sau liste de aşteptare, ca la oricare bibliotecă staţionară. Amenajarea documentelor trebuie să respecte criteriul formal sistematic-alfabetic în regim de acces liber la raft sau combinat cu aşezarea tematică ori pe deziderate în funcţie de opţiunile beneficiarilor. Cărţile pentru copii trebuie să fie separate de cele pentru adulţi.

Autovehiculul trebuie să fie dotat cu dulapuri deschise ale căror poliţe să aibă o înclinare de 5° – 15° de la orizontală, pentru ca în timpul mersului cărţile să nu cadă de pe rafturi. De asemenea, în dotare trebuie să intre obligatoriu: luminatoare de tavan, acumulatoare suplimentare, cablu electric de circa 15 – 20 m, necesar branşării la reţea, un generator de curent electric, surse de încălzire, triunghiuri reflectorizante, extinctoare, trusă de prim ajutor, lanţuri antiderapante, autorizaţie de circulaţie şi asigurare obligatorie de răspundere civilă auto. La această dotare standard se mai pot adăuga: un umbrar, mese şi scaune pliante pentru lectura de vară, un televizor color, un videocasetofon sau videoplayer pentru vizionarea filmelor documentare sau a ecranizărilor după opere literare recomandate, cu prezentarea prealabilă a cărţii sau operei respective, un laptop pentru navigare Internet şi alfabetizare informaţională (sau aşa-zisa „valiză multimedia“ franceză, compusă dintr-un laptop, imprimantă color, o conexiune Internet şi CD-ROM-uri care se împrumută în anumite condiţii). Vehiculele pot fi singulare – auto propulsate – sau tip tren, cu remorci plasate în diferite puncte de staţionare. Pe părţile laterale, bibliobuzul trebuie inscripţionat cu sigla bibliotecii şi denumirea oraşului de reşedinţă, personalizare cu rol publicitar.

Itinerarul şi staţiile fixe trebuie stabilite după criterii bine precizate, care să aibă în vedere distanţa până la cea mai apropiată bibliotecă, cunoaşterea nivelului educativ-cultural şi economic al cetăţenilor, profesiile frecvente în zonă, agenţii economici etc.

Amplasarea bibliobuzelor trebuie să se facă în noile cartiere, lângă centrele comerciale mari, în zona centrală a parcurilor, în apropierea unor mari întreprinderi (în orele de pauză de masă, schimbarea turelor sau la sfârșitul zilei de muncă), în fața școlilor, în apropierea căminelor muncitorești, a caselor de copii, a azilurilor de bătrâni și a spitalelor.

În mediul rural, punctele de oprire pot fi lângă magazinul sătesc, în zona centrală, unde oamenii se adună în mod obișnuit, în fața consiliului popular, lângă poștă etc. Aceste puncte de staționare trebuie semnalate, marcate în același mod în care se marchează stațiile mijloacelor de transport în comun.

Obiectivele unei biblioteci mobile nu diferă prea mult față de una staționară. Dintre acestea menționăm:

- susținerea culturii locale și asigurarea accesului la informațiile de importanță vitală pentru comunitățile în cauză;
- crearea de evenimente culturale cu relevanță pentru comunitate (întâlniri cu scriitori și oameni de artă, expoziții itinerante, proiecții de filme, activități artistice de amatori etc.);
- schimbarea fondului de împrumut din bibliotecile mici locale, reîmprospătarea acestora;
- asigurarea îndrumării metodologice la bibliotecile sătești;
- publicitarea parțială a colecțiilor bibliotecii matcă;
- complementarea fondurilor unor biblioteci specializate de tipul celor din școli sau universități;
- stimularea împrumutului interbibliotecar;
- alfabetizarea informațională;
- sensibilizarea administrațiilor publice locale cu privire la nevoia de carte și de bugete corespunzătoare pentru bibliotecile publice;
- atragerea la lectură a categoriilor sociale defavorizate economic (prin programe de tipul „cartea la domiciliu" sau „cartea la locul de muncă"), cu disabilități sau izolate temporar.

Bibliobuzele mai pot funcționa și ca biblioteci pilot pentru testarea și studierea părerii beneficiarilor în legătură cu un proiect de înființare a unei organizații infodocumentare staționare. În general, bibliobuzele au statut de filiale itinerante sau puncte de deservire și sunt subordonate fie compartimentului de relații cu publicul, fie celui intitulat „comunicarea colecțiilor".

Deși în țările UE bibliobuzele se bucură de un interes deosebit și constant în preocupările administrațiilor centrale și locale (de pildă, în Franța, în anul 2000, existau 316 bibliobuze subordonate mediatecilor, care deserveau 30.000 de localități cu 23 milioane de locuitori, de asemenea, în Danemarca, Finalanda, Suedia etc.), în România, din cauza precarității bugetelor, acestea au dispărut din peisajul Capitalei, dar au apărut, ca ajutoare și donații din străinătate, la biblioteci județene ca: „V.A. Urechia" din Galați, pentru noile cartiere gălățene, „Panait Cerna" din Tulcea și „N. Milescu Spătarul" din Vaslui, pentru locuitorii satelor și pentru comunitățile multiculturale defavorizate geografic și cultural, ori la Biblioteca Județeană din Brașov, pentru transportul de carte în limbile franceză și engleză la școlile din oraș și din județ.

Servicii pentru copiii străzii și cei din familiile vulnerabile economic

O categorie aparte care trebuie avută în vedere o reprezintă copiii străzii care nu beneficiază de nici o formă de protecție parentală ori din partea altor persoane abilitate de lege, precum și copiii din familiile cu mulți membri ori monoparentale și cu posibilități materiale precare. Din rândurile acestei categorii se recrutează copiii care își procură banii prin muncă, cerșit, prostituție sau furturi mărunte. Starea lor de igienă și sănătate este total improprie, iar comportamentul e puternic marcat de mediul străzii. Deși funcționează programul de asistență socială în **centre de zi** (ca locuri de întâlnire diurnă) sau în **centre rezidențiale** (centre de integrare socială în care se oferă adăpost, hrană, servicii medicale, educaționale, consiliere psihologică și activități de petrecere a timpului liber), biblioteca publică poate fi un complement, oferind adăpost temporar și participare la activități comune cu ceilalți utilizatori ori activități diferențiate de alfabetizare și lectură colectivă.

Țărancă șezând

Un asemenea serviciu special de bibliotecă trebuie să se bazeze pe o intensă colaborare a bibliotecarilor cu lucrătorii sociali pentru atragerea acestor copii în mediul de socializare al bibliotecii. Persuadarea se poate face prin stimulente de ordin material, dar, mai ales, prin organizarea unor acțiuni cultural-educative atractive în timpul anului sau pe perioada vacanțelor, când acestora li se alătură și copii care nu pot pleca în tabere. Deși oferta de tabere este diversificată, iar dispersia spațială depășește granițele, pentru mulți copii această formă de recreare și odihnă activă reprezintă un deziderat de neîmplinit din cauza precarității materiale. O experiență deosebită în acest sens o au bibliotecile publice din Republica Moldova, care valorifică timpul vacanțier prin tabere organizate ad-hoc pentru această categorie de copii. Tabăra reprezintă de fapt un program special de natură să valorifice eficient timpul copiilor, să stimuleze dezvoltarea aptitudinilor cognitive, să creeze un climat favorabil odihnei active, agrementului și refacerii stării moral-afective în vederea începerii cu forțe proaspete a noului an școlar. Paleta activităților care definesc conceptul de tabără de bibliotecă este largă: de la activități de interior (lecturi colective, scenete, origami, introducere în manipularea computerului, navigare Internet, jocuri de șah, videofilmotecă, întâlniri cu personalităţi locale, şezători literar-muzicale etc.), până la ieşire în decorul urban sau rural (excursii tematice la diverse obiective, grădina zoologică, grădina botanică, muzee, expoziţii, jocuri creative în aer liber, studierea orizontului local, concursuri de desene pe asfalt, de interpretare, recitaluri de poezie etc.). O experienţă similară o are şi BMB care, în cadrul Programului „Cultură şi Cartier“, pune în practică „Modulul Fantezia“. Pentru edificare în privinţa organizării şi desfăşurării acestuia dăm mai jos varianta aplicată începând cu anul 1998.

Modulul „Fantezia“ are strictă adresabilitate: copii de vârstă preşcolară şi şcolară între 5 şi 14 ani, cu posibilităţi materiale precare şi fără rude în mediul rural, care-şi petrec vacanţele la domiciliu.

Obiective:

- contactul copiilor cu opere literare de mare valoare sub îndrumarea competentă a bibliotecarilor şi animatorilor bibliovoluntari;
- formarea deprinderilor de lucru cu cartea şi cu mijloacele de informare în bibliotecă;
- familiarizarea copiilor cu elemente de cultură şi civilizaţie din alte ţări;
- formarea de abilităţi practice prin ateliere de confecţionat jucării, măşti, colaje, păpuşi, afişe, origami etc.;
- cunoaşterea orizontului local, prin acţiuni în aer liber, şi a istoriei comunitare prin vizite la muzee şi case memoriale locale;
- dezvoltarea inteligenţei şi a unui fizic armonios prin jocuri de interior (ursul şi pădurarii, oglinda, statuile, baba-oarba etc.) şi manifestări în aer liber (concursuri sportive, plimbări de agrement, acţiuni de ecologizare a mediului etc.).

Scopuri:

- atragerea copiilor spre universul bibliotecii, iniţierea în tainele cărţii şi dezvoltarea gustului pentru lectură;
- integrarea socială a copiilor defavorizaţi material şi a grupurilor minoritare (imigranţi, copii comunitari şi cu disabilităţi);
- familiarizarea copiilor cu mijloacele moderne de informare şi culturalizare (computer, aparat de proiecţie, televizor, video);
- apropierea părinţilor de bibliotecă şi carte prin intermediul copiilor;
- o mai mare încredere în instituţia bibliotecii, care poate oferi o alternativă benefică de petrecere a vacanţelor cu supravegherea şi securitatea necesare.

Loc de desfăşurare:

Proiectul se desfăşoară în biblioteci şi în afara acestora sub îndrumarea directă a bibliotecarilor şi a animatorilor culturali formaţi în stagii speciale de pregătire.

Beneficiarii proiectului:

Preşcolarii şi şcolarii între 5 şi 14 ani împărţiţi în trei categorii de vârstă: 5 – 7 ani, 7 – 10 ani şi 11 – 14 ani, proveniţi din zona de acoperire a bibliotecii.

Metode şi tehnici de lucru (de animaţie): se adaptează în funcţie de:

Interior: poveşti puse în scenă după lectură; desene şi pictură după lectură; concursuri pe baza lecturilor; discuţii pe marginea cărţilor şi a personajelor, pentru dezvoltarea spiritului critic; concursuri pe discipline de interes; serate, cenacluri, şezători literare etc. cu participarea unor scriitori sau actori de teatru pentru copii; proiecţii, vizionări video-TV de desene animate şi filme pentru copii; spectacole de teatru de marionete; jocuri de mimă, expresie, dansuri moderne şi populare; ateliere de creaţie şi îndemânare; cursuri de limbi străine cu profesori voluntari din şcolile apropiate.

Exterior: lectură în aer liber; jocuri colective; vizite la muzee şi case memoriale; pictură după natură; spectacole ale teatrului de păpuşi; acţiuni de ecologizare a mediului.

Desfăşurarea proiectului:

1) ***Întocmirea programului*** pe zile, ore, acţiuni pentru fiecare bibliotecă integrată în proiect.

2) ***Elemente de marketing:***

a) Colaboratori – colaborări cu alte reţele educaţionale (biblioteci şcolare, şcoli, agenţii de asistenţă socială); reţea de specialişti voluntari (părinţi şi prieteni ai bibliotecii); sponsori.

b) Popularizarea programului de activitate. Copiii trebuie să fie informaţi de existenţa programului prin: semnalarea acestuia în şcolile de cartier ori în locurile de întâlnire frecventă (blocuri de locuinţe, parcuri de joacă etc.); utilizarea unor forme atractive de publicitare, în realizarea cărora este posibil ca ei să fie antrenaţi; atragerea interesului prin semnalarea clară a faptului că bibliotecarii există şi organizează programe speciale pentru ei; prezentarea bibliotecii ca un loc plin de viaţă şi disponibil tuturor copiilor.

3) ***Perioada de desfăşurare:*** 1 iulie – 31 august.

4) ***Evaluare.*** Acest obiectiv trebuie să includă atât dimensiuni cantitative, cât şi calitative, care să măsoare eficienţa acţiunilor.

a) Criterii de evaluare: numărul de copii şi frecvenţa lor; graficul şi jurnalul bibliotecii; media participării la activitate; ponderea copiilor din totalul zonei ţintă; aprecieri publice din partea părinţilor; aprecieri în mass media; anchete şi chestionare finale.

b) Tehnici de evaluare: în cadrul echipei de lucru; evaluarea împreună cu copiii la sfârşitul fiecărei zile; evaluarea în colectiv împreună cu responsabilii de proiect; evaluarea gradului de satisfacţie al copiilor (faza finală).

5) ***Concluzii***

………………………..

Bibliografie selectivă

Brăileanu, Eduard Claudiu – „Ludoteca: realitate europeană – perspectivă românească“. În: Conferinţa Naţională de Biblioteconomie şi Ştiinţa Informării, Braşov, Editura Universităţii Transilvania, 2005.

Enache, Ionel – *Biblioteconomie*: suport de curs. Bucureşti, Editura Universităţii Bucureşti, 2002.

Enache, Ionel – *Planificarea şi organizarea serviciilor de bibliotecă*. Bucureşti, Editura Universităţii Bucureşti, 2004.

Guerin, Claudie – „Biblioteca – mediu ospitalier şi reţeaua de lectură publică în Franţa“. În: „Biblioteca Bucureştilor“ nr. 1/2004.

Kulikovski, Lidia – *Servicii de bibliotecă pentru persoanele dezavantajate*. Chişinău, 2004.

Pervain, Augusta – „Proiectul «Bibliosan»“. În: „Biblioteca“ nr. 3/2001.

Popa, Silvia – *Comunicarea şi biblioteca*. Braşov, Editura Universităţii Transilvania, 2005.

Toma, Gabriela – „Design interior în bibliotecile pentru copii“. În: „Biblioteca Bucureştilor“ nr. 3/2006.

Agenda culturală

Ce mai scriu tomitanii

Gabriela TOMA

De fiecare dată când vizitez un loc nou am obiceiul să intru într-o cafenea, să savurez cafeaua privind oamenii trecând, conversând, gesticulând despre lucruri mari și lucruri mărunte. Am aflat, din experiența călătoriilor în țară și în străinătate, că există o aromă aparte a cafelei fiecărui loc, însoțită de atmosfera specifică, ce revine – trezită de memoria involuntară – pentru câteva secunde tocmai în Bucureștiul atât de eterogen și aglomerat.

Numărul din mai 2007 al revistei „Tomis“, cu secțiunea *Urbanalități* dedicată cafenelelor, este o astfel de retrăire prin lectură a unei arome speciale.

Printre confesiunile în fața cafelei din casa părintească cu senzația dependenței și revenirii continue în orașul natal – Constanța, în articolul Luanei Luban este strecurată ideea cafenelei ca *oraș în sine*, trecând *în revistă* celebrele localuri pariziene, acolo unde s-au născut unele dintre cele mai mari povești ale lumii, curente literare și idei care au revoluționat artele. „Orașul cafenea presupune o întreagă scară de modele, de la tabiet la boemă, de la aristocrație mondenă la mod de viață pentru comunități marginale“ scrie Mihai Vieru.

Irina Iacovescu aduce perspectiva feminină asupra orașului. Astfel, Constanța e „capricios ca o femeie, dur ca o stâncă“, în comparație cu Bucureștiul care „pare o femeie temperamentală și aflată mereu în criză de timp“. În Constanța, Irina simte o liniște nefirească, unde doar pescărușii sunt stăpânii zgomotului, o atmosferă de cântec și petrecere asemenea finalului din filmul *Underground* al lui Kusturica.

Întâmplarea unui constănțean rugat să fie ghid în București pentru o televiziune slovenă e povestită cu talent de Mugur Grosu în articolul „Taclale“. Există și *chestiuni fără T.V.A.*, ne amintește Silviu Dancu, există o vineri, o pizzerie în care trebuie să consumi mai mult de-o bere (spre exemplu un whisky care e „altceva“!).

Lucia Dărămuș vorbește despre cafeneaua *ei* la care visează, în centrul Londrei, al cărei interior „ar fi, cu siguranță, interiorul capului meu“.

Ancheta „Tomis“ relevă faptul că locuitorii orașului de tranzit sunt deranjați de nea miticii buni la toate, de căruțași și de turiștii zgomotoși, cu bunele maniere lăsate în orașele de baștină.

Cronicile din Estul, Vestul și Restul Europei debutează cu lauda *Martei*, cartea Violetei Ion, apărută la Cartea Românească, în 2006. Articolul Ștefaniei Plopeanu atrage atenția (!) în primul rând prin exagerarea lungimii și înălțimii f(r)azei „critice“ de *laudatio*.

În aceeași linie a prezentărilor elogioase se înscriu și articolele lui Mihai Vieru despre *Dicționarul de semne și trepte* (Junimea, Iași, 2005) al Lindei Maria Baros și despre *Overdose* (Marineasa, Timișoara, 2007), volumul lui Daniel Silvian Petre, „primul fracturist departe de main-stream-ul bucureștean“. Despre poezia Lindei Maria Baros scrie: „ea practic resetează cotidianul amintind tangențial de *Labirintul lui Pan* al lui Guillermo del Toro“. În continuarea prezentării, autorul va nega, conștient sau nu, acest posibil tangențial de care amintea la început.

Cele cinci secțiuni ale volumului lui Daniel Silvian Petre sunt remarcate pentru coerența expresiei, prin „tonalitatea care vine dintr-o pragmatică lingvistică (...) apoi cu un ton de umor crescut pe structură silogistică“; poetul „practică un tragism liric diafan“, lumea lui este „labirintică, una a fantasticului necanonic“.

Mircea Țugulea afirmă, pe bună dreptate, că volumul de poezie *Ștrumfii afară din fabrică* este „cea mai slabă carte de până acum a lui Marius Ianuș“. „Ștrumfii alunecă pe gresia udă“, în texte de messenger, poeme tanka, poeme dedicate echipei Rapid și lui Zidane, unde ironia își epuizează orice resursă de supraviețuire, alunecând în „balast fistichiu“. Părăsind fracturismul, pe care l-a înființat și l-a consumat, Ianuș caută o formulă literară care să aibă forța înlocuirii acestuia.

Fenomenul aberant și isteric al antologiilor din perioada actuală este analizat de George Vasilievici. Conjuncturile de natură jurnalistică sunt cele care creionează o reputație literară și fac din literatură „un job cu jumătate de normă“. Poeții, „dacă până mai ieri luptau umăr la umăr, în prezent se luptă între ei“. Astfel se explică lipsa lui Ianuș și a lui Peniuc din antologia ZOOM 2007 din nr. 3 al revistei „Versus/Versum“.

Raluca Șerban propune *Texte de dezosificarea mentalităților* prin volumul *Efectul de parabolă* apărut la Editura Universității din Oradea, semnat de Dan H. Popescu. Acesta nuanțează diferența – negată de Vera Călin în volumul *Alegoria și esențele* – între parabolă și alegorie și, mai mult decât atât, remarcă „efectul de contrariere“ propus de Iisus la finalul unor parabole precum „Pilda talanților“. Cartea se dorește o recitire în planul *întâlnirii extremelor*, cum ar spune Solomon Marcus, astfel încât corespondențele devin clare: „punctului fix din parabola matematică i-ar corespunde simbolul, în parabola literară, iar curba ar reprezenta mulțimea semnifi-

Țărancă

cațiilor din textul literar“.

Lucrarea *Teoriile și conceptele în pragmatica lingvistică*, analizate de Camelia Dragomir și prezentate de Elmira Chengiali, este un instrument important pentru studenți și o lucrare de inițiere în lingvistica enunțării, teoria actelor de limbaj, interacțiunile verbale.

Sub un titlu mai puțin inspirat, *Evidenta moarte*, Mihaela Stan face apologia romanului-meditație asupra vieții și a morții *Supliciul unei adolescente* de Akira Yoshimura. Trupul mort, intrat în etapa disecărilor și a examinărilor medicilor și ale studenților la medicină, își află un firesc al său – „existență ascunsă în pliurile existenței“, „o pace nemărginită“ în care „nesfârșirea timpului mă sufoca“. În interiorul urnelor, sunetele oaselor celorlalți sunt parte a unei lumi invadate de ecouri, „ecourile oaselor care se sfărâmau lent, până deveneau pulbere“.

Despre filmul *Ostrov* scrie Alina Voiculescu, povestea unui marinar obligat de nemți să-și împuște căpitanul pentru a-și salva viața și aruncat la marginea unui ostrov, unde se afla o mănăstire. El devine călugăr, părintele Anatolie, alături de fratele Iov, care ajunge să-l considere sfânt.

Un articol prezent în următoarea secțiune relatează vizita la București, în deschiderea Festivalului Internațional de Film, a regizorului Nikita Mihalkov. Răspunsurile sale au fost concentrate, pline de umor, mici lecții regizorale. „Arta este realmente limbajul universal, iar muzica este cel mai important instrument al său“. Poate părea o banalitate, dar vine din partea unui regizor în filmele căruia afirmația este demonstrată în mod elegant și subtil. „Cuvântul nu are nici o importanță. E de mirare, nu? Cuvântul se naște din inerție“, „orice artă încearcă să semene cu muzica“.

La secțiunea *Contexte și pretexte*, Doina Jela subliniază importanța comunicării cu românii de peste Prut, a cărților apărute la Curtea Veche. Doina Jela se întreabă: „Cum se face că memoria colectivă din Basarabia nu iartă românilor mediocra administrație interbelică, dar iartă rușilor foametea cu antropofagie din anii '46 – '47?“ alături de deportări, asasinate, oprimări, teroare. Iată răspunsul: „palma jandarmului român ustură mai tare și mai durabil în memorie decât cizma kegebistului sovietic“, tocmai pentru că vine „de la fratele nostru de peste Prut“!

Raluca Șerban își propune o inventariere sumară a structurilor lirice din *Poemele luminii* care pot veni în sprijinul demonstrației că „melancolia reprezintă una dintre liniile de forță ce ordonează materialul liric în tabloul creației“ lui Lucian Blaga. În demersul exegetic sunt folosite studiile lui Starobinski – *Melancolie, nostalgie, ironie*, Andrei Pleșu – *Pitoresc și melancolie*, Georges Bataille – *Erotismul*, Klibanski, Panofsky, Saxl – *Saturn și melancolie*.

Alexandru Mironov prezintă o nouă teorie asupra Universului a lui Robert Lanza, care afirmă că există tehnologie performantă la nivelul biocentrismului, dar „nu putem prinde esența întâmplărilor din celule și molecule“. „De ce suntem noi *acum aici*“ dintre toate zilele și orele de la începutul lumii? Robert Frost afirmă că realitatea este ca o placă de patefon, acul atinge placa în prezent, dar toate melodiile de pe placă există simultan, dar nu le putem trăi în afara momentului *acum*. Accesul la întreg ar însemna trăirea simultană cu întreg Universul. Mișcarea unei particule este recreată de mintea noastră asemenea semnelor de pe pagină. Spațiul și timpul sunt iluzii, afirmă Lanza, așa cum Einstein spunea că distincția trecut, prezent, viitor este iluzorie. „Universul spațio-temporal este caracteristic numai animalelor funcționând pe baza genomului, a dublei spirale de ADN“.

Alin Spînu prezintă *Actul lecturii* a lui Iser, tradusă la noi după 30 de ani de la apariția în Germania, de către Romanița Constantinescu și Irina Cristescu. Nu producția textuală este aici centrul de interes, ci felul în care aceasta este filtrată de mintea lectorului. Interpretarea se raportează la conștiința istorică, neavând valoare absolută. Important este procesul de constituire a sensului în etapele activării acestuia.

Sunt prezente textele lui Radu Nichitescu – *Întâmplări din viața lui d rossman*, al lui George Vasilievici – *Copylărie*, Camil Mihăilescu – *FC Liverpool – Chelsea 4 – 1 după penalty-uri*, Silviu Jelesneac – *Fatalitate*, Chuck Palahniuk – *Demodat*, Virgil Coman – *Cenzura în Dobrogea*, Viorel Stănilă – *Clivaje identitare recente la aromânii din România*, Faxri Karimli – *Sărbătoarea primăverii*, precum și un interesant experiment – la Club Doors, pe 17 martie, de *Primăvara Poeților*, când revista „Tomis“ și-a provocat invitații la scrierea unui lung poem.

Catalog

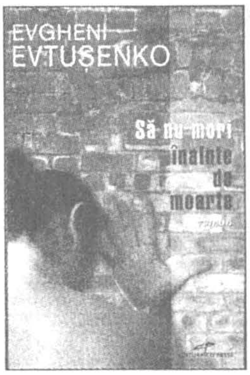

Evgheni EVTUȘENKO, *Să nu mori înainte de moarte*
În românește de Ștefan Dimitriu, Editura CD Press, București, 2007, 439 p.

Evtușenko este unul dintre cei mai aventuroși scriitori ai Rusiei. (Arthur Miller, 1991)

Din punctul meu de vedere, Evtușenko este unul dintre eroii adevărați ai perioadei sovietice. (Norman Mailer, 1997)

Îți spun adevărul adevărat – dintotdeauna, de la bun început, mi s-a părut că suntem prieteni încă de pe băncile școlii... Am simțit-o când te-am văzut pentru prima dată, când mi-a fost înmânat premiul pentru „8 și jumătate". (Federico Fellini, 1982)

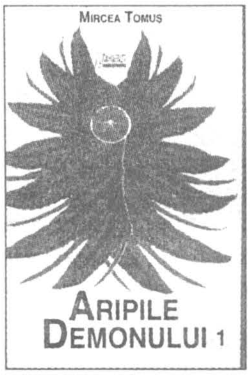

Mircea TOMUȘ, *Aripile demonului*, vol. 1
Editura Limes, Cluj-Napoca, 2007, 497 p.

Aripile demonului *ia în cătare o lume aparent patriarhală, cu ecouri parcă voite din Agârbiceanu, Sadoveanu, Blaga, o lume blândă, cu sărbători și eresuri, cu senzuale inițieri adolescentine și cu tandre sau năucitoare descoperiri sociale, o comuniune morală în care etniile și credințele se protejau reciproc, un univers în care, însă – Atenție! – pe sub iepângea se ascuțeau tocmelile unor ideologii și isterii ce instituționalizau moartea!...[...] Mircea Tomuș... ne întreabă dacă este posibilă o conștiință liniștită atunci când istoria, pe sub iepângea, tocmește o morală și o estetică a crimei? Transilvania nu s-a scufundat sub secolii atâtor robuste atrocități, Transilvania nu a trăit în afara timpului, Transilvania e un spațiu care-și cunoaște abisurile propriilor tragedii și stă cu fața spre un viitor rațional, izbăvitor. Magnific!...* Aripile demonului *e o capodoperă!* (Dumitru Radu Popescu)

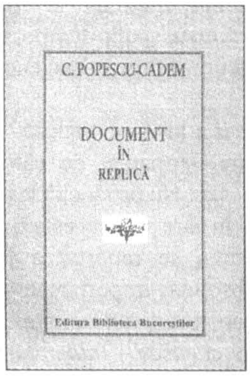

C. POPESCU-CADEM, *Document în replică*
Editura Biblioteca Bucureștilor, 2007, 351 p.

*... Noi (adică autorul rândurilor de față) am început să fim atinși de morbul cercetărilor arhivistice în primăvara anului 1971, când am descoperit la cimitirul mânăstirii Cernica (unde tocmai o înmormântasem pe mama), într-o grămadă de pietre funerare, piatra tombală a lui Theodor Minulescu, tatăl poetului Ion Minulescu. Monumentul fusese adus împreună cu altele dintr-o parte, dezafectată, a necropolei mânăstirești și depus pe o alee principală din fața capelei Sfântul Lazăr. Inscripția funerară ne-a trezit interesul și de aici nevoia de a ne documenta arhivistic. Așa am descoperit că posedăm sârguința pentru cercetare și că avem „*vocația prafului*"...*

Caietele Blaga
Festivalul internațional „Lucian Blaga", ediția a XXVII-a, coordonator Ion Mărgineanu
Editura ALTIP, Alba Iulia, 2007, 240 p.

„Caietele Blaga" au ajuns la numărul 27! Imaginați-vă o rotație a sufletului frământat cu lutul rugăciunii spre propriile-i rădăcini: ale gândului, îndoielii, teama unor lideri locali în păstrarea funcției, „insuficiența" argumentelor de-a scoate de pe lista neagră – bine închisă într-un sertar anume, numele lui Lucian Blaga – cel ce-a pariat cu semințele pe veșnicia satului, cel ce s-a amestecat cu fulgii și freamătul mulțimii pe „Platoul Romanilor" la Alba Iulia, luând pulsul tânăr al Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, și mai ales cel ce-a învățat și ne-a lăsat cu limbă de moarte să „nu strivim corola de minuni a lumii" punând versului în spate ascuțimea filosofică, gâlceava dulce a catedrei și diplomației, a dangătului faustian, „pietre" pentru templul său... (Ion Mărgineanu)

Testamente (1599 – 1917)

Antologie şi studiu introductiv de Georgeta Filitti, Editura Notarom, Bucureşti, 2007, 495 p.

În încercarea de restituire a vieţii sociale, testamentele rămân un element de uimitoare expresivitate. E aproape un truism a spune că proprietatea stă la baza prosperităţii colectivităţilor umane. Dar, într-o formă concentrată, dispoziţiile post mortem, *care constituie substanţa testamentului, oferă cea mai convingătoare, mai sinceră şi mai pilduitoare expresie a ceea ce omul înţelege prin proprietate şi destinul ei.* (Georgeta Filitti)

Anaïs NIN, *Incest* din *Jurnalul dragostei* necenzurat 1932 – 1934

Cu o introducere de Rupert Pole şi note biografice de Gunther Stuhlmann, traducere din engleză de Luana Schidu, Editura Humanitas, Bucureşti, 2006, 468 p.

Volumul Incest *face parte din cel mai faimos jurnal erotic intrat în literatura secolului XX, mărturia unei femei capabile să îşi exprime dorinţele secrete cu acelaşi abandon „amoral" care a aparţinut dintotdeauna bărbaţilor. Anaïs Nin developează filmul incendiar al unei pasiuni care încalcă toate tabuurile. Astfel ia naştere portretul amantului suprem: Joaquin Nin, adevăratul Don Juan, care cunoaşte – şi nesocoteşte – regulile seducţiei.* (Humanitas)

Radu CĂRPINIŞIANU, *Contribuţii la exegeza blagiană – Lucian Blaga „Cântecul Vârstelor"*

Editura ALTIP, Alba Iulia, 2007, 396 p.

Am pornit la alcătuirea acestei culegeri de texte şi evenimente pentru a le adăuga celor ce s-au scris despre viaţa şi opera lui Lucian Blaga: amintiri – unele mai puţin sau încă necunoscute, apoi relatări de la ediţiile I – XXVI ale Festivalului Internaţional ce îi poartă numele, de fiecare dată cu contribuţii mai mult sau mai puţin valoroase, apoi semnalarea unor apariţii noi de exegeză blagiană lansate cu acele ocazii şi câteva documente inedite (în copie).

Mărturisesc că din păcate nu am avut posibilitatea să alcătuiesc o cronică, o istorie completă a tuturor manifestărilor şi comunicărilor dedicate marelui filosof-poet, demers care ar fi necesitat mai multe volume şi timp mai îndelungat, de care eu nu mai am speranţa că voi dispune... (Autorul)

Prin alţii spre sine. Etnologie şi imagologie în memoria culturală europeană

Editori Avram Cristea şi Jan Nicolae, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2007, 464 p.

... Iniţiate în urmă cu trei ani Colocviile de etnografie şi folclor *şi-au lărgit mereu sfera de cuprindere a ideilor din domeniul etnologiei. În anul trecut tema* Creştinismul popular *a evidenţiat şi latura creştină a culturii populare, punând alături, pentru prima dată, etnologi şi teologi împreună.*

Ediţia a IV-a din 2007, cu tema Etnologie şi imagologie în memoria culturală europeană, *a adăugat şi domeniul imagologiei pentru a lumina şi mai bine poziţia şi statura noastră spirituală şi culturală în lume.* (Editorii)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Dezvoltarea Colecţiilor al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

Repere

O poezie a târgului?

Nina VASILE

Al doilea an al Târgului de carte **Bookfest**, organizat de Asociaţia Editorilor din România, s-a desfăşurat în corpul central ROMEXPO (6 – 10 iunie 2007), la cupolă, acolo unde toamna ne-am obişnuit să mergem la Gaudeamus. Cu o intrare gratuită, am avut curajul să vizitez, aşa, cu buzunarele cam goale, ceea ce pentru mine a fost mai mult expoziţie de carte decât pretext de cumpărare. Şi am observat cât de frumoase sunt acum cărţile. Evident, erau reduceri, dar cele pe care le-aş fi vrut, deşi afişau modestul preţ de 30 sau 40 de lei, în termenii cheltuielilor mele ei erau tot 300.000, 400.000. Încă nu m-am obişnuit… Poate că spaţiul mai mare a făcut posibil ca standurile editurilor să fie de data asta mult mai generoase şi aşezarea lor a lăsat aleile de trecere – cu nume de scriitori – mai respirabile. Oricum, deja sunt curioasă dacă în viitor cele două târguri se vor contura din ce în ce mai diferit. Ca noutate, acum am putut intra într-un spaţiu retras destinat visării sau lecturii. Am sesizat tocmai insula de linişte perfect posibilă în toiul vacarmului. Mai încolo, m-am putut delecta cu imaginea şi parfumul delicateselor de sezon la *Culinaria*, locul unde tronau pe farfurii reţete preparate anume pentru expoziţie. Asta pentru că în târg unele cărţi erau despre *arta culinară*! În ziua în care am putut sta mai mult, în cele două spaţii pentru discuţii, dezbateri, unul *Agora*, celălalt al postului de televiziune *Realitatea TV*, am reuşit să prind doar sesiunea de autografe Mircea Cărtărescu. Neavând o carte de semnat, am aşteptat la coada mare care s-a subţiat repede, l-am salutat şi l-am invitat la Biblioteca Metropolitană în toamnă. N-a zis nu.

Am văzut aerul editurilor mari, şi cărţile lor, aerul editurilor mici şi cărţile lor, vizitatorii editurilor mari şi ai celor mici. La standul Vinea, bogat prin strădalinţa editorului poet Nicolae Tzone, s-au lansat nu mai puţin de şapte debuturi în poezie! Humanitas nu se încurcă cu poeţi! Ea nu avea niciunul. Nu debuturi, dar nici poeţi consacraţi! În rest, avea de toate: de la Dicţionare şi Tratate, cărţi de ştiinţă (Einstein cu *Teoria relativităţii pe înţelesul tuturor*, *Cum văd eu lumea*, Stephen W. Hawking cu *Scurtă istorie a timpului*, *Visul lui Einstein*), filosofie, istorie, literatură românească şi străină, memorii, jurnale, cărţile din colecţia *Râsul Lumii*, cărţi din seriile *Mihai Şora*, *Mario Vargas Llosa*, *Eugen Ionescu*, *Martin Heidegger*, *Mircea Cărtărescu*, *Paulo Coelho*…, cărţi din colecţia *Practic*, *Thriller&Mystery*, *Cocktail* (unde putem citi *Ghidul de vânătoare şi pescuit pentru fete* al Melissei Bank sau *Căsătorie din interes* – Chris Manby), ultimele două fiind, de fapt, strategic, primele, în ordinea aşezării lor în catalogul cu elegante coperte, având generoase prezentări, precum mulţimea de reclame pentru produsele de consum… Intenţionat am lansat enumerarea domeniilor multe acoperite de Humanitas, celelalte edituri reluându-le, în raporturi mult mai mici, sau chiar cu restrângeri stricte pe unul sau două.

Am remarcat însă, împreună cu catalogul său, o altă editură (şi ea, fără cărţi de poezie, dar cu poezia ei): ART, cu coperte de lux (la preţuri accesibile mai citeam undeva). Iată „poemul“ celor şase colecţii ale ei: *Laur* – al cărţilor premiate, *Desenul din covor* – al prozei contemporane, *Cărţi cardinale* – cu volume ce „orientează gândirea“, *Demonul teoriei* – cu „teme“ diverse din lumea contemporană, *Ocheanul întors* – cu jurnale şi memorii, *Ficţiune şi artilerie* – proză românească ilustrată de pictori români actuali. Semnificativă această listă pentru strategia editorială a unei edituri în ascensiune. Şi Editura Brumar a ieşit în evidenţă anul acesta. E singura care, în pliantul de prezentare, are fotografiată aparatura (tehnică, evident) necesară tipăririi performante: calitate, rapiditate şi eficienţă. O tipografie care încape într-o cameră mai mare de bloc! E bine că aflăm şi asta!

Mi-a mai atras atenţia acel stand (www.amazingcard.ro) unde erau hărţi, dar nu în relief, ci realizate în tehnica 3D (digitală, cu imagini care au adâncime fără să fie tridimensionale) şi un fel de cilindri de carton unde privirea printr-o fantă desfăcea ochiului imaginea în volum a unui animal. Mă rog, explicaţia mea „poetică“… Şi, desigur, lista editurilor prezente la târg e foarte lungă… Mă mulţumesc să închei cu motto-ul **Bookfest**-ului: „*Poveştile se întâmplă doar dacă le citeşti*“. De reflectat. Poate cu el ar fi trebuit să încep. Oare de ce mă gândesc că şi poezia se întâmplă dacă o citeşti? Dar de unde? Nu că n-ar fi, ci câtă *este*. Căci, nu se poate să nu fie.

Sursele ilustraţiilor: pp. 13, 26, 28, 30, 32, 35 şi coperta IV: Acad. G. Oprescu, *N. Grigorescu*, Editura Meridiane, 1961; coperta II: *Dicţionar Enciclopedic*, vol. IV L – N, Editura Enciclopedică, 2001; coperta III: *Istoria vizuală a artei*, coordonator Claude Frontisi, Enciclopedia RAO, 2003.

Sursele citatelor: coperta II: D. Macrea, *Lingvistică şi cultură*, Editura Didactică şi Pedagogică, 1978; coperta III: „Lettre Internationale“ nr. 19/ toamna 1996; coperta IV: *N. Grigorescu*, 1961.

Calendar

iulie 2007

♦ 1 iulie 1917. 90 de ani de la moartea lui **Titu Maiorescu**, critic și istoric literar, fondator al grupării literar-politice „Junimea" (15 feb. 1840 – 1 iul. 1917)

♦ 2 iulie 1877. 130 de ani de la nașterea scriitorului german **Hermann Hesse**, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, 1946 (2 iul. 1877 – 9 aug. 1962)

♦ 2 iulie 1947. 60 de ani de la nașterea poetului **Dan Verona**

♦ 3 iulie 1932. 75 de ani de la nașterea actriței **Coca Andronescu** (3 iul. 1932 – 5 aug. 1998)

♦ 3 iulie 1967. 40 de ani de la moartea istoricului **Ioan Lupaș** (9 aug. 1880 – 3 iul. 1967)

♦ 4 iulie 1807. 200 de ani de la nașterea lui **Giuseppe Garibaldi**, general, om politic italian (4 iul. 1807 – 2 iun. 1882)

♦ 4 iulie 1957. 50 de ani de la înființarea, la București, a **Arhivei Naționale de Filme**

♦ 6 iulie 1937. 70 de ani de la nașterea lui **Teofil Bălaj**, scriitor, publicist, traducător, diplomat (6 iul. 1937 – 27 iun. 2001)

♦ 6 iulie 1907. 100 de ani de la nașterea pictoriței mexicane **Frida Kahlo** (6 iul. 1907 – 13 iul. 1954)

♦ 7 iulie 1932. 75 de ani de la nașterea pictorului **Sabin Bălașa**

♦ 7 iulie 1967. 40 de ani de la moartea actriței britanice **Vivien Leigh** (5 nov. 1913 – 7 iul. 1967)

♦ 11 iulie 1937. 70 de ani de la moartea compozitorului american **George Gershwin** (26 sept. 1898 – 11 iul. 1937)

♦ 12 iulie 1882. 125 de ani de la nașterea matematicianului **Traian Lalescu** (12 iul. 1882 – 15 iun. 1929)

♦ 12 iulie 1887. 120 de ani de la moartea lui **Florian Aaron**, publicist, istoric (21 ian. 1805 – 12 iul. 1887)

♦ 13 iulie 1932. 75 de ani de la moartea sculptorului **Dimitrie Paciurea** (23 nov. 1873 – 14 iul. 1932)

♦ 13 iulie 1957. 50 de ani de la moartea lui **Constantin I. Balmuș**, filolog, eseist (25 mai 1898 – 13 iul. 1957)

♦ 14 iulie 1582. 425 de ani de la prima traducere în limba română a cărților biblice ***Geneza*** și ***Exodul***, tipărite de meșterul tipograf Șerban

♦ 14 iulie 1932. 75 de ani de la nașterea sculptorului **Gheorghe Iliescu-Călinești**

♦ 14 iulie 1932. 75 de ani de la nașterea compozitorului **Teodor Drăgulescu**

♦ 14 iulie 1967. 40 de ani de la moartea lui **Tudor Arghezi** (23 mai 1880 – 14 iul. 1967)

♦ 16 iulie 1857. 150 de ani de la moartea lui **Pierre Jean de Béranger**, scriitor francez (19 aug. 1780 – 16 iul. 1857)

♦ 16 iulie 1932. 75 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Buzoianu**, scriitor, bibliotecar (16 iul. 1932 – 1999)

♦ 16 iulie 1967. 40 de ani de la moartea lui **Mihai Carp**, scriitor, publicist (7 oct. 1875 – 16 iul. 1967)

♦ 17 iulie 1882. 125 de ani de la moartea lui **Pantazi Ghica**, scriitor, publicist (15 mart. 1831 – 17 iul. 1882)

♦ 17 iulie 1927. 80 de ani de la nașterea lui **Sorin Comoroșan**, biochimist, fizician

♦ 17 iulie 1932. 75 de ani de la nașterea pictorului **Gheorghe C. Ciobanu**

♦ 18 iulie 1817. 190 de ani de la moartea scriitoarei engleze **Jane Austen** (16 dec. 1775 – 18 iul. 1817)

♦ 19 iulie 1882. 125 de ani de la nașterea lui **Ștefan Zeletin**, sociolog, filosof (19 iul. 1882 – 18 iul. 1934)

♦ 19 iulie 1907. 100 de ani de la nașterea lui **Constantin Drâmbă**, matematician (19 iul. 1907 – 10 feb. 1997)

♦ 19 iulie 1932. 75 de ani de la nașterea lui **Alexandru Moșanu**, istoric și om politic din Basarabia

♦ 20 iulie 1927. 80 de ani de la moartea **Regelui Ferdinand I** (12 aug. 1865 – 20 iul. 1927)

♦ 20 iulie 1937. 70 de ani de la moartea lui **Gugliemo Marconi**, inginer și fizician italian, laureat al Premiului Nobel pentru Fizică, 1909 (25 apr. 1874 – 20 iul. 1937)

♦ 21 iulie 1907. 100 de ani de la moartea pictorului **Nicolae Grigorescu** (15 mai 1838 – 21 iul. 1907)

♦ 21 iulie 1907. 100 de ani de la nașterea lingvistului **Dimitrie Macrea** (21 iul. 1907 – 5 nov. 1988)

♦ 21 iulie 1932. 75 de ani de la nașterea scriitorului **Corneliu Leu**

♦ 21 iulie 1947. 60 de ani de la nașterea poetei **Ioana Diaconescu**

♦ 22 iulie 1887. 120 de ani de la nașterea lui **Gustav Hertz**, fizician german, laureat al Premiului Nobel pentru Fizică, 1925 (22 iul. 1887 – 30 oct. 1975)

♦ 22 iulie 1967. 40 de ani de la moartea scriitorului american **Carl Sandburg** (6 ian. 1878 – 22 iul. 1967)

♦ 23 iulie 1757. 250 de ani de la moartea lui **Domenico Scarlatti**, compozitor și organist italian (26 oct. 1685 – 23 iul. 1757)

♦ 24 iulie 1857. 150 de ani de la nașterea lui **Henrik Pontoppidan**, prozator danez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, 1917 (24 iul. 1857 – 21 aug. 1943)

♦ 24 iulie 1937. 70 de ani de la moartea lui **Alexandru Obregia**, medic psihiatru, histolog (26 iul. 1860 – 24 iul. 1937)

♦ 24 iulie 1977. 30 de ani de la moartea poetului și actorului **Emil Botta** (15 sept. 1911 – 24 iul. 1977)

♦ 27 iulie 1907. 100 de ani de la nașterea lui **Lucian Predescu**, istoriograf, scriitor, publicist (27 iul. 1907 – 12 ian. 1983)

♦ 27 iulie 1917. 90 de ani de la nașterea actorului francez **André Bourville** (27 iul. 1917 – 23 sept. 1970)

♦ 28 iulie 1887. 120 de ani de la nașterea lui **Marcel Duchamp**, pictor francez (28 iul. 1887 – 2 oct. 1968)

♦ 29 iulie 1992. 15 ani de la moartea scriitoarei **Lucia Demetrius** (16 feb. 1910 – 29 iul. 1992)

♦ 30 iulie 1947. 60 de ani de la moartea lui **Rohan Koda**, poet, prozator și istoric japonez (25 aug. 1867 – 30 iul. 1947)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Informare Bibliografică al Bibliotecii Metropolitane București

Contents

Centenary – MIRCEA ELIADE ....2 – 9

Georgeta FILITTI – Bucharest Archives – A Society's Image 10

Bucharest Metropolitan Library – Patrimony 17

History of the Book – SUETONIUS 18

Contemporary Autographs – *Paula ROMANESCU* 20

„We Are Part of the European Digital Library Project Sustained by Jacques Chirac" 22

Reykjavik – EBLIDA Events 24

I. SOMVILLE-CORNET – Wiki Systems and their Contribution to the Euroreferential's Evolution 27

Liviu BUTUC – Special Library Services for Persons Socially Disadvantaged 29

Gabriela TOMA – What's New on „Tomis"? 34

Catalogue 36

Nina VASILE – A Bookfest's Poetry? 38

Calendar – July 2007 39

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1
ABIDOR: Tel./Fax: 316.36.25
Redacția: Tel./Fax: 212.83.11
E-mail: bibliobuc@yahoo.com / Web: www.bmms.ro
ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redacția: Ion HOREA (redactor șef), Georgeta FILITTI
Iulia MACARIE (secretar de redacție), Radu VLĂDUȚ

CUPON

ABONAMENT LA
BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR

Numele ....
Prenumele ....
Adresa ....
Cod.................. Telefon..........................
Solicit abonarea la revista **BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR** pe o perioadă de .... luni.
Adresa: Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1, Cod poștal 010354, București.
Anexez chitanța de plată a sumei de .... RON în contul dvs.
nr. RO82 RNCB 0072 0497 1003 0001 BCR Sector 1. C.U.I. 10141341.

Asociația noastră ABIDOR și Biblioteca Metropolitană București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile INTAMEL și EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poștal, abonamente la revista lunară **BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR**. Prețul unui număr este de 2 RON. Prețul unui abonament anual (12 numere) este de 24 RON.

Tipărit la Tipografia SEMNE '94

Redacția revistei BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

Aqui me pinté yo, Frida Kahlo, con
la imagen del espejo. Tengo 37 años
y es el mes de Julio de mil novecientos
cuarenta y siete En Coyoacán. México,
lugar donde nací.

***Autoportret cu părul despletit*, 1947**

FRIDA KAHLO

1907 – 1954

100 de ani de la naştere

„Sfărâmat, tras în ţeapă, anemiat, într-un corset de ghips, de piele sau de oţel, paralizat, sudat, grefat, amputat: timp de patruzeci de ani – corpul Fridei Kahlo părea un câmp de bătălie medievală, unde, sadic şi invizibil, duşmanul se înverşuna în fiecare zi asupra a tot ce mişcă; s-a retras după ce victima sa, care rezistase atât de mult timp şi crezuse câteodată că o să triumfe asupra destinului, a fost transformată în cenuşă. Aceasta se întâmpla la crematoriul civil din Dolores, într-o zi toridă de vară mexicană…“

Jĕrome Garcin

NICOLAE GRIGORESCU

1838 – 1907

100 de ani de la moarte

> ***„… Cînd examinăm opera imensă – cam 4000 de lucrări – a acestui mare muncitor, care timp de aproape 60 de ani n-a lăsat din mînă pensula, rămînem uimiți de seriozitatea acestei opere, de conştiința de artist a autorului ei, conştiință față de el însuşi şi de arta ce reprezenta, de rîvna cu care îşi însuşea tot ce putea fi de folos picturii şi poporului său, de simplitatea, de lipsa ei de orice element forțat de intelectualizare…***
>
> ***… sufleteşte rămîne totdeauna aproape de țăran, îşi păstrează personalitatea, aşa cum se închegase ea, în mediul în care trăise, în anii copilăriei, ai adolescenței şi ai primei tinereți, în țară şi la Barbizon…“***

G. Oprescu

ISSN 1454-0487
9 771454 048009